Monthly

ਮਾਨਵੀ ਪਰਚਮ ਨੂੰ ਸਿਦਕ ਦਿਲੀ ਨਾਲ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰ

Bilingual

ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ

The Punjab Herald

THE PUNJAB HERALD

WEB DESIGN
LOGO DESIGN
POSTER
FLYER ETC.
Phone 0437-641-033
+1-604-657-9215 (WhatsApp)
saverdollar@gmail.com

Chief Editor & Publisher - Dr.Avtar S.Sangha B.A.Hons., M.A., Ph.D.(English)-India | Graduate Dip. In Edu. - English & History (NSW) Certificate IV Course in Trg. & Assess. (TAFE)-Australia

Free Copy

Edition - (83) Jan. 2021, Sydney, Canberra, Coffs Harbour & Melbourne, Phone - 0437641033 , Email - thepunjabherald1@gmail.com

The Punjab Herald and Harman Foundation wish the readers and community members Happy New Year.

English Pages: 31- 40

SINGH TRUCK DRIVING SCHOOL

Get your truck licence for MR,HR, HC or MC classes.

One day courses Available

Friendly trainer speaks Punjabi, Hindi and English.

Established 2012

CALL JATINDER SINGH : 0433572723

TULI JEWELLERS

yours forever

The Glittering Symbol of
Power & Strength

Design, Manufacture & Remodel

22ct., 18ct., 9ct. (Yellow & white Gold), Diamond & Gold Jewellery, Opals, Pearls & Silver Jewellery, Birth Stones, Gems
Engagement Rings & Bridal Jewellery, Astrological Advice, Insurance 'n' Evaluation, Gifts 'n' Baby Showering

Custom Made Jewellery

TULI JEWELLERS PTY. LTD.

79, Marion Street Harris Park - 2150, Ph: 9635 5994 Mob: 0422 401 199

Cheers to health, happiness, and prosperity in 2021!
International Visa Advisers
Migration & Education Advisers
Migration Services
•482 TSS Visa
•Partner Visa
•Business Visa
•186 ENS Visa
•500 Student Visa
•Parent Visa
•491 & 494 Regional Area Visas
Education Services
Free Admission Services in Any College/ University in Australia
HARJINDER CHOUHAN
0403 430 987
MARN : 0956110
QEAC : D034
GURBINDER BRAR
0451011878
QEAC : 0837
E: info@visaadvisers.com.au | www.visaadvisers.com.au
Sydney
1 Boys Avenue Blacktown NSW 2148
(Ground Floor - Altitude Tower) T :02 8814 8888
Melbourne
Level 21, North Tower 459 Collins St.
Email: brar@visaadvisers.com.au

Happy New Year and Merry Christmas !
PUNJAB AUTO CARE
All Mechanical Repairs
Service All Makes & Models
Log Book Service
Under warranty Service
New Tyres & Wheel Balancing
Pink Slip (e-Safety Check)
Jagdeep Singh (Jagga)
0425 436 229
Safety Check
3/6 Kibble Place Narellan, NSW-2567 (Near Oran Park)

DREAMZ TO REALITY LOANS

RAJESH BHATIA
MORTGAGE BROKER
MOB : 0430 821 823
E : raj@dtrloans.com.au |W: dtrloans.com.au
Address : 1/15 Flushcombe Road Blacktown NSW 2148

HAPPY New Year 2021

CASHBACK
REFINANCE UPTO $4000
*T & C Apply

HOME BUILDER GRANT EXTENSION
• Eligible owner occupiers who sign contracts between 1 January - 31 March 2021 will receive $15,000 Homebuilder Grant!
• NEW property price cap threshold increased to $950,000! (NSW)
• Construction commencement deadline will be extended from 3 months to 6 months for all eligible contracts signed on or after 4 June 2020

Specialised in...
* Home Loans
* Investment Property Loans
* Land & Construction Loans
* Refinancing
* Debt Consolidation
* Car, Business & Personal loans
* Risk Insurances

HOME LOAN EXPERT

bankwest nab ANZ citibank Westpac ING BANK SUNCORP BANK Heritage Bank st.george LIBERTY BANK pepper money Virgin money

SPECIAL INTEREST RATE*
* CONDITIONS APPLY.

OWNER OCCUPIED RATES
1.84% fixed for 4 years, Principal & Interest Re-payments
2.19% Variable rate, Principal & Interest Re-payments*

INVESTMENT RATE
2.49% fixed for 2 years Principal & Interest Re-payments

Rajesh Bhatia is a credit representative (CRN 486345) of BLSSA Pty Ltd (ACL No: 381237)

CHOOSE YOUR LAND, BUILD YOUR DREAM HOME

ATTENTION FIRST HOME BUYERS & INVESTORS
May you find great success and happiness in this new year. Happy New Year 2021

HOME & LAND PACKAGES

BOX HILL
RIVERSTONE
SCHOFIELDS
MARSDEN PARK
ROUSE HILL
COLEBEE
ORAN PARK
AUSTRAL
LEPPINGTON
GREGORY HILLS

INVEST IN BOOMING SUBURBS

CONTACT FOR MORE ENQUIRES
SANJAY SAKI - 0432 838 919

Waratah Estate Agents

AGENCY OF THE YEAR
2018 & 2019 SCHOFIELDS
2018 & 2020 MARSDEN PARK

ROYALZ Blinds & Shutters

Happy New Year!

Services

Roller blinds , Vertical Blinds , Shutters , outdoor awnings , Kids Roller Blinds , Curtains and Many more .

Call For Free Estimate

SIMRAN DHALIWAL

0405800009

0490077457

hello@royalzblindsandshutters.com.au
www.royalzblindsandshutters.com.au

Brahman Road Boxhill NSW 2765

We supply high quality blinds and shutters for your interior at reasonable prices because we value your privacy.

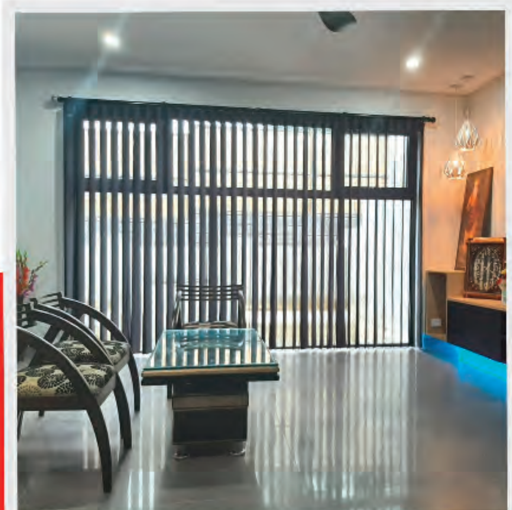

Wishing you a very prosperous New Year!

HDT DRIVE NOW

Hitech driver training

WE PROVIDE TRAINING AND ASSESSMENT
No RMS test required
HEAVY RIGID, HEAVY COMBINATION
MULTI COMBINATION ,
ROAD TRAIN and BUS AUTHORITY

Automatic and Road Ranger gear box Refresher course

Pinder Punia
0450 000 036

Sunny Mander
0414 447 451

Preet Dhadli
0452 225 890

Please contact us for more information

Find us on

Website www.hitechdrivertraining.com
Email info@hitechdrivertraining.com
Admin@hitechdrivertraining.com

Kisan Mazdoor Ekta Zindabad!

These community members, originally from the Indian sub-continent and currently the residents of Sydney, Australia, voice their support, solidarity and sympathy with the agitating farmers of India in New Delhi. They also pray for the impending success in their goal and vision.

-The Editor

C.U Pest Control
YOUR LOCAL PEST EXPERTS
10% OFF*
VALID TILL OFFER ENDS
WE SERVICE
BED BUGS
COCKROACHES
SPIDERS
MITES
FLEAS
RATS
FRUIT FLIES
TERMITES
ANTS
SAFE FOR
PETS
ELDERLY
FAMILY
KIDS
ASTHMATICS
PREGNANT WOMEN
TODDLERS
LIVESTOCK
May your New Year bring you reasons to smile!
CALL 1300 341 680 TODAY FOR A QUOTE
VISIT AND BOOK US ONLINE CUPEST.COM.AU
* Just mention this newspaper name to redeem 10% off Residential Pest Control Services

May you fill your New Year with new adventures, accomplishments, and learnings!
WEB DESIGN
LOGO DESIGN
POSTER
FLYER ETC.
Phone 0437-641-033
+1-604-657-9215 (WhatsApp)
saverdollar@gmail.com

May the New Year 2021 bring you more love, happiness, and blessings!

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ

Rural Australia

Collector

Collector is a small village on the Federal Highway in N.S.W, Australia halfway between Goulburn and ACT. At the 2016 census, Collector had a population of 313 people

The area was first settled by Europeans in 1829 when Terence Aubrey Murray was granted an area of land here, originally called Old Collector . Murray acquired further land in the area and renamed his property Winderradeen where he built a 12-room house on the land in 1837. About the same time he also acquired the property of Yarralumla on the Limestone Plains, now Government House. A post office opened at Collector in 1848. The village reportedly is named after the Aboriginal name for the region, *Colegdar*.

The Bushranger Hotel in Collector was the site of a shooting of a Constable Samuel Nelson on 26 Jan 1865, by Johan Dunn, a member of Ben Hall's gang. A Memorial was placed to mark the site of Nelson's grave a century later on 26 January 1965. The Collector Village Pumpkin Festival has been held annually since 2013. The traditional harvest festival offers market stalls, live music and entertainment, local produce as well as vintage car and farming machinery displays. Collector is increasing in popularity as a commuter town due to its proximity to the larger centres of Goulburn and Canberra, with new residents attracted by the country lifestyle and village atmosphere. There is a small public primary school located in the village, with 28 students enrolled 2007.

Collector is also famous for the controversial sculpture Dreamer by Tony Phantastes, built between 1993 and 1997 to commemorate, among other things, his father and son's life. A Gothic structure of cement and chicken wire, the artist and the Gunning Shire Council were in constant battle regarding the structure between 1997 and 2004. The plot in which the sculpture stands was for sale and the sculpture itself under demolition orders but still stands as of November 2016.

Canberran Stephanie Wood Spencer noticed something unusual when she visited the NSW town of Collector for its Annual Pumpkin Festival. Beside the main road she saw a giant cement gate with a figure standing in front of it. Stephanie asked Curious Canberra about the art work, which seemed out of place in the little town . A quick search online turned up a few articles about the gate, along with the artist's name I-e. Tony Phantastes who was born and raised in rural South Australia. Dreamer's Gate' is an homage to Toni's father and also an homage to the landscape

ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮਹਿਕ

ਦੋ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਨੋਦ੍ਰਿਸ਼

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੈਨਬਰਾ ਵਿਖੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਲਾਕ ਵੀ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਘਰ ਵੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਘਾਹ ਬੀਜ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਕਿਆਰੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਫੁੱਲ ਵੀ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਕਾਟ ਮੋਰੀਸਨ ਨੇ ਘਰਾਂ ਲਈ ਗਰਾਂਟਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੂਨ 2020 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦਾ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਆਇਆ, ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਚੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਣੇ ਘਰ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਘਾਹ ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜੇ ਇਹ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਇਆ:

"ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ, ਸਕਾਟ। ਇਹ ਘਾਹ ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬੀਜਿਆ ਹੈ। ਘਾਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰੋ।"

"Listen, mate. Please get off my lawn. I just re-seeded this grass."

- You Tube 7News Australia June 4, 2020
- Guardian News June 3, 2020

Home owner interrupts Scott Morrison's.......

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ, ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਤੇ ਘਾਹ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰਕ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰਕ ਵਰਤਾਵੇ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ।

....

ਉੱਨੀ ਸੌ ਨੱਬੇਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਘਟਨਾ

ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਰਾਜਪੂਤ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹਮਜਮਾਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਨੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦੇ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਦਾਗਾਂ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਉਣਾ ਔਖਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਕਈ ਰੁਝੇਵੇਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਭੋਗ ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਠਾਕੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਡੀ.ਸੀ. ਨੇ ਅੱਗੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਖੈਰਮਕਦਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਲਈ ਮਸਲਾ ਇਹ ਬਣਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਗਰਾਊਂਡ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਅਨੁਕੂਲ ਗਰਾਊਂਡ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਲਜ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਹੇਠ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਦਾ ਦਫਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਉਤਰਦੇ ਸਾਰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੋਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ---- ਇਕ ਪਾਸੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਉਹ ਵੀ 10% ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਸਰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਆਰਜ਼ੀ ਕਮਰੇ

ਖੋਜ ਕਰਤਾ
ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ
Avtar S. Sangha
0437641033

ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਖੈਰ ਦਫਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਆ ਗਿਆ। ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਉਤਰਦੇ ਵਕਤ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦਾ ਇਕ ਖੰਭ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਇਕ ਪੋਲ ਵਿਚ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੋਲ ਪੁੱਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਤੇ ਹੋਰ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਕਾਰਾਂ ਠਾਕੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉੱਥੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੰਡਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਸਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਅਮਲੇ ਫੈਲੇ ਮਸੇਤ ਵਾਪਸ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਆ ਗਏ। ਸਾਰਾ ਕਾਲਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆਂ ਪਿਆ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਕੁ ਸੌ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦਾ ਤੇ ਨਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਨਾ ਹੀ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟੇ ਗਏ ਪੋਲ ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਉਲਟੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਦੀ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਦੀ ਰਹੀ।

ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ 'ਚ ਫਰਕ ਦੇਖੋ!

ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ

ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਮੇਰੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਾਲ਼ੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਫੋਨ ਮੈਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ) ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਇਨਸਪੈਕਟਰ ਅਸ਼ਰਫ ਅਲੀ ਦਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਇੰਨੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖ਼ਾਰੀ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਮੇਰੇ ਫ਼ੋਨ ਦਾ ਵਟਸ ਐਪ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਠਕ ਦਾ ਤਹਿਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਦੂਸਰਾ ਪਾਠਕ ਐਨ. ਪੀ.ਸਿੰਘ ਬਲੈਕ ਟਾਊਨ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਤੋਂ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਏ।ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੇਖ "ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ"।ਐਨ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਪਾਲ ਨਾਗਰਾ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 'ਹਾਕਮਾਂ ਹੁਕਮ ਕਰੇਂਦਿਆ' ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੇ ਕਰਾਰੀ ਚੋਟ ਏ।ਇੱਕ ਹੋਰ ਫ਼ੋਨ ਮੈਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਗੁਰਮੀਤ ਪੰਨੂ ਦਾ ਆਇਆ ਉਸਨੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀਆਾ ਗਲ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਫੋਨ ਮੈਨੂੰ ਕੈਂਪਸੀ (ਸਿਡਨੀ) ਤੋਂ ਆਇਆ। ਪਾਠਕ ਦਾ ਨਾਮ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ 'ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਹੀ' ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਸਕੋਹਫੀਲਡ ਤੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਅਤੇ ਬੀਰ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਦੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਟੂੰਗੇਬੀ ਤੋਂ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨੇ ਵਿੰਗ ਕਮਾਂਡਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ 'ਨਾਮ ਵਿਚ ਕੀ/ਕੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ' ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਂ, ਸਥਾਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਮਕਰਣ ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਲੇਖ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਹੈ।

ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ

ਸੰਪਾਦਕ

BRIDE WANTED

Resident in Australia Software Engineer, 91 Born Gur Sikh Boy. Seeking Educated Girl from Gursikh family. Father Retd. from Govt Job, Mother House wife, own house in SAS Nagar.

Contact 0435472706.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਦਸ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅੱਜ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ 31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੈਨਾ ਵਿੱਚ ਪੱਕੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਸਟਿਸ ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਨਿਰੁਧਾ ਬੋਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਮੀਨਾਕਸੀ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਔਰਤ ਜਲ ਸੈਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤ੍ਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ। ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਜਲ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮਹਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 19 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

111 Accounting & Taxation Consultants

111 Business & Home Loans

TAX RETURNS

From $49

Open 7 Days

Tax Returns, Home & Car Loans, BAS, Company Formation, SMSF Setup & Audit

Present this to receive $5 off

Sanjeev Walia
Level 1, 13 Flushcombe Road,
Blacktown, NSW, 2148
(Two minutes of walk from Blacktown Train Station)
Ph: (02) 96767302
Mobile: 0431312081

Email: 111taxconsultant@gmail.com W: www.111homeloans.com.au

* Conditions Apply

ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਹੈਰਲਡ

ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ, ਸਾਹਿਤਕ ਕ੍ਰਿਤਾਂ, ਜਾਇਦਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮਗਰੀ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 20 ਤਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ।

thepunjabherald1@gmail.com

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 20 ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ।

If somebody wishes to discontinue the advertisement, then please intimate us by calling 0437641033 before 20th every month.

ਸੰਪਰਕ 0437641033

Disclaimer

he Punjab Herald and the staff associated with it are not responsible for any claims made by the advertisers and do not ndorse any product or advertisement published in the newspaperI The views expressed in the advertisement and various articles belong solely to the concerned advertisers and authorsI They do not reflect the views of the newspaper anagementI Jurisdiction SydneyI

ਅਲਵਿਦਾ 2020

ਗੁੜਗਾਉਂ 'ਚ ਪੈਦਲ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜ ਪਰਵਾਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੈਂਟਰ

24-yr-old woman abducted, gang-raped in moving car in Rajasthan's Udaipur: Police

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਗਲੈਨਵੁੱਡ (ਸਿਡਨੀ) ਵਿਖੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

Toni Ann Singh (born 1996) a Jamaican American

'There'll be a lot of death': Trump tells US as Co...

Team COCAG & T4A out for Drought relief in Armidale

ਸਿਡਨੀ 'ਚ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੈਂਨਾਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ...

A SNAPSHOT OF ACTIVITIES & ACHIEVEMENTS OF COCAG IN 2019

Indian-origin men among 22 jailed for drug dealing in UK

Coronavirus death toll rises to 54, over 978 i...

Three killed, 11 injured in blast at football match in east Afghanistan: Police

ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ Apna Friends TV Channel ਤੇ ਹਾਜੀ ਰੇਡੀਓ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ

US kills top Iran general Qasem Soleimani

PM Scott Morrison announces $1.1 bn Coronavirus Package for Aussies stuck at home.

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ

ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਬਨਾਮ ਸਮਾਜਕ ਦੂਰੀ

More than 2900 dead as China gears up for 'imported' Covid-19 cases

ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਕਤ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ- ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਨੇ ਇਕੋ ਦਿਨ 'ਚ ਲਈਆਂ 1500 ਜਾਨਾਂ

ਰੈਂਬੋ

India experienced unrest calm as Trump left India

PUBG ban in India: Parents happy, youth 'shocked'

Flood situation remains grim in Assam and Bih...

The flood situation in Assam improved marginally on Tuesday with rainfall easing even as it threatened to worsen in Bihar with many rivers continuing to flow above the danger level.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਗਲੈਨਵੁੱਡ (ਸਿਡਨੀ) ਵਿਖੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਦੀਵਾਨ

ਦਲੇਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ (ਡਾਕਟਰ)
Avtar S. Sangha

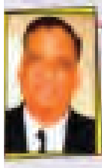

Olympion Balbir Singh Passes away

'The Punjab Herald' condoles the demise of triple Olympion gold medalist Balbir Singh Senior who breathed his last at a Mohali hospital. He was 96. Singh, ... to pneumonia and was on ...

ਅਵਤਾਰ ਐਸ. ਸੰਘਾ
Avtar S. Sangha
0437641033

...ਡਨੀ 'ਚ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਨਾ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ...

...ਚੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਬੈਸਟ (ਰੈਸਕਿਊ ਕੈਪਟਨ) ਕੈਪਟਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰ...

ਕੈਪਟਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

...ਕੀਂ ਘੱਲ ਦੇ ਸਵੇਰ ਵਾਲੀ ਲਾਰੀ, ਵੇ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਢੱਲਣਾ

ਕੈਂਸਰ ਕਾਰਨ ਬਲੈਕ ਪੈਂਥਰ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਆਖ ਗਿਆ ਅਲਵਿਦਾ

11 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਿਡਨੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ... ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ...

COVID-19 AND HERD IMMUN...

Good Wishes To Thomas Pynchon on his 83rd Birth Anniversary

Thomas Pynchon is an American novelist known for his dense and complex novels. His fiction and non-fiction writings encompass a vast array of subject matter, genres and themes, including history, music, science and mathematics.

Born May 8, 1937 Glen Cove, New York (U.S.)

List of works
Novels
- V. (1963)
- The Crying of Lot 49 (1966)
- Gravity's Rainbow (1973)
- Vineland (1990)
- Mason & Dixon (1997)
- Against the Day (2006)
- Inherent Vice (2009)
- Bleeding Edge (2013)

Thomas Pynchon when he was young. His current photo is not easily available as he is publicity hater

Dr. Avtar S. Sangha, the editor of 'The Punjab Herald', had got Ph. D. degree on ...

ਆਖਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਹੀ ਗਏ

ਵਿਸ਼ਾਖਾਪਟਨਮ: ਕਰੋਨ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ 11 ਮੌਤਾਂ

3 soldiers dead, 5 terrorists killed in Kashmir's Kupwara: Army

Three soldiers of the Indian Army have died and five terrorists killed on Sunday during an anti-... Keran sector of the district, which was launched two days ago. The army said the operation ... spokesperson of the army said. "Despite prevailing inclement weather conditions, casualties have been evacuated," Col Kalia said. The army had said earlier in the day that alert troops braving inclement weather and hostile terrain...

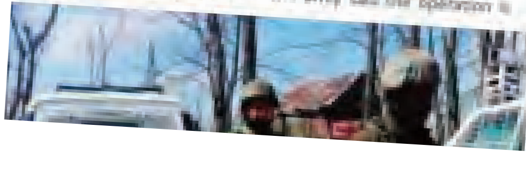

Indian-origin men among 22 jailed for drug dealing in UK

Mar. 2020 www.thepunjabherald.com.au

Coronavirus death toll in ... rises to 54, over 978 infec...

Karnataka bandh: KSRTC buses ply in Mangaluru despite bandh called by farmers

ਜੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਲੱਗੇ ਤਾਂ.......

ਕਹਾਣੀ

> "ਕੁੰਦਿਆ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਭਾਅ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ? ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਝੰਬਿਆ ਪਿਆ ਏ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਤਾ ਬਣ ਜਾਊ।"

ਸ. ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਪੰਦਰਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਪੁੱਤਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦਸ ਦਸ ਕਲਾਸਾਂ ਹੀ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਕ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਘਰੇਲੂ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜਾ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ ਕਰਕੇ ਛੋਟੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਤੀਜਾ ਅਜੇ ਬਾਪ ਨਾਲ ਵਾਹੀ ਹੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜ ਖੇਤ ਗਹਿਣੇ ਰੱਖ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਬਚੇ 10 ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਵੱਡੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਬਾਪ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਭਰਾ ਵੀ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਹੁਣ ਸਵਾ ਕੁ ਤਿੰਨ ਖੇਤ ਜ਼ਮੀਜ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ

ਅਵਤਾਰ ਐਸ.ਸੰਘਾ
(ਸਿਡਨੀ)
Avtar S. Sangha
ਮੋਬਾ:0437641033

ਭੀਰਾ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਤਿਓਹਾਰ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ, ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਭੀਰਾ ਹੁਣ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਟੱਪਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਉਹ ਖੇਤੀ ਦਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਔਖਾ ਸੌਖਾ 10 ਜਮਾਤਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਰਸ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਭੀਰੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ-

ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਖੇਤ ਈ ਨੇ...... ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਏ--- ਸਾਡੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਤਾਂ ਇਹੀ ਏ---- ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਖੇਤ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ---- ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਸਿਖਾ ਦਿਆਂਗੇ--- ਜਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੁਕਾਨ ਪਾ ਦਿਆਂਗੇ----- ਦੁਕਾਨ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਆਈ ਬਹੂ ਵੀ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਏ---- ਮੈਂ ਹੁਣ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਵਾਂ ---- 70 ਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ---- ਰਤਨ ਕੌਰ 68 ਦੀ ਏ----- ਮਸਾਂ ਰੋਟੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਏ---- ਤੀਜੀ ਨੂੰਹ ਘਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਫਾਰਗ ਹੋਈਏ----

ਭੀਰੇ ਨੂੰ ਕਈ ਦੇਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੀ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਉਹ 29 ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸੋਚਣ ਲਗ ਪਏ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਰਹਿ ਹੀ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈਆਂ ਨਾਲ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਅਮਲੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਡੋਡੇ ਤੇ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦੋ ਦੀ ਚਿੱਟੇ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਭੀਰੇ ਪਾਸ ਨਾ ਖਾਸ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਖਲਾਈ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖਾਸ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਉਮਰ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਉਦੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਕਸਰ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਚੋਲਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਭਾਨੀਮਾਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਗਲਾਸੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਾਨੀਮਾਰ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਬਣਾ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਹੋਰ ਨਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਚਿੱਟਾ ਖਾਧੇ ਬਗੈਰ ਬਚਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਚਿੜੀ ਵਲ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਝਾਕ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਨੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਮੁਸ਼ਟੰਡਾ ਏ।

ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਕ ਆੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਕੇ ਭੀਰੇ ਵਾਸਤੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ। ਕੁੜੀ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਕੁ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਅੱਠ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਵਜ਼ੀਰਪੁਰ ਦੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿਉਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਪਰੀਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਰਤਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਉਮੀਦ ਬੱਝੀ ਸੀ ਕਿ ਨੂੰਹ ਘਰ ਆਵੇਗੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੌਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਨੂੰਹ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣੇਗੀ। ਦੂਜੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਤੇ ਮੁੰਡੇ ਅਲੱਗ ਹੋ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਫੌਜੀ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਵੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਉਸਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਅਲੱਗ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਮਾਂ ਪਿਓ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਉੱਧਰ ਭੀਰੇ ਦੀ ਮੰਗੇਤਰ ਦਾ ਬਾਪ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿਉਂ ਵੀ ਸੱਤਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਦੋ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਤੀਜੀ ਜੀਤਾਂ ਉਸਨੇ ਭੀਰੇ ਨਾਲ ਮੰਗ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਦਾ ਧਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਕਿ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿਉਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਮੁੰਡਾ ਸੋਖਾ ਸੱਥ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ।

"ਤਾਇਆ ਕੀ ਹਾਲ ਏ? ਸਿਹਤ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿੰਦੀ ਏ?" ਸੋਖੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਮਾਰੀ।

"ਪੁੱਤ, ਸਿਹਤਾਂ ਹੁਣ ਕਾਹਦੀਆਂ? ਇਸ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਲਿਆਮਤ ਚੁੰਬੜੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਅੱਜ ਕਲ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਰਹੇ। ਅਜੇ ਕਿਹੜਾ ਕਰੋਨਾ ਜਾਂਦਾ ਏ? ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਹੱਲੇ ਬੋਲਦਾ ਏ। ਸਾਨੂੰ ਬੁੱਢਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਬੱਲਿਆ।"

"ਤਾਇਆ, ਤੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੁਣੀ?"

"ਉਹ ਕੀ?"

"ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਖੋਹ ਲੈਣੀਆਂ ਨੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।"

"ਬੱਲਿਆ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ? ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਮਾਲਕੀ ਚਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਏ। ਇਵੇਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ? ਕਾਕਾ, ਲੋਕ ਐਵੇਂ ਵੀ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ," ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਆਮ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਜਦ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਸੱਥ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਆਮ ਚਰਚਾ ਸੀ। ਕੇਹਰ ਸਿਉਂ ਦਾ ਕੁੰਦਾ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਿਸਾਖਾ ਸਿਉਂ ਨੇ ਕੁੰਦੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਓਏ, ਕੁੰਦਿਆ, ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ 5-6 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ। ਸੋਖਾ ਦਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਐਵੇਂ ਭਕਾਈ ਮਾਰਦਾ ਹੋਊ। ਉਸਦੀ ਆਦਤ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਏ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਿਆਣਾ ਏਂ। ਤੂੰ ਖਬਾਰਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿਨਾਂ ਨੇਂ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੱਚ ਏ?"

"ਭਾਈਆ, ਇਹ ਸਭ ਸੱਚ ਏ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।"

"ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ?"

"ਭਾਈਆ, ਪਹਿਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਕਹਿੰਦਾ ਏ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਿਣਸ ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਨੇ।"

"ਓਏ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇਹਦਾ ਕੀ ਤੁਅੱਲਕ? ਅਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਕਣਕ ਕਲਕੱਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਵੇਚਣੀ ਏ? ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਇਆ?"

"ਭਾਈਆ, ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਜਿਆਦਾ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਏ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਥੇਰੇ 50-60 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੀ ਨੇ। ਕਿਸਾਨ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਨਾਜ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲਿਜਾ ਕੇ ਭੰਡਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਧਾ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਪਕਾ ਕੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਮਹਿੰਗਾ ਵੇਚ ਸਕਣ।"

"ਇਹਨੂੰ ਛੱਡ ਤੂੰ। ਤੂੰ ਉਹ ਦੱਸ ਜਿਹਦਾ ਸਾਡੇ ਜਿਹਿਆਂ ਤੇ ਅਸਰ ਪਊ?"

"ਭਾਈਆ ਦੂਜਾ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਫਸਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਕੰਟਰੈਕਟ ਖੇਤੀ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ।"

"ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੀ ਹੋਈਆਂ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਜਿਣਸ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀਦੀ ਏ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਪੈਸੇ ਵੀ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਲਈਦੇ ਆ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤੇ। ਜੀਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੀਲਕੰਠ ਆੜ੍ਹਤੀਏ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੈ ਲਏ ਸਨ।

ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੀਂ ਘਰੀਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੁਕਲਾਵੇ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਨੀਲਕੰਠ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਕਣਕ ਵਿਚੋਂ ਕੱਟ ਲਏ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਲੱਗਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ।"

"ਭਾਈਆ, ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਏ.ਟੀ.ਐਮ. ਏ। ਜੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਫਿਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਊ?" ਕੁੰਦੇ ਨੇ ਬੁੱਢੇ ਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

"ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ? ਕਦੀ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ? ਤੂੰ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਮੁੰਡਿਆ। ਕਿਉਂ ਐਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਈ ਜਾਂਦਾ ਏ?"

"ਭਾਈਆ, ਸਰਕਾਰ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਏ। ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰ ਘਰਾਣੇ ਤੁਹਾਡੀ ਫਸਲ ਖਰੀਦਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਈਲੋ (ਅੰਨ੍ਹ ਭੰਡਾਰ) ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਸਾਈਲੋ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਲੱਖ ਬੋਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ। ਰੇਲ ਲਾਈਨ ਵੀ ਸਾਈਲੋ ਦੇ ਵਿਚ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗੀ। ਸਿਰਫ 10-15 ਮਜਦੂਰ ਹੀ ਇਹ ਬੋਰੀ ਰੇਲਗੱਡੀ ਵਿਚ ਭਰ ਲਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮਸ਼ੀਨੀ ਏ। ਅੰਤਾਂ ਦੇ ਮਜਦੂਰ ਵੀ ਵਿਹਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਚੰਦ ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਮਜਦੂਰ ਹੀ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਮਸ਼ੀਨੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।"

"ਕੁੰਦਿਆ, ਇਹ ਗੱਲ ਛੱਡ। ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕਿ ਮੰਡੀ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਆੜ੍ਹਤੀਆ ਸਿਸਟਮ ਖਤਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋਊ?"

"ਲੈ ਸੁਣ ਫਿਰ। ਮੰਨ ਲਓ ਇਕ ਬਿਸਕੁਟ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੰਪਨੀ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੀ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕਣਕ ਉਗਾ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਉਹਨੂੰ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ। ਇੰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੰਡੀਆਂ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਪਾਸ ਫਸਲ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੰਪਨੀ ਮਨਮਾਨੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਵੇਗੀ। ਕਹੇਗੀ- 'ਏਨੇ ਭਾਅ ਤੇ ਵੇਚਣੀ ਏ ਤਾਂ ਵੇਚ ਲੈ। ਅਸੀਂ ਇਸਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ।' ਮੰਡੀ ਸਿਸਟਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਕਿਧਰ ਜਾਊ? ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚੀਜ਼ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਤੇ ਵੇਚਣੀ ਪਊ। ਇੰਜ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਲੁੱਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਊ। ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣੀ ਪਊ। ਜੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਦੇਊ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਘੱਟ ਮਿਲੂ।"

"ਸੱਚੀਂ? ਬਾਂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਬਨਾਰਸ ਦੀਆਂ ਟੋਪੀਆਂ! ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ!"

"ਤਾਇਆ ਜੀ, ਇਹ 16 ਆਨੇ ਸੱਚ ਏ।"

"ਕੁੰਦਿਆ, ਗੱਲ ਤੇਰੀ ਠੀਕ ਵੀ ਲੱਗਦੀ ਏ। ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਕੌਣ ਨੇ?"

"ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਅੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।"

"ਕੀ ਇਸ ਭੈੜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ?"

"ਜਾ ਸਕਦਾ ਏ ਜੇ ਲੋਕ ਚਾਹੁਣ ਪਰ ਸਮਾਂ ਲੱਗੂ। ਕਾਨੂੰਨ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਆ ਜਾਊ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਕਰੂ? ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਕੁੱਕੜ ਭਾਵੇਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਹੋਣ ਬਾਂਗ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਏ।"

"ਕੁੰਦਿਆ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਏ। ਜੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਭਾਅ ਹੀ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਦਾ ਕੀ ਲ਼ਾਭ? ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਨਾਲ ਝੰਬਿਆ ਪਿਆ ਏ। ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਤਾ ਬਣ ਜਾਊ।"

"ਤਾਇਆ, ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ? ਕਿਸਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉੱਠ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ? ਉਹ ਜਾਗਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਰੋਹ ਏ। ਉਹ ਰੇਲਾਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰੇਲ ਲਾਈਨਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਘੇਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਲਗਦਾ ਇੰਜ ਏ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੂਰੇ ਸਿਰੜ ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨੀ ਪਊ।"

ਕੁੰਦੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਘਰ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਗੁਰਮੀਤ ਕੁਰੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਬਣਾ ਮਾਰੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੇਲ ਬਣਾ ਛੱਡੀ। ਫਿਰ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੱਪ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਤਿੰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਸੁਣਿਐ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਦ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਕੰਗਾਲ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਠੂਠਾ ਫੜ੍ਹ ਕੇ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਊ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਆਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਦੇਖ ਬਈ ਆਪਣੀ ਜੀਤਾਂ ਕੀਹਤੋਂ ਘੱਟ ਏ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ਼ ਤਾਂ ਮੰਗ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਖੇਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਹ ਤਿੰਨ ਖੇਤ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਜੀਤਾਂ ਤੇ ਭੀਰਾ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰਿਆ ਕਰਨਗੇ? ਗੁਰਮੀਤ ਕੁਰੇ, ਚੱਲ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਦੇਈਏ। ਜੀਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੱਲਦੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਘਰ ਵਿਆਹਵਾਂਗੇ। ਅਜੇ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਵੀ ਕੀ ਏ? ਸਿਰਫ਼ 22 ਸਾਲ। ਕੋਈ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਪੇਸ਼ਾ ਕਰਦਾ ਮੁੰਡਾ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਊ। ਨਾਲ਼ੇ ਜਦ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਵੀ ਪੈ ਜਾਊ।"

ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ਼ ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਾਇ ਬਣਾਈ ਕਿ ਵਿਚੋਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਤੋੜ ਲੈਣ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭਿਜਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਅਨ ਸਿੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਲਈ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਿਡਨੀ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਗਲੈਨਵੁੱਡ ਵੱਲੋਂ, ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਸ਼ਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ (ਚੇਅਰਮੈਨ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਵਾਸਤੇ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਸੀਨੀਅਰਜ਼ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪਰਗੋਲੇ ਹੇਠ, ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਰੇਕ ਬੁਧਵਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 11 ਤੋਂ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬਿਨਾ ਫੀਸੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਡਾ. ਘੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਵੈਲ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਫ਼ਿਜ਼ੀਕਲ ਇੰਸਟ੍ਰਕਟਰ, ਸ. ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਸ. ਸ਼ਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਸੁਪਰਵੀਜ਼ਨ ਹੇਠ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਸੱਠ ਸਤਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਭੈਣ ਭਰਾ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੁਸਾਂਝ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ, ਲਿਜ਼ਰਡਲੈਂਡ ਪਾਰਕ, ਐਬਟ ਸਬਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ਼ ਨਾਲ਼ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਉਪ੍ਰੰਤ ਓਸੇ ਪਾਰਕ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ੈਡ ਹੇਠ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਚੁਟਕਲਿਆਂ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਤਜੱਰਬਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ ਨੇ ਗੀਤ ਛੱਲਾ ਦੀ ਬਹਿਰ ਉਪਰ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੋਰਚੇ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਭਾਵ ਪੂਰਤ ਸਾਜਾਂ ਸਹਿਤ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਮੈਂ (ਦਾਸ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ) ਨੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਯੋਗ, ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਨਾਮਾਂ ਨਾਲ਼ ਵੀ ਹੌਸਲਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ. ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਦੋਸਾਂਝ, ਸ. ਸ਼ਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਡਾ. ਘੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸ. ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ। ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰੋਗਰਾਂਮ ਉਲੀਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਸਰਸਾਈਜ਼, ਪਿਕਨਕਿ, ਅਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਰੌਣਕਾਂ ਵਧਾਓ ਅਤੇ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਜੱਚਾ ਬੱਚਾ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕੇਅਰ ਵੰਨ ਕੇਅਰ ਆਲ ਗਰੁੱਪ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਲੋਂ 30-12-2020 ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਕਲਾਸਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈੱਕ ਅੱਪ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

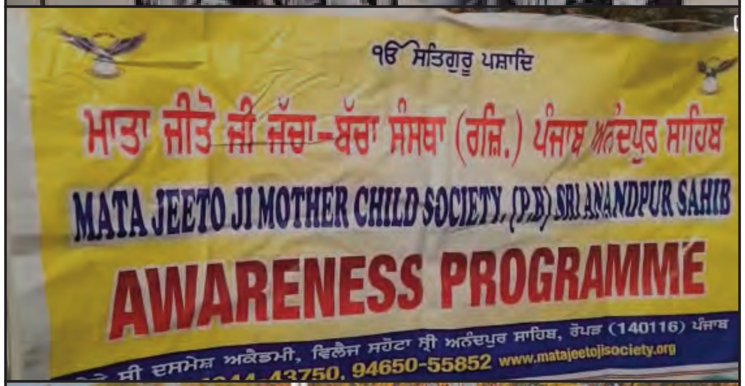

ਗੁਆਚੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ

ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਗਜ ਲਈ ਖੜੀ ਅੱਧਖੜ ਉਮਰ ਦੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜਦ ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਅੰਦਰ ਬਿਠਾ ਕੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਫੋਨ ਮਿਲਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਔਰਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਕਿਸੇ ਜਰੂਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਿਆਂ ਦੇਖ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ 'ਚ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭੈਣ

ਪ੍ਰਿਆ ਸੁਮਨ

ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕੀ ਕੰਮ ਹੈ ਮੈਂ ਸਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਬੈਠੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਕੁਝ ਦੋ-ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਸਨੂੰ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਬੜੀ ਅਦਬ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ। ਜਦ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਆਚੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ।ਇਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਕਾਗਜ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤਸਵੀਰ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਜ ਉੱਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਲਈਆਂ। ਇਹ ਤਸਵੀਰ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਸੀ। ਜਦ ਕਾਰਣ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਿੰਮੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ੨੦੦੨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਦੋਂ ਮੇਰਾ ਵੋਟਰ ਕਾਰਡ ਹਾਲੇ ਬਣਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੀ ਸੀ, ਬੜਾ ਚਾਅ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਪਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਚੋਲਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੀਕ ਆ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੇ ਚਾਅ ਵਿੱਚ ਅੰਨੀ ਹੋਈ ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਟੂਲ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਫੋਟੋ 'ਤੇ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਮਚਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ। ਮਹੀਨੇ ਬੀਤਦੇ ਗਏ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆਂ ਕਦ ਡੇਢ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਿਆ। ਇੱਧਰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦਾਜ ਜੋੜ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਉਧਰੋਂ ਰੌਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਂ- ਬਾਪ ਨੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਲਈ ਊਸ਼ਾ ਦਾ ਹੱਥ ਮੰਗ ਲਿਆ। ਮਾਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਰਾਜੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕੁੜਮਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਭੈਣਾਂ ਸੁਹਰੇ ਘਰ ਵੀ ਇਕੱਠੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀਰੇ ਤੇ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਮਾਂ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਦਾਜ ਜੋੜਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਰਲ਼-ਮਿਲ਼ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਵੀ ਦਿੰਦੀ। ਇੱਕ ਸ਼ਾਮ ਜਦ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਦਾਦੀ ਦੇ ਮੰਜੇ ਕੋਲ਼ ਬੈਠਾ ਦਾਦੀ ਕੋਲੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲ਼ੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਫੋਨ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੁੱਪ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਵੀਰੇ ਤੇ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸੱਦ ਕੁਝ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਊਸ਼ਾ ਅੰਦਾਜੇ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਸੌਂ ਗਈਆਂ। ਸਵੇਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਦਾਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਵਾਲੇ ਊਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ ਆਂਦੇ ਬਈ ਰੌਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਾਲ ਲੱਗਜੂ ਘਰ ਰੋਟੀ ਦਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦੈ। ਜਦ ਘਰਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਭੈਣ ਵੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੁਖੀ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਰੌਸ਼ਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਅੱਜ ਵੀ ਘਰ ਬੈਠੀ ਹਾਂ। ਜਦ ਊਸ਼ਾ ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਬੱਚੇ ਕਦੇ ਵੱਡੀ ਮੰਮਾ ਤੇ ਕਦੇ ਮਾਸੀ ਮਾਂ ਆਖ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਜਦ ਊਸ਼ਾ ਦੀ ਸੱਸ ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨੂੰਹ ਰਾਣੀ ਆਖ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸਦਾ ਸੁਹਾਗਣ ਰਹਿਣ ਦੀ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਮੈਂ ਹੀ ਜਾਣਦੀ ਪਰ ਮਾਂ ਚਿਹਰਾ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੀ। ਅੱਜ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ੧੮ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਨਾ ਰੌਸ਼ਨ ਆਇਆ ਨਾ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਛੱਡੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਹਾਮੀ ਭਰੀ। ਰੌਸ਼ਨ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵੀ ਘਟ ਗਈ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਪਰਤਿਆ ਮੈਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੀ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਵਾਂਗੀ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਰੌਸ਼ਨ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਵੇ।

ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨ ਭਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਰੌਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਹੁਣ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਰੌਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਨਿੰਮੀ ਹੰਝੂਆਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੁਸਕੁਰਾਹਟ ਲੈ ਕੇ ਉੱਠ ਖੜੀ ਹੋਈ ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ ਕਈ ਨਿੰਮੀਆਂ ਕਿਸੇ ਰੌਸ਼ਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਜੰਿਦਗੀ 'ਚ ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਭੁੱਖ

ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਦਿਖਾਣਾ ਹੈ,ਜੇ ਕਰ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤੇ ਕਿਰਾਯਾ ਭਾੜਾ ਲਾ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ ਏਨੀ ਦੂਰ ਤੋਂ, ਵਾਪਿਸ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਦੋ ਰੋਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਕੇ ਰੂਕ ਜਿਹੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਇੱਕ ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜਾਂ , ਉਮਰ ਤਕਰੀਬਨ ੭੦-੭੨ ਸਾਲ, ਰੋਂਦਾ ਵਿਲੱਖਦਾ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਗਰਮੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਉਹ ਜੋੜਾਂ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਬੇਹਾਲ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕਦਮ ਆਪੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਲਗ ਪਏ। ਬੁਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਟੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਇਲਾਜ ਫ੍ਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ,ਧੀ ਹੈ ਜੋ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਕੁਜ ਪੈਸੇ ਤੇ ਰਾਸਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਕਰ ਧੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਅਸੀਂ ਤੋਂ ਕਦੋਂ ਦੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰਸ ਯੋਗ ਹਾਲਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਿਸਟ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ @ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਚਲੋ ਅੱਜ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ । ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੋਸਸਿ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋ ਹੰਜੂ ਤੇ ਘੱਟ ਹੋਏ ਚਾਹੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਲਈ ਹੀ ਸਹੀ। ਹੁਣ ਇਸ ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੂਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਵਾਈਆਂ ਦਿਲਾ ਕੇ ਜਲਦੀ ਫ੍ਰੀ ਕਰਵਾ ਦੇਂਦੀ। ਏਹੀ ਕੰਮ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਕੈਮਿਸਟ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿੱਤਾ ਤੇ ਫ੍ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਮੈਂ ਕੈਮਿਸਟ ਦੁਕਾਨ ਮਾਲਿਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦਿਲਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀ ਲਗਦੇ ਨੇ ।ਮੈਂ ਕੈਮਿਸਟ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਬਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕਲੇਜਾ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਮੈਡਮ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਨਾ ਤੁਹਾਡੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਪਿਸ ਮੋੜ ਕੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਿਸ ਲੈ ਜਾਂ ਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੇਕਰੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਖਾਣ ਦਾ ਸਮਾਣ ਲੈ ਕੇ ਖਾਂ ਲੈਂਦੇ ਨੇਂ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ , ਇਜ ਜਾਪਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪਾਪ ਹੋ ਗਿਆ,ਮਨ ਅਜੀਬ ਉਲਝਣ ਵਿੱਚ ਫਸ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿੰਨੀ ਅਜੀਬ ਹੈ ਪੇਟ ਦੀ ਭੂਖ ,ਕੀ ਉਹ ਸਿਰਫ @ ਰੁਪਏ ਲਈ ਇਨੀਂ ਦੂਰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ ਕੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕੀ ਪੇਟ ਦੀ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਭੂਖ ਨੇ ਬੀਮਾਰੀ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭੂਖ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇਗੀ।ਮਨ ਪਛਤਾਵੇ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਲੋਕੀਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਪੂਨ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਸਿਰਫ ਭੂਖੇ ਪੇਟ ਨੂੰ ਸਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਨੇਂ ਔਖੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਢੀਠ ਦੀ ਭੂਖ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇੱਹੋ ਜਿਹੇ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੋਤ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੋੜੇ ਦੀ ਭੂਖ ਨੇ ਇਹ ਇਹਸਾਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਹਰ ਭੂਖ ਮਿੱਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਢੀਡ ਦੀ ਭੂਖ ਉਸ ਨੂੰ ਤਿਲ ਤਿਲ ਮਰਨ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ: ਔਕੜਾਂ ਤੇ ਮਾਣਮੱਤਾ ਸਫਰ

ਛੋਟੇ ਭੂਆ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚੀ ਤੁਰਤ ਪਟਿਆਲੇ ਆਏ। ਸੌ ਸੌ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢੀਆਂ। "ਮੂਰਖ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਦੇ ਰੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨੀ ਪਤਾ ਬਈ ਸਾਡਾ ਕਿੱਡੇ ਘਰ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗਿਐ। ਜਿੱਥੇ ਤੀਮੀਆਂ ਦੀ ਚੱਲੇ ਓਥੇ

ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਨੀ ਭਦਰਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ। ਤੀਮੀਆਂ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਆਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਅਖੇ ਮਾਂ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਤੇਜ ਐ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੂ ਤਾਂ ਸੌ ਸੌ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਖੇ ਏਹਨਾਂ ਦੀ ਧੀ ਤੇਲ ਧਰੇ ਛੱਡਤੀ। ਖਬਰਨੀ ਕੀ ਐਬ ਵੈਲ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕੁਲ 'ਚ ਏਹੋਜੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵਾਪਰੀ ਐ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਤੇ ਲਏ ਨੇ। ਥੋਨੂੰ ਪਸਿੰਦ ਖਬਰਨੀ ਕਿਮੇ ਆਗੇ ਸੀ, ਇੱਕ, ਮੁੰਡਾ ਈ ਮੁੰਡਾ ਐ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਨਾ ਕੋਈ ਉਘਾ ਖਾਨਦਾਨ, ਨਾ ਮਾਲਦਾਰ ਏਨੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਖਬਰਨੀ ਕਾਹਦੇ ਤੇ ਰੀਝਗੇ ਸੀ। ਖਬਰੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਚੰਗੀਓਐ, ਬਈ ਏਹੋਜੇ ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖਹਿੜਾ ਛੁੱਟ ਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਖਬਰੇ ਕੇਹੜੀ ਨੌਬਤ ਨੂੰ ਪੁਚਾਉਂਦੇ। ਚੱਲ ਜੈ ਨੂੰ ਖਾਣ ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਕਾਲ ਨੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਆਖ ਰਹੀ ਬਈ ਸਾਡੀ ਬੀਬੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਐ, ਜਾਣੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੌਰ ਐ। ਫੇਰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਈ ਨੀ ਲਗਦੀ। ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਈ ਓਨ੍ਹਾਂ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਡਾਕਟਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਹੁੰਦੇ ਈ ਅੰਗਰੇਜ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕਾਰ ਵੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਸਤੌਲ ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਪਸਤੌਲ ਸਨ ਤੇ ਓਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗਵਰਨਰ ਤੋਂ ਇਜਾਜਤ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਏਹੋਜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਜਿਸ ਘਰ ਧੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਊ ਮਾੜਾ ਧੀੜਾ ਘਰ ਤਾਂ ਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਹਜਾਰ ਵਿਘੇ ਝੋਟੇ ਦੇ ਸਿਰ ਅਰਗੀ ਜਮੀਨ ਐ, ਘਰ ਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਈ ਓ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿਉਂ ਪਮਾਲ ਆਲੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਸਾਲ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਵਲੈਤ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਖਦੀ ਆਂ ਜੇ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਜਾਣ ਹੋਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਰੱਬ ਭਾਲਦੇਓਂ। ਬਾਕੀ ਸੱਸ ਨੀ, ਨਨਾਣ ਨੀ, ਲੜਕੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੋਊ। ਜਾਣੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਨੇ ਕੋਈ ਅਨੋਭੜ ਨੀ ਬਈ ਦੁੱਖ ਤਕਲੀਫ ਦੇਣਗੇ" ਭੂਆ ਜੀ ਇਕ ਸਾਹ ਮੁੜ ਉਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਬੇਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

"ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਬੇਬੇ ਏਦੂੰ ਬੜਾ ਘਰ ਹੋਰ ਕੀ ਟੋਲ ਲਓਂਗੇ ? ਨਾਲੇ ਪਿਓ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਸਰਾਬੀ ਐ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੜੇ ਨੇ ਊਂ ਨੀ ਹੱਥ ਕੱਢਣਾ। ਨਾਲੇ ਮਗਰ ਹੋਰ ਬਥੇਰੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਨੇ ਇਕੋ ਦਾ ਤਾਂ ਨੀ ਕਰਨਾ। ਮੇਰੀ ਮੰਨੋ ਥਓਂ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਜਾਣ ਦਿਓ। ਤੂੰ ਏਥੇ ਬੈਠੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਐਂ। ਤੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰ। ਨਿਆਣੇ ਨੀ ਏਹੋ ਜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੇ ਹੁੰਦੇ" ਭੂਆ ਜੀ ਬੇਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕ ਕੇ ਬੋਲੇ।

"ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਬੇਟਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਮਝਦਾਰ ਐ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਲੁਕਾ ਕੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨੀ ਕਰਨੀ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕਹੂਗਾ ਓਮੇਂ ਕਰਾਂਗੇ" ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਨੇ ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

"ਫੇਰ ਦਸੋ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਪੱਕੀ ਹਾਂ ਨਾਂਹ ਲੈਣ ਆਈ ਆਂ। ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਨਾਤਿਆਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਐ, ਵੀਹ ਨਾਤਿਆਂ ਆਲੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਨੀ ਆਂ ਕੁੜੀ ਰਾਜ ਕਰੂਗੀ" ਭੂਆ ਜੀ ਨੇ ਜੋਰ ਪਾ ਕੇ ਆਖਿਆ। "ਕਰਲਾਂਗੇ ਸਲਾਹ" ਬੇਜੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਲਈ ਆਖਿਆ।

"ਕਰ ਲਿਓ ਸਲਾਹ, ਪਰ ਸਲਾਹ ਕਾਹਦੀ ਕਰਨੀ ਐ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤਾਈਂ ਦੀਪ ਦੇ ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜੂੰ, ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦਿਓ। ਬਾਕੀ ਦੀਪ ਦੇ ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਖਰੇ ਜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸਾਫ ਗੱਲ ਕਰਿਓ। ਹਾਂ, ਏਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਾਡੀ ਜੰਮਿਵਾਰੀ ਰਹੀ ਬਈ ਨਾ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ ਕੁਸ਼ ਮੰਗਣਾ ਮੰਗੋਣਾਐ, ਨਾ ਕਾਰਮ ਕਾਰਮਣੀਐ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਉਘੱਟਣਾਐ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਜੰਮਿਵਾਰੀ ਰਹੀ ਜਿਹੜਾ ਕੁਸ਼ ਦੇਣਾ ਲੈਣਾ ਐ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿਓ।"

ਭੂਆ ਜੀ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਵਲ ਕੇ ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ।

"ਐਮਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਆਂਗੇ" ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਨੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ।

ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਪੂ ਜੀ ਪਿੰਡੋਂ ਆਏ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਮੇਰੇ ਸਕੂਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਮਿਸ ਸੇਨ ਭੈਣ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕੱਟ ਦਿਓ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਾਣੀ। ਮਿਸ ਸੇਨ ਭੈਣ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਬੇਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛ ਲਓ" ਮੈਂ ਕਿਹਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਬੋਲੇ "ਇਹ ਮੇਰੀ ਧੀ ਐ, ਮੈਂ ਆਖਦਾਂ ਇਹਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕੱਟ ਦਿਓ।"

ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜਾਰੋਂ ਟਾਂਗਾ ਮੰਗਵਾਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਬਿਨਾਂ ਪਰਦੇ ਤੋਂ ਟਾਂਗੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਮੈਨੂੰ ਅਜੀਬ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕੀ ਮੈਂ ਮਜਿਸਟਰੇਟ ਬਣਾਉਣੀ ਐ। ਗਜਬ ਸਾਈਂ ਦਾ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਐ, ਮੈਥੋਂ ਕੁਸ਼ ਪੁੱਛਦੇਈ ਨੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਰੱਖੂੰਗਾ" ਉਹ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ ਹੁੰਨੀਆਂ। ਮਿਸ ਸੇਨ ਭੈਣ ਜੀ ਆਪ ਗੇਟ ਤੱਕ ਛੱਡਣ ਆਏ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ "ਅਗਰ ਆਪ ਕਾ ਇਰਾਦਾ ਬਦਲ ਜਾਏ ਤੋ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਗੈਰ ਹਾਜਰ ਨਹੀਂ ਰਖਨਾ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੇ ਯੇ ਅੱਛੀ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਭੀ ਅੱਛੀ ਲੜਕੀ ਹੈ।"

"ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੀ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਨੇ।"

ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਅਟੈਚੀਕੇਸ ਵਿਚ ਪਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਬੇਜੀ ਨੇ ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਓਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਸਨ।

"ਇਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਧੀ ਐ ਤੂੰ ਕਿਮੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਏਂਗਾ ?" ਬੇਜੀ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ।

"ਮੈਂ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਮਰਦਾਂ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਰੋਟੀ ਨੀ, ਬਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਥੋਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂ।"

"ਚੰਗੀ ਦੀਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੁੱਛ ਲੈ ਇਹਨੇ ਜਾਣੈ ਕਿ ਰਹਿਣੈ" ਬੇਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ।

"ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦੈ ਇਹਨੂੰ ਨਾਲੇ ਕੀ ਪਤੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਲੈ ਆਏ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਖਦਾਂ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ। ਗੱਲ ਮੁੱਕੀ।"

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ।

"ਕੀ ਗੱਲ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ? ਥੋਨੂੰ ਬੇਬੇ ਨੇ ਸੱਦਿਆ ਬਈ ਮੈਂ ਦੀਪ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੈ ? ਮੇਰੀ ਧੀ ਐ ਮੈਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਜਾਵਾਂ ?"

"ਬਗਾਨੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਏਹੀ ਹੁੰਦੈ ਬਈ ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਾ ਜੀ ਕਰੇ ਲੈ ਜੇ" ਵੱਡੇ ਬੇਜੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਗੱਲ ਆਖੀ।

"ਸਾਡੇ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਹੁੰਦਾ ਅਸੀਂ ਕਾਹਨੂੰ ਬਗਾਨੀਆਂ ਲਾਲਾਂ ਚੱਟਦੇ। ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਖੂਹ ਵੀ ਪੱਟਿਆ ਬਈ ਏਸੇ ਦੇ ਰੱਬ ਭੁੱਲਜੂ। ਏਦੂੰ ਦਾ ਜਤੀਮਖਾਨਿਓਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜੁਆਕ, ਅਗਲਾ ਇਉਂ ਤਾਂ ਨਾ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ" ਛੋਟੇ ਬੇਜੀ ਰੋਂਦੇ ਆਖੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

"ਚੰਗਾ ਸਰਦਾਰ ਕਾਕਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਡਾ ਕਿਹੜਾ ਜੋਰ ਐ ਤੇਰੀ ਧੀ ਐ ਲੈ ਜਾਓ। ਪਰ ਜੇ ਆਖੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿੰਨਤ ਕਰ ਦਿਨਾਂ, ਦੇਖ ਇਹਦੀ ਬੇਬੇ ਰੋ ਰਹੀ ਐ" ਭੁੱਵੜ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਖਿਆ ਬਾਪੂ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਉਧਰੋਂ ਹੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਾ ਕੇ ਬੇਜੀ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਆਏ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਆਈ। ਦੱਸਿਆ ਬਾਪੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਏ ਨੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਗਿਆਨ ਦਾਸ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਸਰਤ ਕਰਨੀ ਛੱਡਤੀ। ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦਾ ਪੀਪਾ ਸਾਰਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਚਾਰਤਾ। "ਆਪ ਜਮਾਂ ਪੀਲਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ। ਬਸ ਪੀ ਕੇ ਚੁਬਾਰੇ 'ਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦੈ। ਕਦੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਖਾ ਲਿਆ ਕਦੇ ਨਾ। ਚੰਦਕੁਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪੀ ਕੇ ਧੌਲ ਧੱਫਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੇਕੀਂ ਤੋਰਤੀ ਬਈ ਜੇ ਇਸਦਾ ਏਸਦਾ ਏਸ ਪਾਸੇ ਹੱਥ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ ਫੇਰ ਇਹ ਕੀਹਦੇ ਡੱਕਣ ਦਾ ਐ। ਇਹ ਘਰ ਨੀ ਹੁਣ ਤੁਰਦਾ ਦੀਂਹਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਥੇਰੀਆਂ ਸੁੱਖਣਾਂ ਸੁੱਖੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬੇ ਸਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ, ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਦੀਆਂ, ਬਾਬੇ ਮਾੜ੍ਹੂਦਾਸ ਦੀਆਂ, ਕੋਟਲੇ ਆਲੇ ਪੀਰ ਦੀਆਂ ਬਈ ਇਹ ਕਿਮੇਂ ਸਰਾਬ ਛੱਡ ਜੇ। ਖਬਰਨੀ ਕਿਹੜੇ ਪੁੱਤ ਖਾਣੇ ਦੇ ਨੇ ਇਹ ਚੰਦਰੀ ਘਰ-ਖੋਣੀ ਬਣਾ ਤੀ। ਬਾਕੀ ਬਲਦੇਵਕੁਰ ਗਈ ਸੀ। ਆਖਦੀ ਸੀ ਦੀਪ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਓਸਦੀ ਨਨਦ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿਓ। ਦੇਖਲੋ ਜੇ ਘਰ ਬਾਰ ਚੰਗਾ ਐ। ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਇਹਦਾ ਪਿਓ ਕਿਤੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜੀ ਨਾਲ ਸਾਕ ਕਰਦੇ। ਪੀਤੀ 'ਚ ਕੀ ਪਤਾ ਲਗਦੈ। ਹੋਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਹਾਂ ਕਰ ਆਇਆ ਫੇਰ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਨਿਆਂ ਨੀ। ਆਪ ਏਹੋਜਾ ਐ ਗਹਾਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਲਾਰਾ ਦੇਤਾ। ਮੇਰੀ ਬੈਠੀ ਬੈਠੀ ਵੱਡੀਆਂ ਦੋਂਹ ਦੇ ਤਾਂ ਜਰੂਰੀ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਦਾ ਮਰ ਗਿਆ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦਾ ਬਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਸ਼ ਕਰਜਾਂ। ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾਹਦਾ ਭਰੋਸਾ, ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ

ਦੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕਰਦੂ, ਫੇਰ ਬੈਠੇ ਝਾਕਾਂਗੇ" ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ।

ਅਜੇ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗੁਜਰੇ ਜਦੋਂ ਭੂਆ ਜੀ ਦੀ ਨਨਾਣ ਦਾ ਛੋਟਾ ਮੁੰਡਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭੂਆ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਛੋਟੇ ਲਈ ਪਟਿਆਲੇ ਕਿਸੇ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇਖਣ ਆਏ ਸੀ।

"ਆਗੀ ਪਸੰਦ ਕੁੜੀ ?" ਬੇਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਸੁਹਣੀ ਤਾਂ ਬਥੇਰੀ ਐ ਪਰ ਤੇਜ ਲਗਦੀਐ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਸੰਦ ਨੀ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਊ ਜੀ ਕੁੜੀ ਚਾਹੀਦੀਐ" ਉਹਦੀ ਭੂਆ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

"ਵੱਡਾ ਮੰਗ ਲਿਆ ਕਿਤੇ ?" ਬੇਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਭਗਤ ਐ ਉਹ ਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਆਖਾਂਗੇ ਮੰਨਜੂ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਊ ਐ, ਪਸੰਦ ਤਾਂ ਏਸੇ ਦੇ ਨੀ ਕੋਈ ਆਉਂਦੀ। ਉਸ ਖਾਤਿਰ ਤਾਂ ਸੋਚਦੇ ਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਈ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਦੇਖੀਏ ਜੋ ਦੇਖੀਭਾਲੀ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਏਹੋਜੀ ਨਾ ਕੋਈ ਆਜੇ ਜਿਹੜੀ ਉਹਨੂੰ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਚਾਏ।" ਉਸ ਦੇ ਭੂਆ ਜੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਟੇਢੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝਾਕ ਲੈਂਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਭੈਅ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੇ ਹੱਡਾਂ 'ਚ ਲਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉੱਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਔਰਤ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆਈ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲੱਗੀ। "ਨਹੀਂ..." ਆਖ ਮੈਂ ਸਿਰ ਫੇਰ ਕੇ ਰੁਪਏ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

"ਲੈ ਲੈ ਕੋਈ ਨਾ ਭੂਆ ਜੀ ਨੇ" ਬੇਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ।

ਜਦੋਂ ਫੇਰ ਵੀ ਰੁਪਏ ਮੈਂ ਨਾ ਫੜੇ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਹੇਠ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਸਿਰ ਪਲੋਸ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ।

ਉਂਜ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਔਰਤ ਦਾ ਰੁਪਏ ਦੇਣਾ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੇਜੀ ਨੇ ਉੱਥੋਂ ਨਾ ਚੁੱਕੇ, ਉਹ ਰੁਪਏ ਸਿਰਹਾਣੇ ਹੇਠ ਹੀ ਪਏ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਗੁਰਬਖਸ ਭੈਣ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਆਇਓ ਕਵਿਤਾ ਜਾਂ ਕਹਾਣੀ। ਕਿਤੋਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਬਣਾ ਕੇ।"

ਬਹੁਤ ਰਾਤ ਗਈ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸੋਚਦੀ ਰਹੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਾਂ। ਲਿਖਿਆ: "ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ, ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ, ਪੌਣਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ, ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਜਿੰਦ ਮੇਰੀ। ਪਰ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਈਨਾਂ ਕੱਟ ਦਿਤੀਆਂ।

ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਲੱਗੀ: ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਈ ਸੀ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਅੱਗੋਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਨਾ ਬਣੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵਿੰਦਰਜੀਤ ਨੇ ਕਵਿਤਾ ਸੁਣਾਈ ਤੇ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਤੱਕਦੀ ਰਹੀ। ਸਵਿੰਦਰਜੀਤ ਦੀਆਂ ਅਣਛਪੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਵਤਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਸ਼ਵਿੰਦਰਜੀਤ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਨਾੜੀ ਫਟ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਅਵਨਾਸ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਇਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਸੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰੀ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਲਾਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਲਿਆਕੇ ਦੇਵੇਂਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਂਗੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਆਪਣੀ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਬੰਸੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਲਾਲ ਗੁਲਾਬ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉੱਗਦਾ। ਬੁਲਬੁਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬਾਰੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਬੁਲਬੁਲ ਬਾਰੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗੇ ਚਿੱਟੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਬੂਟੇ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਉਪਰ ਕੰਡਿਆਂ ਉਪਰ ਬੈਠ ਗਈ। ਇਕ ਕੰਡਾ ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੜ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੁਲਬੁਲ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਸਿੰਮਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਨੂੰ ਸਿੰਜਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਚਿੱਟੇ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੁਲਬੁਲ ਮਰ ਗਈ ਸੀ।"

ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੱਚੀ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੀ, ਅਵਨਾਸ਼ ਨੇ ਆਪ ਬਣਾਈ ਐ ਜਾਂ ਕਿਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖੀ ਐ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਹਾਣੀ ਮੁੱਕੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਤੇ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਹ ਬੰਸਰੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਚਿੱਟੇ ਤੋਂ ਲਾਲ ਹੋਇਆ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਤੇ ਮਰੀ ਹੋਈ ਬੁਲਬੁਲ ਮੇਰੇ ਜਹਿਨ ਵਿਚ ਜੀਉਂ ਰਹੇ ਨੇ।

"ਤੂੰ ਕੀ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਆਂਦੈ ?" ਗੁਰਬਖਸ ਭੈਣ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲਿਖਣਾ ਆਉਂਦਾ" ਮੈਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

"ਪਰ ਮੈਂ ਲਿਖਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ।"

"ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਾਂਗੀ ਗੁਰਬਖਸ ਭੈਣ ਜੀ" ਸਾਇਦ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ ਭੈਣ ਜੀ ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ। ਪਰ ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਇਹ ਧਰਤੀ ਪਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਪਰੀਆਂ ਵਰਗੀ ਉਹ ਗੁਰਬਖਸ ਭੈਣ ਜੀ ਭਾਖੜਾ ਨਹਿਰ 'ਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਮਰ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲ ਐਫ.ਏ. ਤੱਕ ਦਾ ਕਾਲਜ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਨੀਆਂ ਰੱਖ ਲਈਆਂ ਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟਰੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਸੁਣਾਉਂਦੇ, ਮਜਾਕ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਤੀਜੀ ਐੱਮ.ਏ. ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਫਸਟ ਆਏ ਨੇ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਸੁੱਝੀ ਮੈਂ ਇਕ ਕਾਗਜ ਉਪਰ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ, "ਸਰ ਵੀ ਆਰ ਪਰਾਉਡ ਆਫ ਯੂ" ਤੇ ਕਾਗਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਆਉਣੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਜ ਉਪਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਆਏ। ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਾਗਜ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਸਾਰੀ ਜਮਾਤ ਉਪਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕਰਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗੇ, "ਆਪ ਨੇ ਲਿਖਾ ਹੈ ਯੇ ?" ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਡਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਝੂਠ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆਖਿਆ, "ਹਾਂ ਜੀ।"

"ਆਈ ਆਲਸੋ ਵਾਂਟ ਟੂ ਬੀ ਪਰਾਉਡ ਆਵ ਯੂ" ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਖਿਆ ਤੇ ਇਕ ਪਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ।

"ਬੈਠ ਜਾਓ" ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਤੇ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਗਈ। ਪਰ ਜਦੋਂ 1972 ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਵਲ 'ਏਹੁ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ' ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਧਾਈ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੋਸਟ ਕਾਰਡ ਵੀ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, "ਆਈ ਐਮ ਪਰਾਉਡ ਆਫ ਯੂ।"

ਇੰਟਰਨੈੱਟ

ਬਾਗ਼ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ
ਸਿਡਨੀ (ਆਸਟਰੇਲੀਆ)
ਫੋਨ: +610409660701

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੰਡੀ

ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸੈਨ

ਜਿੜ੍ਹਾ ਆਖੇ ਗੁਰੂਸਹੇੜੀ, ਉਸ ਦੀ
ਪਾਰ ਨਾ ਲੱਗੂ ਬੇੜੀ॥
ਜਿੜ੍ਹਾ ਆਖੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ਼, ਉਸ ਨੂੰ
ਲਗਣ ਪੂਰੇ ਭਾਗ॥

ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੰਡੀ
ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸੈਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਭੇਜਿਆਂ। ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਮੰਡੀ ਇਕ ਰਿਆਸਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵੀ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਦੇ ਕੰਡੇ ਉੱਤੇ ਮੂੰਡੀ ਹੀ ਹੈ। ਰਿਆਸਤ ਸਕੇਤ-ਮੰਡੀ ਦਾ ਕੁੱਲ ਖੇਤਰ ਫਲ 1,140 ਵਰਗ ਮੀਲ ਸੀ। ਖਾਣਗੀ ਵੰਡ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਕੇਤ ਤੋਂ ਮੰਡੀ ਵਖਰੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਫਲ 440 ਵਰਗ ਮੀਲ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੰਜਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਕਲਆਣਾ ਜੀ ਮੰਡੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਬੋੜ੍ਹ ਦੇ ਪੇੜ ਦੇ ਥੱਲੇ ਡੇਰਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਰਾਜ ਮਹੱਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਸੈਨ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਘਰ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਸੈਨ ਨੇ ਵੈਦ ਅਤੇ ਪੰਡਤਾਂ ਕੋਲੋ ਉਪਾਓ ਪੁਛਿਆ। ਰਾਜ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਪੰਡਤਾਂ ਨੇ ਹਮਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੁਭ ਦਿਨ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਐਤਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਸਾਰੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਗ ਨਾ ਬਾੱਲੇ ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਅਵਸ਼ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਐਤਵਾਰ ਅੱਗ ਨਾ ਬਾਲਣ ਦੀ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਅਦੂੱਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਜਾ ਮਿਲੇਗੀ ਦੀ ਡੌਂਡੀ ਸਾਰੀ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਫੇਰ ਦਿੱਤੀ।

ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੇ ਅੱਗ ਬਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਰਾ ਸਰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਸੀ। ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਸੈਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪੇਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਈ ਇਕ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਕਮ ਨੇ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ 'ਤੁਸਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ'? ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। 'ਇਹ ਦਲੀਲਆਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੇਣੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਧਵਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੇਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚਲੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗਾ'।

ਰਾਜਾ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੇਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਖਿਆ 'ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ, ਅੱਗ ਕੀਓਂ ਬਾੱਲੀ ਹੈ? ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਾਂ। ਤੁਸਾਂ ਅੱਗ ਨਾ ਬਾਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿਨਗੇ। ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸਲੋਕ ਦੇ ਸੁਣਾਏ। ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸੈਨ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਇੱਥੇ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਤੂੰ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਸੈਨ ਨੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਏ, ਇਹ ਜਿੜ੍ਹਾ ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਕੱਲ ਇਕ ਲੱਤ ਵੱਡ ਦਿਤੀ ਜਾਏ। ਬੰਦੀਖਾੱਨੇ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸਖੱਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏ'।

ਰਾਜ ਮਹਲ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦੀਖਾੱਨਾ ਹੈ। ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਾੱਥੀ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਾਂਮ ਪੈ ਗਈ। ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੇ ਸੋਧਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ 'ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਮੰਡੀ ਭੇਜਿਆ ਸ਼ੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੱਲ ਮੇਰੀ ਇਕ ਲੱਤ ਵੱਡੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਦੀ ਰਖਿਆ ਆਪ ਜੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ'। ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ, ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਸਤਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਬੜ੍ਹੀ ਸਖਤ ਪੀੜ ਪੈ ਗਈ। ਪੀੜ ਨਾਲ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਨਿਕੱਲ ਗਈਆਂ। ਰਾਜ ਮਹਲ ਵਿਚ ਹਾ ਹਾ ਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ। ਰਾਜ ਵੈਦ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਨੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕੈਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦਸਿੱਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਰਾਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੀੜ ਪੈ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਬੜ੍ਹਾ ਹੀ ਕਾਮਲ ਹੈ।

ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਮਰਦਾ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀਖਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਕੀਤਾ, ਰਾਜੇ ਦੀ ਪੀੜ ਖ਼ਤਮ ਹੋਗਈ। ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸੈਨ ਬੜ੍ਹਾ ਖੁਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। 'ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਧਵਾਡੇ ਲਈ ਕਮਰਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਮਹਲ ਵਿਚ ਰਹੋਗੇ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਕਮਰਾ ਬਣ ਗਿਆ, ਬਿਣਾ ਕਿਸੇ ਰੋਕਟੋਕ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ'। ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਧਵਾਡਾ ਗੁਰੂ ਕੋਣ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਹਨ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਹਨ। ਉਹ ਰਾਮ ਰੌਣੀ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਬੋੜ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਮਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਸ਼ਾਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਰਸ਼ਦ ਪਾਨੀ ਰਾਜਾ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁਛਿੱਆ ਕਿ 'ਤੁਸਾਂ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਵਾਪਿਸ ਜਾਣਾ ਹੈ'। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਉਤੱਰ ਦਿੱਤਾ, 'ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇਗਾ'। 'ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ'? ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, 'ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਯਾਨੀਜਾਨ ਹਨ, ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹਨ'। ਰਾਜਾ 'ਮੈਂ ਵੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੱਸ ਦੇਣਾ'। ਭਾਦਰੋਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੁਕਮ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਵੀ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ।

ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬਠਾਲ ਕੇ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਲ਼ੈ ਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਾ ਸੰਗ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਗਇਆ। ਸਾਂਮ ਪੈ ਗਈ, ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਗਏ। ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਤੰਬੂ ਲਾਉਣੇ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੁੱਖਭੰਨੀ ਬੇਰੀ ਨੇੜੇ ਥੜ੍ਹਾ ਸਹਿਬ ਉਪਰ ਬਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਭਾਈ ਕਲਿਆਣਾ ਜੀ, ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਥਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ, 'ਲੇਖ ਨਾ ਮਿਟ ਹੀ ਸਖੀ, ਜੋ ਲਿਖਆ ਕਰਤਾਰ', ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਸਾਡੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮਰਾਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀ। ਕਥਾ ਸਮਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ, ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਸੋਦਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਛਕਨ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੰਗਰ ਥਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਮੱਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, 'ਇਹ ਖਾਣਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹੀ ਖਾਣੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਵਾਦੀ ਹੈ'। ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਤੱਰ ਦਿੱਤਾ, 'ਇੱਥੋਂ ਸਾਡੀ ਮੁਰਾਦ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ'।

ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੌਂ ਗਏ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜੇ ਦੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਰਾਣੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਰਾਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਖਿਆ, ' ਰਾਣੀ ਮੈਨੂੰ ਬੜ੍ਹਾ ਭਿਆਨਿਕ ਸੁਫਨਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੜ੍ਹਾ ਗਰੀਬ ਸਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਜੱਟ ਕੋਲ ਆਥੱੜੀ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਪਾਲਦਾ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਪ ਲੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ'। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਵਾਜ ਆ ਗਈ। ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਇਸਨਾਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿਨ ਵੀ ਚੱੜ ਗਿਆ।

ਸਤਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਰਾਜਣ ਤੁਸੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਹੋ, ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਘੋੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਵੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾਵਾਂਗੇ। ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਘੋੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਘੁੱਕੇਵਾਲ ਦੀ ਤਰਫ ਤੁਰ ਪਏ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੁਫਨਾ ਵੀ ਸਤਿ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ। 'ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਤ ਸੁਫਨੇ ਵਾਲੇ ਹੀ ਖੇਤ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ'। ਇਕ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹਿਰਨੀ ਨਿਕੱਲੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਹਿਰਨੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਹਿਰਨੀ ਤਾਂ ਕਮਾਦ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਇਕ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਾਲੇ ਖ਼ੇਤ, ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਾਲਾ ਖ਼ੂਹ ਅਤੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਾਲਾ ਹੀ ਜੱਟ ਹੈ। ਜੱਟ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, 'ਉਹ ਰਾਮੂ ਡੰਗਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਤਰੇ ਪਿਉ ਨੇ ਪਾਉਣੇ ਨੇ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਣੇ ਲੈ ਲਏ ਸਨ। ਘੋੜੇ ਉੱਤੇ ਚੜ ਕੇ ਰਾਜਾ ਬਣ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈਂ। ਵੀਰੋ ਵੇਖ ਤੇਰਾ ਰਾਮੂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ'। ਵੀਰੋ ਬੱਚੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ। ਬੱਚੇ ਵੀ ਖੁਸ਼, ਅੱਬੂ ਆ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਹੈਰਾਨ, ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਾਲੀ ਵੀਰੋ ਅਤੇ ਬੱਚੇ।

ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਮੰਜਾ ਅਤੇ ਚਾਦਰ ਵੀਰੋ ਲੈ ਆਈ। ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਬਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਜਾ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਘੁੱਕੇਵਾਲ ਅਤੇ ਸਹਿੰਸਰੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਘੁੱਕੇਵਾਲ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਸਹਿੰਸਰਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਚਣ ਕੀਤਾ। 'ਰਾਮੂ ਮਰ ਗਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਕੋਈ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਇਹ ਮੰਡੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸੈਨ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਮੂ ਨਹੀਂ ਹੈ'।

ਸਤਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਚਣ ਕੀਤੇ 'ਮੋ੍ਰ ਦੇ ਅਖੱਰ ਪੁੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਮੋ੍ਰ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਲਗਦੀ ਹੈ ਅਖਰ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਾਜਾ ਹਰੀ ਸੈਨ ਧਵਾਡਾ ਇਕ ਜਨਮ ਅਸਾਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਸੈਨ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਰਾਜੇ ਹਰੀ ਸੈਨ ਨੇ ਅਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹੀਰੇ ਜੱੜੀ ਕੀਮਤੀ ਮੁੰਦਰੀ ਵੀਰੋ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਜੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਰਾਜਾ ਮੰਡੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਹੇੜੀ ਕਹਿਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਘੁੱਕੇਵਾਲ ਆਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਸਹੇੜੀ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਜੀ ਦਾ ਨਿਆਦਰ ਹੈ, ਇੱਜਤ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੱਥੇ ਬਾਗ ਲਗਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਚਣ ਕੀਤਾ –

ਜਿੜ੍ਹਾ ਆਖੇ ਗੁਰੂਸਹੇੜੀ, ਉਸ ਦੀ
ਪਾਰ ਨਾ ਲੱਗੂ ਬੇੜੀ॥
ਜਿੜ੍ਹਾ ਆਖੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬਾਗ, ਉਸ ਨੂੰ
ਲਗਣ ਪੂਰੇ ਭਾਗ॥

ਕਿਸਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੋਝੀ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ

ਅੱਜ 7 ਦਸੰਬਰ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਪੰਜ ਵਜੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਸੰਗਰਾਮੀ ਹਮਸਫਰ ਟਿੱਕਰੀ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੀ 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣ

ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਸੇਵੇਵਾਲਾ

ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਥੇ ਵਸਾਏ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ ਦੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਹਰ ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਡਟਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਨੰਗੇ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਛੱਤ ਹੇਠ ਕੰਬਲਾਂ ਅਤੇ ਰਜਾਈਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਗਦਾ ਰਾਤ ਦੀ ਠੰਢ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਜ ਨਾਲ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਸਾਨ ਟਰਾਲੀਆਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਤਰਪਾਲਾਂ ਪਾ ਕੇ ਬਣਾਏ 'ਮਕਾਨਾਂ' ਵਿਚ ਪਏ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਈਟਾਂ ਜਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਾਈਟਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਇਸ ਜੁਗਾੜ ਬਾਰੇ ਕਈ ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਚੁਰਾਂ ਅਤੇ ਗੈਸ ਵਾਲੀਆਂ ਭੱਠੀਆਂ 'ਤੇ ਦੇਗਾਂ 'ਚ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਤੇ ਚਾਹ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉੱਠੋ ਬਈ ਚਾਹ ਬਣ ਗਈ ਆ ਦੇ ਹੋਕਰੇ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਆ। ਲਾਗੇ ਹੀ ਬਣੇ ਇੱਕ ਮੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ ਤੇ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜਾਂ ਸਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਕਿਸਾਨ ਬਾਬੇ ਸਤਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਵਿਚੋਂ "ਖਿੱਚ ਲੈ ਜੱਟਾ, ਓਏ ਖਿੱਚ ਤਿਆਰੀ ਪੇਚਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੈਂਟਰ ਨਾਲ" ਵਰਗੇ ਜੋਸੀਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਵੇਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਜੀਂਦਗੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗ ਇੱਥੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਫਰਕ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਇਹ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜੀਂਮੇਵਾਰੀ ਔਰਤਾਂ ਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਜੀਂਮੇਵਾਰੀ ਮਰਦ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਕਾਫੀ ਭਰਵੀਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਾਜਰ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਚੌਂਕੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਵਾਗਤਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸਮਝ ਤੇ ਨੀਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਮਹਿਜ ਇਕੱਠ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਟੁੱਕ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸਾਂ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਦਮ-ਬ-ਕਦਮ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈਸੀਅਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਡਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਕੂਮਤੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਮਹਿਜ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਈਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਨ ,ਅਨਪੜ੍ਹ ਤੇ ਅਧਪੜ੍ਹ ਔਰਤਾਂ ਆਪਣੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਚੌਂਕੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਸੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਤੋੜਾ ਦੇਸ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਵਿਸਵੀਕਰਨ ਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਝਾੜਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਸੱਜਣ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਾ ਦੁਰਦਸਾ ਦਾ ਠੀਕਰਾ ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਸਮੇਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਆਜਾਦੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਸਿਰ ਭੰਨ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਖਲਿਾਫ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬੱਧੀ ਚੱਲੇ ਸੰਘਰਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਹੋਰ ਵਿਕਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜੇਠੂਕੇ ਦੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਹ ਦਾ ਨਿਸਾਨਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰ ਬਣਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਅਡਾਨੀਆਂ, ਅੰਬਾਨੀਆ ਤੇ ਵਾਲਮਾਰਟ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਣੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਪਿੱਥੋਂ ਦੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਘੋਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦਾ ਬੂਰ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਸਟ ਪ੍ਰਾਈਜ, ਰਿਲਾਇੰਸ, ਸਾਈਲੋ ਤੇ ਵੇਦਾਂਤਾ ਵਰਗੀਆਂ ਲੁੱਟ ਦੀਆਂ ਹੱਟੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੁੱਟ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੇ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਮ ਕਰਨ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਟੂਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਲੰਮੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਹਕੂਮਤਾਂ ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਫਸਰਸਾਹੀ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜਦੂਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵੱਢਵੇਂ ਰਿਸਤੇ ਦੀ ਬੜੇ ਹੀ ਸਹਿਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਰਿੱਟ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਚੱਲਦੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕੋਠਾਗੁਰੂ ਦੀ ਇੱਕ 60 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਈ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ ਬਾਰੇ ਆਏ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਰਸੂਖਵਾਨਾਂ ਦੀ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਕਿਸਾਨ ਏਕੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸੰਘਰਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਹਿਲਾਉਣਾ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਵਾੜਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮਾਤਾ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹੀਨ ਬਾਗ ਵਿਚ ਆਏ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਕਈ ਦਿਨ ਉੱਥੇ ਗੁਜਾਰ ਕੇ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਨਸਾ ਜਲ੍ਹਿੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੈਣੀ ਬਾਘੇ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੋਧਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜੋਰ ਦੇਣ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਅੜੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ 'ਸਹੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਹੇ ਦਾ' ਮਸਲਾ ਬਿਆਨਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਘੋਲ ਮਹਿਜ ਆਰਥਿਕ ਘੋਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਤਰ ਸੱਤਾ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦੇ ਬੀਜ ਵੀ ਸਮੋਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਡਟੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਯੱਕਦਮ ਤੇ ਚਾਣਚੱਕ ਇਸ ਸੋਝੀ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਚੇਤਨ ਤੇ ਸਿਰੜੀ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਰੋਲ ਹੈ। ਬੀਕੇਯੂ ਏਕਤਾ ਉਗਰਾਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾ ਵਿੰਗ ਦੀ ਆਗੂ ਹਰਿੰਦਰ ਬਿੰਦੂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸਪਿ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਚੇਤਨ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਲੀਡਰਸਪਿ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿੰਗ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੱਲ ਵਿਸੇਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਸੋਝੀਵਾਨ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਲਾ ਕੇ ਕਰੜੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਔਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਲੰਮਾ ਅਮਲ ਚਲਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬਾਪੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਕੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਹੈ ? ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਹਜਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਸੋਝੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ 9 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜੀਂਦਗੀ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਤੱਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ ਤੇ ਬਹੁ-ਮੁੱਲੇ ਸਬਕਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਾਇਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਰਸਾਰ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇੱਕ ਸੀਨ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਨ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਰਿਆਣਵੀ ਤੇ ਸਹਿਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਨਹਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਉਤਾਰੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕ ਲਿਫਾਫੇ 'ਚ ਪਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਨੂੰਹ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ ਆ ਧਮਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਬਜਿੱਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਇੱਥੇ ਵਾਸਿੰਗ ਮਸੀਨ 'ਚ ਹੀ ਧੋਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਅੰਤ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਬਦਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਉਂ ਹੀ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਡਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਟ ਕੇ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀਆਂ ਅਣਗਿਣਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਗੋਂ ਗੁਜਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸਵਾਈਐਲ ਨਹਿਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਉਣ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਘੋਲ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਆ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਯਤਨ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਹਵਾ ਵਿਚ ਉੱਡਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੋਵੇਂ ਸਕੇ ਭਾਈ ਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਆ....।"

ਕੌੜੀਆਂ-ਕੁਸੈਲੀਆਂ 'ਯਾਦਾਂ' ਦੇ ਨਾਮ ਰਿਹਾ ਬੀਤਿਆ ਵਰ੍ਹਾ -2020

ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰੌਦ
Manjinder Singh Saroud
919463463136

ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਇਹ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜਦ 'ਇੱਕ ਵਾਇਰਸ' ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਰਿੰਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਘਰਾਂ ਅੰਦਰ ਡੱਕੇ ਜਾਣ , ਜਹਾਜ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਚੋਂ ਨਿਕਲਣੇ ਬੰਦ ਹੋਏ ਹੋਣ , ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਾਲ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇ , ਸਿੱਖਿਆ ਤੰਤਰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੇਸਤੋਂ-ਨਾਬੂਦ ਹੋਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਚਮਕ-ਦਮਕ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਖੇਤਰ ਗੁੰਮਨਾਮੀ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾਂ ਲੱਖਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਜੰਿਦਗੀਆਂ ਨੇ ਇੰਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਦ ਇਨਸਾਨੀ ਆਸਥਾ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੱਕ ਦੇ ਬੂਹੇ ਭੇੜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਵਣ ਤਾਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਮਾੜਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਲੰਘੇ ਵਰ੍ਹੇ 2020 ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦਾ ਖੌਫ ਇਨਸਾਨੀ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ।

ਲੰਘੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਵਾਪਰੀਆਂ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ , ਕੋਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ । ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਕੋਰੋਨਾ ਦੇ ਸੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਸਮੇਂ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਕਰੂਪ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਰੱਜ ਕੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ । ਕਿੰਝ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁੰਨਣ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਭਰਪੂਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਨ । ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦ ਲਗਪਗ ਬਹੁਤ

ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਆਂ ਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਬੰਦ ਸੀ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਚੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗਾਲ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ ।

ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੀ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਲੇਲ੍ਹੜੀਆਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਜਾਰਾਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੁਰ ਕੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋਏ ਹੋਣ । ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੰਘੇ ਸਮੇਂ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਧਰਨਿਆਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਬੀਤਿਆ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੰਬੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕੀਤੀ । ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅੰਦਰ ਧਰਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਅਤੇ ਹੜਤਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਝੜਪਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ ਪਰ ਕਨੂੰਨ ਫਿਰ ਵੀ ਰੱਦ ਨਾ ਹੋਏ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਕਈ ਨਾਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਆਪਣੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਰ ਗਏ ਅਤੇ ਫਲਿਮੀ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਦੀ ਛਾਈ ਰਹੀ ।

ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਲਗਪਗ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰਾ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਰੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਇਹ ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਤਾਂ ਭਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੰਦੋਲਨ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ । ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਇਹ ਮਹਾਂ ਅੰਦੋਲਨ ਵੀ ਲੰਘੇ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ । ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਅੰਦਰ ਲਗਪਗ 40 ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਜਾਨਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸ ਰਹੇਗਾ।

ਪਰ ਉਥੇ ਹੀ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਦਿਸਹੱਦੇ ਵੀ ਸਿਰਜਦਾ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਥਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ,ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨੀ ਸਿਰੋਂ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋਣ ਦਾ ਲੇਬਲ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਲਾਹਿਆ । ਉੱਥੇ ਹੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨੌਜੁਆਨੀ ਨੂੰ ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਹੀਰੋ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਲਾਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੀ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਕੋਰੋਨਾ ਕਾਰਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਮੋਰਚੇ ਦਾ 'ਪਹਿਰੇਦਾਰ' ਬਣਿਆ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਸਰਸਰੀ ਨਜਰ ਮਾਰਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਵਰ੍ਹਾ ਪੂਰੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਤਬਾਹਕੁੰਨ ਮੌਤ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਖੇਤਰਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ।

ਕੁੱਝ ਵੀ ਹੋਵੇ 2020 ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਚੇਤਿਆਂ ਤੇ ਕੌੜੀਆਂ ਕੁਸੈਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਕੇ ਜ਼ਿਹਨ ਤੇ ਤੈਰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਉਹ ਨਾ ਭੁੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ , ਤਵਾਰੀਖ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਪਲ । ਮਾਲਕ ਮੇਹਰ ਕਰੇ ਨਵਾਂ 2021 ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇੜੇ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਨਿੱਤ ਨਵੀਂਆਂ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਬਖਸ਼ੇ ।

ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹਿਤ ਦੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਣਗਿਣਤ ਧਰਮੀ ਯੋਧਿਆਂ, ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਲਹੂ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਐਮ.ਏ. ਮੈਕਾਲਿਫ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਇਤਨਾ ਖ਼ੂਨ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਤਨ ਥੇਹ ਦਾ ਇੱਟ-ਪੱਥਰ ਪੁੱਟੀਏ ਤਾਂ ਹੇਠੋਂ ਧਰਤੀ ਸੁਰਖ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ।

ਗੌਰਵਮਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜੀਂਦਿਆਂ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅੱਠ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ, ਸਿਦਕਦਿਲੀ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾਦਿਲੀ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਨਵਾਬ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਛੱਡਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲਾਲਚਾਂ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨੂੰ ਪਰਨਾਉਣਾ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਨੂਠੀ, ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਦਸੰਬਰ 1704 ਦੇ ਕਹਿਰ ਭਰੇ ਦਿਨ ਸਨ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਉੱਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਿਆ, ਸਖਤ ਸਰਦੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਕਕਰੀਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਪੰਧ ਕੀਤੇ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਕੰਢੇ ਮੁਲਖੱਈਏ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁੱਠਭੇੜ ਅਤੇ ਸ਼ੂਕਦੀ ਹੋਈ ਨਦੀ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਖੇਰੂੰ-ਖੇਰੂੰ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਡੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਚਮਕੌਰ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਿਖੜ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੰਗੂ ਰਸੋਈਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਸਹੇੜੀ (ਖੇੜੀ) ਲੈ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਥੱਕੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੌਂ ਗਏ, ਉਧਰ ਗੰਗੂ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਕੁਝ ਧਨ-ਦੌਲਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ। ਮੌਕਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਖਿਸਕਾ ਲਈ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛਣ ਉੱਤੇ ਸਾਫ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ। ਏਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਸੱਚਾ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਨ ਲੱਗਾ-

ਬਕਤਾ ਥਾ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਸੇ ਦੇਖੋ .ਗਜ਼ਬ ਹੈ ਕਯਾ।
ਤੁਮ ਕੋ ਪਨਾਹ ਦੇਨੇ ਕੀ ਕਯਾ ਥੀ ਯਹੀ ਜਜ਼ਾ।
ਫ਼ਿਰਤੇ ਹੋ ਜਾਂ ਛੁਪਾਏ ਹੁਏ ਖ਼ੁਦ ਨਵਾਬ ਸੇ।
ਕਹਤੇ ਹੋ ਮੁਝ ਕੋ ਚੋਰ ਯਿਹ ਫਿਰ ਕਿਸ ਹਿਸਾਬ ਸੇ।
(ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫ਼ਾ)

ਗੰਗੂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਮੋਰਿੰਡੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਆਪਣੀ ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇਨਾਮ-ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦਿਉ। ਇੰਝ, ਗੰਗੂ ਦੀ ਨਮਕਹਰਾਮੀ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਜਿਹੇ ਗਰਦਿਸ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਲਾਲਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੀ ਨਵਾਬ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਰਸੋਈਖਾਨੇ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਕਰਿੰਦਾ ਬਾਬਾ ਮੋਤੀ ਰਾਮ ਮਹਿਰਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਦੁੱਧ ਛਕਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਪਿੜਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵਾਬ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਦਾਦੀ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਲਾਡਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਲਾਲ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਕਚਹਿਰੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣਗੇ:

ਬੇਟੇ ਸੇ ਪਹਲੇ ਬਿਛੜੀ ਥੀ ਤੁਮ ਭੀ ਬਿਛੜ ਚਲੇ।
ਬਿਗੜੇ ਹੁਏ ਨਸੀਬ, ਜ਼ਿਯਾਦ ਬਿਗੜ ਚਲੇ।
ਬੇਰਹਮ ਦੁਸ਼ਮਨੋਂ ਕੇ ਤੁਮ ਹਾਥੋਂ ਮੇਂ ਪੜ ਚਲੇ।
ਜ਼ੰਜੀਰਿ-.ਗਮ ਮੇਂ ਮੁਝ ਕੋ, ਯਹਾਂ ਪਰ ਜਕੜ ਚਲੇ।
ਬਿਹਤਰ ਥਾ ਤੁਮ ਸੇ ਪਹਲੇ, ਮੈਂ ਦੇਤੀ ਪਰਾਨ ਕੇ।
ਦੁੱਖ ਸੇ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਦੁਖ ਹੈ ਸਿਵਾ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਕੇ।
(ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫ਼ਾ)

ਜੋਗੀ ਅੱਲਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਨੇ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ ਵਫ਼ਾ' ਨਾਮਕ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਦੀ ਨੇ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਡ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤੀਰ-ਕਮਾਨ ਤੇ ਤੇਗਾਂ ਸਜਾਈਆਂ। ਕਵੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ-

ਜਾਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਆਓ, ਗਲੇ ਸੇ ਲਗਾ ਤੋ ਲੂੰ।
ਕੇਸੋਂ ਕੋ ਕੰਘੀ ਕਰ ਦੂੰ, ਜ਼ਰਾ ਮੂੰਹ ਧੁਲਾ ਤੋ ਲੂੰ।
ਪਿਆਰੇ ਸਿਰੋਂ ਪੇ ਨੰਨ੍ਹੀਂ ਸੀ, ਕਲਗੀ ਸਜਾ ਤੋ ਲੂੰ।
ਮਰਨੇ ਸੇ ਪਹਿਲੇ ਤੁਮ ਕੋ ਮੈਂ ਦੂਲ੍ਹਾ ਬਨਾ ਤੋ ਲੂੰ।
(ਸ਼ਹੀਦਾਨਿ-ਵਫ਼ਾ)

ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੁਲਾਰੇ ਨਵਾਬ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਤੱਕ ਕੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚੁੰਧਿਆ ਗਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਲੋਭ-ਲਾਲਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਉੱਤੇ ਅਡੋਲ ਰਹੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਨਵਾਬ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ: ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲਵੀਂ। ਲੇਕਿਨ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਗਈ ਸਗੋਂ ਨਵਾਬ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਭੜਕਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਪੋਲੀਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਹੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਵਰਨਾ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਤੇਰੇ ਲਈ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਲਈ ਭਾਰੀ ਖਤਰਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਜੀਂਦਿਆ ਚਿਣੇ ਜਾਣ ਦਾ ਫਤਵਾ ਸੁਣਾਇਆ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਜੈਕਾਰੇ ਗਜਾਏ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੀਵਾਰ ਉਸਾਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇੱਕ ਵੇਰੀ ਫੇਰ ਨਵਾਬ ਨੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਸਫਲਤਾ ਨਾ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰ ਕੇ ਦਾਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਜ਼ੋਰਾਵਰੀ ਦੱਸੀ ਨਿਆਰੀ ਜੱਗ ਤੋਂ।
ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਪਾਈ ਫਤਹ ਸੋਨਾ ਜਿਉਂ ਦਮਕੇ ਅੱਗ 'ਚੋਂ।
ਚਿਣੇ ਗਏ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ, ਇੰਜ ਕੌਮ ਦੇ ਦੋ ਨੌਨਿਹਾਲ।
ਛੋਟੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਹੌਂਸਲੇ ਪਰ ਬੇਮਿਸਾਲ।
ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੂਰਜ ਤੇ ਚੰਨ, ਅਰਸ਼ਾਂ 'ਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।
ਪੱਤਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ, ਗਾਥਾ ਇਹ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ।
ਸੰਸਾਰ ਗਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ, 'ਅਰਸ਼ੀ' ਲਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘੋੜੀਆਂ।
ਬੇੜੀਆਂ ਜ਼ੁਲਮਤ ਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੈ ਸਨ ਤੋੜੀਆਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਅੰਦਰ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ।

-ਇੰਟਰਨੈੱਟ

ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ

ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ 26 ਦਸੰਬਰ 1899 ਨੂੰ ਸੁਨਾਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੂਹੜ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਸੁਨਾਮ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ।

ਜਨਮ ਦਿਨ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

1901 ਵਿਚ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਤਾ, 1907 ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਅਤੇ 1913 ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਅ ਜਿਊਂਦਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਮਾੜੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਚੰਚਲ ਸਿੰਘ ਜੋ ਰਾਗੀ ਸੀ, ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਘਰ, ਪੁਤਲੀਘਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ 1917 ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ।

13 ਅਪਰੈਲ 1919 ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕਾਈ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਸੈਫ਼-ਉਦ-ਦੀਨ ਕਿਚਲੂ ਅਤੇ ਸਤਿਆਪਾਲ ਨੂੰ ਰੋਲਟ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਅਗਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅੰਨੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ; ਮੁਢਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 379 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 1200 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਮਾਈਕਲ ਓ'ਡਵਾਇਰ ਸੀ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ 1922 ਤੋਂ 1924 ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਸਾਂ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਕੇ 'ਆਜ਼ਾਦ ਪਾਰਟੀ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਇਥੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਬਰਮਾ, ਮਲਾਇਆ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਜਪਾਨ, ਮੈਕਸਿਕੋ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਇਰਾਨ, ਕੈਨੇਡਾ, ਇਟਲੀ, ਜਰਮਨੀ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਊਧਮ ਸਿੰਘ 1927 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ 'ਗ਼ਦਰ ਦੀ ਗੂੰਜ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੁਲੀਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1931 ਵਿਚ ਜੇਲ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1933-34 ਦੌਰਾਨ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਜਰਮਨੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਲੰਡਨ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਫ਼ੌਜਾ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ 1934-38 ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਇਟਲੀ, ਹੰਗਰੀ, ਆਸਟਰੀਆ, ਹਾਲੈਂਡ, ਪੋਲੈਂਡ, ਬੈਲਜੀਅਮ, ਜਰਮਨੀ, ਫ਼ਰਾਂਸ, ਨਾਰਵੇ, ਸਵੀਡਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਦੂਜੇ ਮਹਾਂਯੁੱਧ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸੈਂਟਰਲ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨਾਮ ਰਾਇਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਫਾਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਫ਼ੇਅਰਜ਼ ਹੈ, ਦੀ 13 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੌਰਾਨ ਲੰਡਨ ਦੇ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਮੰਤਵ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ, ਇਰਾਨ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਆਦਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਈਕਲ ਓ'ਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਉਪਰੰਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪਰੈਲ 1940 ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 4 ਜੂਨ 1940 ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਕੋਰਟ, ਓਲਡ ਬੇਲੀ ਵਿਚ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ 31 ਜੁਲਾਈ 1940 ਨੂੰ ਪੈਂਟਨਵਿਲੇ ਜੇਲ ਵਿਚ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਜੇਲ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦਫ਼ਨਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਰਿਹਾ ਜਿਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਇਹ ਹਨ: ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਐੱਮਐੱਸ ਆਜ਼ਾਦ, ਬਾਵਾ, ਯੂਐੱਸ ਸਿੱਧੂ, ਫਰੈਂਕ ਬਰਾਜ਼ੀਲ, ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ, ਉਧਨ ਸਿੰਘ ਆਦਿ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸੀ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ, ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦਾ ਸਾਕਾ, ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਮਹਾਂਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ, ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀਆਂ ਸਹਾਦਤਾਂ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ, ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਆਦਿ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ 6 ਤੋਂ 13 ਅਪਰੈਲ 1940 ਨੂੰ ਰਾਮਗੜ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦੌਰਾਨ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੀ 21ਵੀਂ

ਡਾ. ਮੁਹੰਮਦ ਇਦਰੀਸ

ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦਲੇਰਾਨਾ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਬਹਾਦਰੀ ਭਰਿਆ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਵੇਂ ਦੂਜਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ 80 ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਜੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਸਾਕੇ ਦੇ ਸੌ ਸਾਲਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤ, ਧਰਮ, ਫ਼ਿਰਕੇ, ਇਲਾਕੇ ਆਦਿ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਜੱਲਿਆਂਵਾਲੇ ਬਾਗ਼ ਸਾਕੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੌਰਾਨ ਆਈਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਅਕਾਦਮਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਯਤਨ ਕਰੀਏ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਦਾਸਤਾਨ

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਦਾਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਮੋਈ ਬੈਠਾ ਹੈ ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਉਂ ਮੀਂਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇੱਥੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ । ਰੇਤਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਘਾਟ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਢਾਬ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਸੀ । ਰੇਤਲੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਭਾਗ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਦਾਸਤਾਨ ਹੈ।

ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਲੜੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਦਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਰਹੇ । ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਹੌਰ, ਸਰਹਿੰਦ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਟਿੱਡੀ ਦਲਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਡਟ ਕੇ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਛਾਪਾਮਾਰ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਪਸਤ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਿੱਤ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਾਰਨ ਖ਼ਾਲਸਾ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਸ਼ਨ-ਪਾਣੀ ਵੀ ਮੁੱਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਿੰਘ ਡਟਵਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ । ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਹੋਰ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ । ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਸਿੰਘ ਡੋਲ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੇਦਾਵਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੱਲੋਂ ਖਾਧੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ । ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕਸਮਾਂ ਇਕਰਾਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਪਿੱਛੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਛੜ ਗਿਆ, ਕੀਮਤੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਹੋਰ ਮਾਲ-ਅਸਬਾਬ ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਉਧਰ ਬੇਦਾਵੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਸੁਪਤਨੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਧਿਰਕਾਰਿਆ । ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦਾ ਰੋਹ ਜਾਗਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਬੇਦਾਵੀਏ ਸਿੰਘ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਚੱਲ ਪਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੰਗ, ਛੋਟੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਆਦਿ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਜਦੋਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋਏ, ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਖੁਨ ਹੋਰ ਵੀ ਖੌਲ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁੱਛਦੇ-ਪੁਛਾਉਂਦੇ ਜਿਧਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਏ ਸਨ, ਮਗਰੇ-ਮਗਰ ਤੁਰ ਪਏ, ਉਧਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਕਟਾਣੀ, ਕਨੇਚ, ਆਲਮਗੀਰ, ਮੋਹੀ, ਹੇਰ, ਕਮਾਲਪੁਰ, ਲੰਮੇ, ਸੀਲੋਆਣੀ, ਰਾਏਕੋਟ, ਦੀਨਾ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਆਦਿ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜਦ ਜੈਤੋ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਭਾਰੀ ਲਾਓ-ਲਸ਼ਕਰ ਨਾਲ ਆਪ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਨਜ਼ਦੀਕ ਉਸ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ । ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਜਦੋਂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਪਾਸ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਜ਼ੀਦ ਖਾਨ ਦੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਮੋਰਚੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ । ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫਲ ਰਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਗ਼ਲ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ । ਉੱਧਰ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫ਼ੌਜ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ । ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਿਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ।

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਇਕ ਉੱਚੀ-ਟਿੱਬੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬੀਰਤਾ ਨੂੰ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਾਨ ਵਿਚੋਂ ਅਣੀਆਲੇ ਤੀਰ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ । ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਰਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਉੱਤੇ ਟੁੱਟ ਪਏ। ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨੋਂ ਭੱਜ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਰਣਭੂਮੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਢਾਬ ਕੰਢੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਮਾਤਾ ਭਾਗੋ ਆਪਣੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਧੋ ਰਹੀ ਸੀ । ਮਾਤਾ ਭਾਗੋ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਈ । ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੰਗ 'ਚ ਜੂਝੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਸਨੇਹ ਨਾਲ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ, ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰੀ, ਦਸ ਹਜ਼ਾਰੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਪਲੋਸਿਆ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਹਿਕਦਾ ਹੋਇਆ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ । ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈਆਂ । ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ।

ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਗੋਦੀ 'ਚ ਲਏ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਵੇਖ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਇੱਛਾ ਬਾਰੇ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਤਾਂ ਭਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ 'ਉਤਮ ਭਾਗ ਹਨ, ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ, ਸਭ ਇੱਛਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਆਪ ਤੁੱਠੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਲਿਖਤ ਅਸੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵੇ ਦੀ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਆਏ ਸਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਾੜ ਕੇ ਟੁੱਟੀ ਮੇਲ ਲਓ ।' ਟੁੱਟੀ ਗੰਢਣਹਾਰ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁੱਠ ਪਏ, ਕਮਰਕੱਸੇ ਵਿਚੋਂ ਬੇਦਾਵੇ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ । ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜਦਿਆਂ ਦੇਖ ਅਤੇ 'ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ' ਦੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਸਵਾਸ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ। ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦਿੰਦਿਆਂ ਢਾਬ ਨੂੰ 'ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਰ' ਹੋਣ ਦਾ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ । ਅੱਜ ਇਹ ਸਥਾਨ ਸੰਸਾਰ 'ਚ 'ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਖ਼ਾਤਰ ਆਪਣਾ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਆਓ! ਮਾਘੀ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ-ਮੇਲ ਦੇ ਮੌਕੇ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਦਿਆਂ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਪੂਤ ਬਣ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰੀਏ । ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਵੱਸ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਪਾਵਨ ਦਿਹਾੜੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਦਾ ਬੇਦਾਵਾ ਪੜਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨਮੋਲ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਅਸਲ ਵਾਰਸ ਬਣਨ ।

(ਇੰਟਰਨੈਟ)

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਕ ਸਦੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

1920 ਤੋਂ 2020

ਵਾਪਰਦਾ ਸਾਗਰ ਸਮਾਨ ਹੈ ਪਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਬੂੰਦ ਸਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਪੜ੍ਹੋ)

ਇਕ ਖਾਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜਕਿਰ ਰਹਿ ਹੀ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ, ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ, ਤਿੰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨਸਿਟ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਗੂ, ਸਰ ਸਿਕੰਦਰ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਟਿਵਾਣਾ ਸੀ। ਟਿਵਾਣੇ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਦਬਾ ਹੇਠ ਆ ਕੇ, ੨ ਮਾਰਚ, ੧੯੪੭ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ।

ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗੀਏ ੩ ਮਾਰਚ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਨਵਾਬ ਮਮਦੋਟ ਇਫਤਿਖਾਰੂਦੀਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਵੱਲ ਭਾਰੀ ਹਜੂਮ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੀਂਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇ ਓਥੇ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇ ਬਤੌਰ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੇ, ਉਸ ਸਮੇ ਓਥੇ ਹਾਜਰ ਸੱਜਣ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਪਰਿਆ, ੧੯੭੧/੭੨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਆਪਣੀ ਜਬਾਨੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਉਸ ਸੱਜਣ ਦਾ ਨਾਂ ਸ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਸੀ ਜੋ ੧੯੪੭ ਵਿਚ, ਸਿਆਲਕੋਟੋਂ ਕਾਦੀਆਂ ਆ ਕੇ ਵੱਸੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਐਲ.ਏ., ਸਣੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਗੱਦੀਉਂ ਲੱਥੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਵਜੀਰਾਂ ਦੇ, ਅਸੈਂਬਲੀ ਹਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਬਰਾਂਡੇ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਉਪਰ ਖਲੋਤੇ ਸਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਰਗੋ, ਭੀਮ ਸੈਨ ਸੱਚਰ, ਸ. ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਜਥੇਦਾਰ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਗੋਕੇ, ਸ. ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ, ਸ. ਉਜਲ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੈਜਿਸਲੇਟਰ ਸਾਮਲ ਸਨ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਂਝਾ 'ਡਿਕਟੇਟਰ' ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖਲੋਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜੀਂਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੇੜੇ ਆਈ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਮਿਆਨ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਤੇ ਉਚੀ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਬਾਜਵਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਡਰ ਗਏ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਭੀੜ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਦਏਗੀ! ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਇਸ ਜਵਾਬੀ ਨਾਹਰੇ ਨਾਲ, ਭੀੜ ਵਿਚ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਗੁੱਸਾ ਵਧਿਆ ਪਰ ਭੀੜ ਦੇ ਆਗੂ, ਨਵਾਬ ਮਮਦੋਟ ਇਫਤਿਖਾਰੂਦੀਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਗੋਗੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਸਾ ਹੀ ਪਲਟ ਗਿਆ। ਭੀੜ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨੋ ਰੁਕ ਗਈ। ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਰੌਲੇ ਗੌਲੇ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਦੀ ਰੋਕ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਝੰਡਾ ਵੱਢਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨੋ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾ ਸਕਣ ਕਰਕੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੰਗੜਾ ਬਣਿਆ।

ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ, ਜੇਹੜਾ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਸੀ, ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਝੰਡਾ ਵੱਢ ਦਿਤਾ। ਝੰਡਾ ਚੜ੍ਹਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ ਤੇ ਜੇਹੜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹ ਵੱਢਿਆ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ! ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ ਝੰਡਾ ਵੱਢਣ ਵਾਲੇ ਰੌਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ੬ ਮਾਰਚ ਦੀ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਹੀ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਜਲ੍ਹਿਾ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ, ਸਾੜਨਾ, ਉਜਾੜਨਾ, ਧਨ, ਜਾਇਦਾਦ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਕਤਲਾਮ ੧੩ ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਬੇਰੋਕ ਟੋਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕਤਲਾਮ ਤੇ ਉਜਾੜੇ ਨੂੰ ਨਾ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਕਣ ਦਾ ਜਨਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਨੇ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਫਸਾਦਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਜਤ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਈ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢਿਆ ਤੇ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੁੱਟੇ ਪੁੱਟੇ ਗਏ ਲੋਕ, ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ, ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਜੇਹੜੀਆਂ ਕਤਲ ਹੋਣੋ ਬਚ ਗਈਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਖੁਹਾ ਕੇ, ਪੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬਦਲੇ ਵਜੋਂ ਏਧਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਓਧਰ ਨਾਲੋਂ ਦੂਣਾ ਜੁਲਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਤਕੜਿਆਂ ਨੇ ਮਾੜਿਆਂ ਉਪਰ ਜੁਲਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲਾ ਸਿਰਫ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਬਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀਦੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ।

੧੯੪੭ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਸਮੇ ਕੀ ਵਾਪਰਿਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਾਹਿਤ, ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਖਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲੇ, ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਡੀ ਹੰਡਾਈ ਬਿਪਤਾ ਵਾਲੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹਨ। ਹਿੰਦਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਓਧਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟਣ, ਕੁੱਟਣ, ਉਜਾੜਨ ਤੇ ਸਾੜਨ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬਦਲੇ ਵਜੋਂ ਏਧਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਉਪਰ ਜੁਲਮ ਹੋਇਆ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ, ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਾ ਕੇ ਉਜੜ ਕੇ ਏਧਰ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਏਧਰੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਦਲਾ ਵੀ ਲੈਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਏ ਥਾਵਾਂ ਉਪਰ ਆਪ ਰਹਿਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਮਨੁਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਉਜਾੜਾ ਸੀ।

ਉਸ ਸਮੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਉਸ ਜੋਸੀਲੇ ਕਦਮ ਸਦਕਾ ੪੦% ਕੁ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਬੰਗਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣੋ ਬਚ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ੫੭% ਸੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ੧੩% ਸਨ। ਅਸੂਲ ਇਹ ਸੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹੈ ਓਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣੇਗਾ। ਗਿਣਤੀ ਕਰਕੇ ਵੀ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਓਧਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਓਥੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਜੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਨਿਰੋਲ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਫੇਰ ਤੇ ਸਾਇਦ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਇਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਗੁੜਗਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਦਾ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਧੇ ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਸਮੀਰ ਦਾ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ, ੧੯੪੭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ੧੯੩੭ ਵਾਲੀ ਇਲੈਕਸਨ ਵਿਚ, ਕੁੱਲ ੧੭੫ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ੩੩ ਸੀਟਾਂ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ੨੩ ਅਕਾਲੀ ਟਿਕਟ ਉਪਰ ਅਤੇ ੧੦ ਕਾਂਗਰਸ ਟਿਕਟ ਉਪਰ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਬਣੇ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਟਿਕਟ ਉਪਰ ਜਿੱਤੇ ਸਨ। ਵੰਡ ਉਤ ਏਧਰ ਆ ਕੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆਈ, ਉਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ੮੭ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ੩੩ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਸਨ।

. ਜਦੋਂ ੧੯੪੭ ਤੋਂ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਸਾਮਰਾਜ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੈਕਿਊਲਰਇਜਮ ਦੇ ਬੁਰਕੇ ਹੇਠ, ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਹੇਠ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੂੰ ਕੌਣ ਤੇ ਮੈਂ ਕੌਣ! ਆਜਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਨੱਬੇ ਪ੍ਰਸੈਂਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਿਸ ਦੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣੀਆਂ ਸਨ! ਦਸੰਬਰ ੧੯੨੯ ਵਿਚ, ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ, ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਆਦਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਸਨ! ਫਿਰ ਵੀ ਸਮੇ ਸਮੇ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ੧੯੩੪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਹਿਰੂ ਵੱਲੋਂ ੧੯੪੬ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਕਰਾਰ ਸਭ ਭੁਲਾ ਕੇ, "ਉਹ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ" ਕਹਿ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

. ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਨਵਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੌਰਾਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਮੰਨੇ ਜਾ ਕੇ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਕਤੀ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਹਿਮੋ ਕਰਮ 'ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ, ੧੯੪੮ ਵਿਚ, ਉਸ ਸਮੇ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਅਤੇ ਐਮ.ਪੀ. ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਰਾਜ ਭਾਗ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਇਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਾਂ ਦੀ ਰੋਸਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਉਚੇਚਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਡਾਕਟਰ ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ, ੧੯੩੫ ਵਾਲੇ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ ਵਿਚ ਸਮੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਧਾ, ਘਾਟਾ, ਸੋਧਾਂ ਆਦਿ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ੧੯੫੦ ਵਿਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ, ਸਮੇ ਸਮੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਦੋ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਸ. ਹੁਕਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਇਸ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨੋ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਗਿਆਨੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਵਿਚਾਰ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਜਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਆ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ੧੩% ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ੧੭੫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ੩੩ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ੨੩ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ੧੦ ਕਾਂਗਰਸ ਟਿਕਟ ਉਪਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ, ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ, ਅਮੀਰ, ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਆਦਿ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜ ਪੱਖੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪੱਖੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸਨ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਆਗੂ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਨ ਪਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਐਮ.ਪੀ. ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੱਲ ਬਾਤ ਵਿਚ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਆਗੂ ਹੀ ਸਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪੱਖੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਰੁਪ ਦੇ ਕਬਜੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਗਰੁਪ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ. ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਗਰੁਪ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ੧੯੪੮ ਵਿਚ, ਸਮੇ ਦੀ ਨਜਾਕਤ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਜਾਦ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ। ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਸਦਕਾ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਆਗੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਸਕਤੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਆਇਆ ਲੋਹੜੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ, ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਸਧਰਾਂ, ਪਿਆਰ

13 ਜਨਵਰੀ ਲੋਹੜੀ ‘ਤੇ ਵਿਸੇਸ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ
0470382759

ਸਾਲ 2020 ਦਾ ਹਰੇਕ ਪਲ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ ਬੁਸ਼ਫਾਇਰ ਕਾਰਣ ਨਪੀੜਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਰੋਨਾ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਜਰੂਰ 2019 ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੰਭ 2020 ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਫੈਲਾਏ ਕਿ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਐਸੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਏ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਮੁਰਾਦ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਹਾਮਾਰੀ ਘੋਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ 6 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਨਾਲ ਪੀੜਿਤ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਰ ਚੁਕੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਤਕ ਕਰੀਬ 97 ਲੱਖ ਕੇਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ 140000 ਮੌਤਾਂ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੇ ਤਕ ਵੀ ਇਹ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਹੀ ਨਾ ਹੀ ਅਜੇ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਜਾਂ ਵੈਕਸੀਨ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ।ਕਾਹਲੀ ਅਤੇ ਅਫਰਾ-ਤਫਰੀ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਿਆਨਕ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਵਰਗ ਇਸ ਦੀ ਘੋਰ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਰੋਧਤਾ ਇਸ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੇ ਕਿ ਇਸ ਘੋਲ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਕੁੱਦ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਆਰੰਭ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਧਰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਇਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਲਾਇਨਾਂ, ਪਲੈਟਫਾਰਮਾਂ, ਸੜਕਾਂ, ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਮਾਲਜ਼, ਟੋਲ ਪਲਾਜ਼ਿਆਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ। ਜਦ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਬੁਲਾ ਕੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਗੇਂਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਲੇ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਠੀ ਵਤੀਰੇ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ। ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਏਨੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਜਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਤੇ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੋਟ ਨਹੀਂ ਪੁਚਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੋਸ਼, ਹੋਸ਼, ਸੰਜਮ, ਜਜ਼ਬਾ ਅਤੇ ਜਨੂੰਨ ਨਾਲ ਵਲ੍ਹੇਟਿਆ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਿਤੇ ਵੀ ਲੀਹੋਂ ਲੱਥਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਉਡਤਾ ਪੰਜਾਬ, ਨਸ਼ੇੜੀ , ਅੱਤਵਾਦੀ ਨਾ ਜਾਣੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਲਕਬਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਇਕੋ ਹੱਲੇ ਵਿਚ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨੀ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ।ਨੌਜਵਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਜਵਾਨ ਤਾਂ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਜ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਸ਼ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਉੱਚਾ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆ ਦੇ ਕੇਵਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿਰਸਾਨੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਤਪਾਦ ਦਾ ਉਪਭੋਗੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਧਰਨੇ ਤੇ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਹਨ ਉਥੇ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਹਿਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਬਲਕਿ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਹਾਂਗਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਇਹ ਇਕ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਲਹਿਰ ਬਣ ਚੁਕੀ ਹੈ।ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹੜਾ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਿਰਤੋੜ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉੱਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਧਰਨੇ , ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਹ ਦਸਣਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਿਸਾਨਾਂ/ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵੀ ਗੁਆਉਣੀ ਪਈ ਹੈ।

ਗੀਤਕਾਰ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ, ਗਾਇਕ, ਥੀਏਟਰ ਆਰਟਿਸਟ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ, ਵਕੀਲ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚੇ, ਬੁੱਢੇ, ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ, ਢਾਡੀ ਸਿੰਘ, ਨਿਹੰਗ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਖਿਲਾੜੀ, ਲੇਖਕ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਵਪਾਰੀ, ਡਾਕਟਰ, ਅਧਿਆਪਕ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ, ਭਾਵ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦਾ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇਸ਼

ਦੇ ਅੜੀਅਲ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਉਲਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਮ ਕਿਸਾਨ ਵਾਂਗ ਆਓ, ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਬੈਠੋ। ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਗਡੋਰ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਆਰਥਕ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਨੋਬਲ ਉੱਚਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤਾਂ ਮਿਲ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਖਿਲਾੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਨਮਾਨ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੈਡਲ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਇਕ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੇ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਵਰਗ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਸਾਨ ਵਾਂਗ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਮੀਰ ਤਾਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕੀਤਿਆ ਕਿਸੇ ਦੀ ਈਨ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ।ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਵਧੀਕੀ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀ ਸਹਿੰਦੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਜਦ ਦੇਸ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਰਤਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਨੇ ਹੀ ਲਲਕਾਰਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਭਾਰਤ ਦਾ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਸਕੇ ਸਨ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵੇਲੇ ਜਦ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉੱਠੀ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਕਿਸਾਨ ਪਰਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਹੀ ਜੈ ਜਵਾਨ ਜੈ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬੜੇ ਹੀ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਘੋਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਲਗਦਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੇਠੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਤਾਂ ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਵਰਗ ਹੈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਕਿਸਾਨ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਜਥੇ ਦਿੱਲੀ ਵਲ ਨੂੰ ਕੂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਵਾਲੀ ਭਾਵਨਾ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਇਕ ਇਕਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲੰਗਰ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕੜਾਕੇ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਸ਼ਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਾਂ ਕਈ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ,, ਹਰੇਕ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਨੂੰ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਰਖਣ ਲਈ ਕਈ ਗਰੁੱਪ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਕੱਲੀ ਇੱਕਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬਕਾਇਦਾ ਇਕ ਆਈ ਟੀ ਸੈੱਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਵਾਇਰਲ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਭੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਭਰਮ ਕਿ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਫੰਡਿੰਗ ਕਿਥੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਲਟਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਥੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕੇਦਾਰਨਾਥ ਵਿਖੇ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਖੇ ਆਏ ਭੁਚਾਲ, ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰੀ ਤੁਫਾਨ , ਨੋਟਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਲਾਕਡਾਉਨ ਸਮੇਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਹੇ ਮਜਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਭੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਮੋਬਾਇਲ ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਉਂਗਲਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸਮਾਂ ਨਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਈ ਟੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁਣ ਇਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤੇ ਹੋਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਵਲੋਂ ਰੋਜਾਨਾ ਅਖਬਾਰ 'ਟਰਾਲੀ ਟਾਇਮਜ਼' ਵੀ ਲਾਂਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁੱਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਟੇ ਸਾਰਥਕ ਨਿਕਲਣਗੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਇਹ ਘੋਲ ਵਿਸ਼ਵ ਲਈ ਇਕ ਉਦਾਰਣ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਖਲਾਕੀ ਜਿੱਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਛਾਪ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ ਉਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੀ ਟੈਂ ਨ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਲੋਕ ਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਮਾਈ ਭਾਗੋ

ਝਬਾਲ ਦੇ ਪੇਰੋ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਸਨ-ਮਾਲੇ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹਰੂ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਅਸਰ ਸੀ। ਮਾਲੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਹੋਏ ਜੋ ਬੜੇ ਸੂਰਬੀਰ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨਤੀ ਦੀ ਸਿਖਰ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਭਾਗ ਭਰੀ' ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਭਾਗੋ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਸੱਦਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅਜੇ ਭਾਗੋ 7-8 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ ਉੱਤੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਰਾਏ ਜੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਉਸ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ, 'ਇਹ ਬੜੀ ਸਿਦਕਵਾਨ ਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਬੜਾ ਉੱਘਾ ਹੋਵੇਗਾ।' ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵਰ ਲੈ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਜੋਸ਼

ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਂਦੀ ਹੋਈ।

ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡਾ ਵੱਸ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਉਹ ਕਾਜ਼ੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਇਕਦਮ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਬੀਬੀ ਭਾਗੋ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣੇ ਦਿੱਲੀ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਤਮਾ ਕਰ ਆਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਭੁੱਟੀਵਾਲਾ

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ। ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਇਸ ਘਟਨਾ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ (ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ ਸਨ) ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ ਸੀ। ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਕਦੀ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਮਰ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ। ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਿਦਰ (ਕਰਨਾਟਕ) ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਝੀਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਲਗਭਗ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਜਨਵਾੜੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ। ਆਓ! ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮ, ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਿਆ ਅਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਕੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਲਿਆਂਦਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਬਾਬਾ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਮਰਾਹ

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ 61 ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ 1270 ਈ: ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਹਿਗੋਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਰਸੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਨਰਸੀ ਨਾਮਦੇਵ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਦਾਮਸ਼ੇਟ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੋਨਾਬਾਈ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਬ੍ਰਾਹਮਵਾਦ ਨੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਊਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਭਿੱਟਤਾ ਨੇ ਨੀਚ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਲਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਨਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ, ਬੇਇਨਸਾਫੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਵੀ ਛੀਂਬਾ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚੋਂ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 1164 ਅੰਗ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਭਗਤ ਜੀ ਮੰਦਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਉਸ ਮੰਦਿਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਉਸ ਪਾਸੇ ਘੁੰਮ ਗਿਆ, ਜੋ ਹਿਗੋਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਿੰਡ ਭੂਤਵਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੱਟੀਵਾਲ 'ਚ ਆਣ ਠਹਿਰੇ, ਜਿਥੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖੂਹ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖੂੰਡੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਣ ਠਹਿਰੇ, ਜਿਥੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕਸਬਾ ਘੁਮਾਣ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਪਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅੰਤਿਮ

ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ

ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਨਾਮਦੇਵ ਦਰਬਾਰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 667ਵਾਂ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਮਨ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਭਗਤ ਜੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਿੰਡ ਭੂਤਵਿੰਡ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੱਟੀਵਾਲ 'ਚ ਆਣ ਠਹਿਰੇ, ਜਿਥੇ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਕੁਟੀਆ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖੂਹ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਖੂੰਡੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਣ ਠਹਿਰੇ, ਜਿਥੇ ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਕਸਬਾ ਘੁਮਾਣ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤਪਿਆਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ .....

A1 HOME IMPROVEMENTS

ABN: 44 105 366 809

ABN: 44 105 366 809

3/40 Charles Street
St Marys NSW 2760

0449 111 111
JAS@A1HOME.COM.AU
A1HOME.COM.AU

OVER 25 YEARS OF EXPERIENCE WITH:

GATES/FENCES
STAIRS
AUTOMATIC GATES
HANDRAILS
GLASSWORK
TIMBER DECKS
AWNINGS
GAZEBOS
PERGOLAS
SHOWERSCREENS
STRUCTURAL STEEL
POOL FENCES

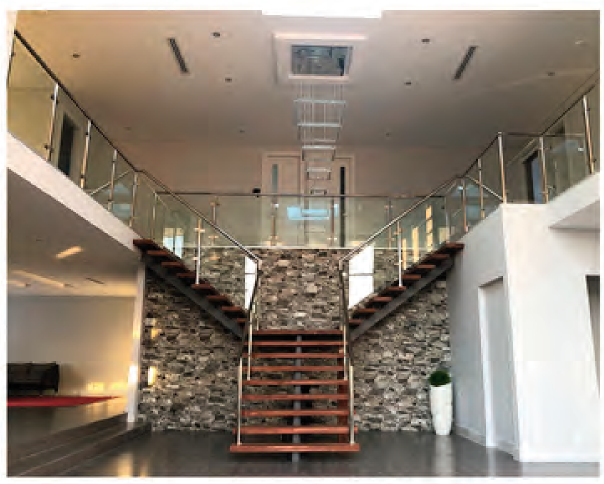

CUSTOM QUALITY HOMES AT PROJECT PRICES

SINGLE STOREY
DOUBLE STOREY
DUPLEX
GRANNY FLATS
COMMERCIAL
RENOVATIONS

A1 HOME BUILDERS

0449 111 111
WWW.A1HOMEBUILDERS.COM.AU
INFO@A1HOMEBUILDERS.COM.AU
@A1HOMEBUILDERS
@A1HOMEBUILDERS_
HIA MEMBER you're in good hands
LICENCE: 303056C

26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਈਏ

ਡਾ: ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਲੋਕਰਾਜ ਵਿਚ ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪਿੱਛੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੋ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ੍ਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਨੇਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇੰਜ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਲੋਕਰਾਜ ਵਿਚ ਲੋਕ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੋਕਰਾਜ ਹੈ, ਉਥੇ ਲੋਕ ਹੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ । ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਇਕ ਸ਼ਾਸਕ ਵਾਂਗ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਥੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਹੀ ਪੁੱਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਕਮੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ । ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ । ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪੈਣਗੇ ।

ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਦ੍ਰਿੜ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਉੱਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਹੁਮੱਤ ਲੈ ਕੇ ਬਣਿਆ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ । ਉਹ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਗਾਹ ਮਾਰੀ । ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਦੇਸ਼

ਬਣੇ, ਇਥੋਂ ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਰ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਾਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ, ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਪਰਖ ਕਾਰਡ, ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ, ਹਰ ਖੇਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ, ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੂਗਣੀ, ਗਊ ਰਕਸ਼ਾ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈੱਸ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਹਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜਾ ਹੈ । ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਪਰਖ ਕਰਕੇ ਕਾਰਡ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ । ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਸਿੰਚਾਈ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਕਈ ਥਾਈਂ ਲੋਕੀਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਤਰਸ ਰਹੇ ਹਨ । ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੂੱਗਣੀ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਪਹਿਲੀ ਵੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ । ਪੈਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਦੀ ਉਪਜ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ । ਵੇਚੀ ਫਸਲ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੇ । ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀ ਪੱਕੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੱਥ ਸੁਖਾਲਾ ਰਹੇ ਪਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ।

ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਫ਼ਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ ? ਬੇਈਮਾਨੀ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ । ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਸਮਝ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ । ਕੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰੀ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਕੋਈ ਵੀ ਨੇਤਾ ਕੁਰਸੀ ਮਿਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ । ਅਜਿਹੇ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਗੋਂ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਅਫ਼ਸਰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪੈ ਜਾਣ ।

ਇਹ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਮੋਦੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਹਦਾਇਤ ਦੇਣ ਕਿ ਲੀਡਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਣ । ਹਰ ਮੁਹੱਲੇ ਤੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਆਖਣ, ਸਗੋਂ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਗੂ ਦੀ ਇਹੋ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਤੇ ਲੋਕ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਛੋਟੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉੱਤੇ ਤੱਕ ਬੇਈਮਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ੍ਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਬਿੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਇੰਜ ਟੈਕਸ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਮੁੱਲ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ । ਇੰਜ ਹਰ ਪਾਸੇ ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ । ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਨੋਟਬੰਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਕੇ ਸਗੋਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਫ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਨਿਸਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । 'ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਹੱਕ' ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੋਝੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ । ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਲੋੜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ ਜਾਂਦੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਿੱਥੇ ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ।

ਗਣਤੰਤਰ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਦਿਵਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣਗੇ । ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ।

ਨਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਿਆ ਸੂਰਜਾ ਲੈ ਆਵੀਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ

ਸਾਡੀ ਖ਼ੈਰ ਤੁਸਾਡੜੀ ਖੈਰ ਚਾਹੀਏ , ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਣੇ ਦੀ ਰਹੁ- ਰੀਤ ਹੈ ਨੀ । "(ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ)

ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਈਸਵੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦਾ ਆਗ਼ਾਜ਼ ਹੋਇਆ , ਨਵਾਂ ਵਰਾ ਇਕ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਓ ਉਸ ਤੇ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖੀਏ । ਨਵਾਂ ਵਰਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਚ ਕਰੀਬ ਇਕ ਸਾਰ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਾਢ ਹੈ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਤੇ ਨਵੇਂ ਆਉਣ ਦਾ ਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਖੁਸ਼ੀ ਚ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਆਮਦੀਦ , ਜੀ ਆਇਆ ਨੂੰ , ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੀਤ ਗਏ ਸਾਲ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖਦੇ ਹਨ । ਲੋਕ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜੀ ,ਲਾਈਟਾਂ ਦੀ ਜਗਮਗਾ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸੁਰ ਤਾਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਬੀਤ ਗਏ ਸਾਲ ਤੇ ਆਤਮ ਮੰਥਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਲਈ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਢੰਗ -ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਓਂਤਬੰਦੀਆਂ ਉਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵਕਤ ਦੇ ਸਫ਼ੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਤੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਧਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਦੀਆ ਸੂਰਜਾ , ਲੈ ਆਵੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇੜੇ

ਇਸ ਦਿਨ ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ ,ਆਪਣੇ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ , ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕਾਂ ਤੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਦੇ ਕਾਰਡਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਲਈ ਅਪਣਾਪਨ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਅਤਿਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇੰਟਰਨੇਟ , ਯੂ ਟਿਊਬ , ਵਹਟਸੱਪ, ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੀ ਏਨੀ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਗ ਕੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਸਾਲ ਲਈ ਨੀਂਦਰ ਤੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਤਕਦੇ ਹਨ । ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ ਜਦੋ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦੁਨੀਆ ਇਕ ਗਲੋਬਲ ਪਿੰਡ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜਰੀਂ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਤਕਦੇ ਤੇ ਸਮੇ ਦੇ ਸਾਜ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁੱਠ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ । ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੂਣ ਸਵਾਈਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਓਂਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਖ ਵੰਡਣ ਨਾਲ ਘਟਦੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਣ ਨਾਲ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਨਵਾਂ ਵਰਾ 2021 ' ਚ ਸਭ ਲਈ ਨਵੇਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਵੀਆਂ ਸਧਰਾਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੁਗ ਵਸਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਓ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਹੁਣ ਸਾਬਤੇ ਕਦਮਾ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ,ਵਧਦੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਮਹਾਨ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੀਏ । ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੇ ਕੀਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ,ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਦਰਦਨਾਕ ਹਾਦਸਿਆਂ ਕਾਰਨ ਪੀੜਾ ਝੱਲ ਰਹੇ ਬੇਵੱਸ ,ਲਾਚਾਰ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮਦਦ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਾਰਨ ਪਾਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਦਰਦੀਆਂ

ਪਾਸ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ,ਸੰਸਥਾ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ ।

ਨਵੇਂ ਵਰੇ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਸਕਾਰਤਮਕ ਸੋਚ ਤੇ ਚਲਦਿਆ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਪੋਸਲਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਸਿਆਣੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਵੇ ਰੋਟੀ ਘੱਟ ਖਾ ਲਵੋ ਪਰ ਪੜੋ । ਪੜਨ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ "21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਅਨਪੜ ਓਹਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਪੜ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨਪੜ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ , ਗ਼ਲਤ ਸਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭੁਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨਾ ਜਾਣਦੇ । " (ਐਲਵਿਨ ਟੋਫਲਰ)

ਜੇ 201। 'ਚ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਵਾਹੀ ਅਹਿਮ ਘਟਨਾ ਵਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਉਤਰੀ ਕੋਰੀਆ , ਇਰਾਕ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਘਟਨਾ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚ ਰਹੀਆਂ । 201। ਵਿਚ ਗਲੋਬਲ ਅਤਵਾਦੀ ਬਗਦਾਦੀ ਦਾ ਮਾਰੀਆ ਜਾਣਾ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪਸੰਦ ਸਕੂਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਰਹੀ । ਭਾਰਤ ਪਾਕਸਿਤਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਨਾਸਾਜ਼ ਰਹੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਨਾਬ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਫ਼ਿਰਾਕਦਿਲੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦਾ ਲਾਂਘਾ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ ,ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚਾਹਤ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲਾਂਘਾ ਤਾਂ ਹੁਣ ਖੋਲ ਦਿਤਾ ਬਾਕੀ ਵੀਂ ਹੁਣ ਖੋਲ ਦੀਓ । (ਗਾਇਕ ਬੱਬੂ ਮਾਨ) ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਇਹ ਸਾਲ ਦੀ ਬੜੀ ਇਤਿਹਾਸ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਜਦੋ ਪਹਿਲੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ 550ਵੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਲ 2021 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ , ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ,ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਰਾ ਦਿਤੇ ਪੈਗਾਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਤਾ । ਸਮੇ ਦਾ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰਲ -ਮਿਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ,ਹਾਲਾਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ,ਤਰਜੀਹਾਂ ,ਨੀਤੀਆਂ ਹੀ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਪੇਚੀਦਾ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ ਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਵੀ ਬੰਦ ਹੈ । ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਆਸਵੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਜੇ ਉਤਰੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਜਰਮਨ ਦੀ ਬਰਲਿਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਵਾਂਗ 73 ਸਾਲ ਬਾਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵੀ ਰਸਤੇ ,ਦੀਵਾਰਾਂ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਸਕੀਏ । ਜੋ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਸੀ ਨਫਰਤ ਘਟ ਕਰਕੇ ਆਪਸੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਗਰੀਬੀ ਬੇਰੋਜਗਾਰੀ ਤੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਪੀੜਿਤ ਹਨ ।

" ਮੁੜਕੇ ਬੁਲਾ ਲਵੇਂ ਜੇ ਕੀਤੇ ਵਾਜ ਮਾਰਕੇ ਪਹੁੰਚਾਂਗਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਸਾਰਕੇ " (ਡਾ ਇਕਬਾਲ ਢਿੱਲੋਂ)।

ਸਾਲ 2021 ਸਾਥੋਂ ਮੰਗ ਕਰੇਗਾ ਕਿ , "ਜਿੰਦਗੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਖੰਬਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੁਪਨਿਆਂ 'ਚ ਉਡਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਈ" ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਾਰ ਸਿਹਰਾ ਕਾਮਯਾਬੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਜੋ ਜੀਤਾ ਵੋਹੀ ਸਿਕੰਦਰ । ਕਾਰਲੀਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵਡੇ ਆਗੂ ਬੈਂਕਾ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਚਲਦੇ ਹਨ । ਸਾਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਡੁਬਦਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਚੜਦਾ ਵੀ ਹੈ । ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਚ ਚੰਗੇ ਤੇ ਬੁਰੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਿਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਤੇ ਕੰਮ ਤੇ ਫੋਕਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਅਸਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

***ਜੋ ਹਿੰਮਤ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ,
ਤਕਦੀਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਏ ,
ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਝੂਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ,ਜੋ
ਮਰਦ ਨਿਕਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ,
ਬੇ- ਹਿਮਤੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਸ਼ਿਕਵਾ ਕਰਨ ਮੁਕੱਦਰਾਂ ਦਾ ,
ਉਗਣ ਵਾਲੇ ਉਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਸੀਨਾ
ਪਾੜ ਕੇ ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ।***

ਆਓ ,ਇਕ ਪਲ , ਇਕ ਛਿਣ, ਇਕ ਮਿੰਟ , ਇਕ ਘੰਟਾ , ਇਕ ਦਿਨ , ਇਕ ਹਫਤਾ , ਇਕ ਮਹੀਨਾ , ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕਦਰ ਦੀ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਅਜੇ ਸਮੇ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਨ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਮੁਲਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਿਛੇ ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਰੋਕਿਆਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ ॱ.

ਜਰਾ ਸੋਚੋ , ਅਗਰ ਤੁਹਾਡੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਵੇਰੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਜਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ , ਇਸ ਦਾ ਦਿਨ ਬ ਦਿਨ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ । ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਇਕ ਪੈਸਾ ਕਢਵਾ ਲਵੋਂਗੇ । ਸਾਡੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਬੈਂਕ ਹੈ ,ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਸਮਾਂ । ਹਰ ਸਵੇਰੇ ਸਾਡੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 86400 ਸੈਕੰਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਵਿੱਚੋ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਦਿਨ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਨਵਾਂ ਖਾਤਾ ਖੋਲਦਾ ਹੈ । ਹਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਦਿਨ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਦਿਨ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ । ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਸਕਦੇ । ਇਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲ ਲਈ ਕਢਵਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜੇ ਦੇਰ ਜਮਾਂ ਖਾਤੇ ਦੇ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਜਿਨਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਜਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕੀਏ । ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲ ਸਕੇ । ਸਮਾਂ ਚਲਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ , ਅੱਜ ਲਈ ਜਿਆਦਾ ਜਿਆਦਾ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ ।

ਇਕ ਸੈਕੰਡ ਦੇ ਹਜਾਰਵੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਖਿਡਾਰੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋਂ ਜਿਸਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿਤਿਆ ਹੋਵੇ । ਆਪਣੇ ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ , ਉਸਨੂੰ ਜਮਾਂ ਕਰੋ । ਯਾਦ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸਮਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ । ਬੀਤਿਆ ਕੱਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ , ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਕੱਲ ਇਕ ਬੁਝਾਰਤ ਹੈ , ਅੱਜ ਇਕਤਰਫ਼ਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ।

➢ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕਦਰ ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚੋ ਫੇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ।

➢ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕਦਰ ਉਸ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛੋ ਜਿਸਨੂੰ ਕਿ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤੋ ਹੋਵੇ ।

➢ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੀ ਕਦਰ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਪੁਛੋ ।

➢ਇਕ ਘੰਟੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੋਂ ਪੁਛੋ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ।

➢ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਪੁਛੋ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਿੱਚੋ ਬੱਚ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ।

➢ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਦੀ ਕੀਮਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛੋ ਜਿਸਦੀ ਕਿ ਗੱਡੀ ਲੰਘੀ ਹੋਵੇ ।

ਜੀ ਆਈਆਂ ਨੂੰ , ਸਵਾਗਤ ਹੈ ਨਵਾਂ ਵਰਾ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ ਦੀ ਤਰਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਆਓ ਉਸਉਤੇ ਉਮਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਇਬਾਦਤ ਲਿਖੀਏ । ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਓ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਨਹਿਰਾ ਹੋਵੇ ,ਨਵੇਂ ਵਰੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜੁਬਾਨ ਹੋਰ ਵਧੇ ਫੁਲੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੋਵੇ । ਨਵੇ ਸਾਲ 'ਚ ਲੁਭਾਈ ਤੱਰਕੀ ਦੀਆ ਮੰਜਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰੇ । ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਅਮਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਣੀ ਰਹੇ । ਨਵੇਂ ਵਰੇ ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ।

***"ਤੈਨੂੰ ਕਾਫ਼ਰ ਕਾਫ਼ਰ ਆਖਦੇ ,ਤੂੰ ਆਹੋ ,ਆਹੋ ਕਰਿਆ ਕਰ"
-(ਬੁਲੇ ਸ਼ਾਹ)***

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ (ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਸਰਪੰਚ

ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਤਰੀਕਾ

ਵਿਅੰਗ

ਮੇਰੇ ਕਈ ਸਾਰੇ ਟੈਸਟ ਹੋਏ। ਐਕਸਰੇ, ਅਲਟਰਾਸਾਊਂਡ, ਬਾਇਓਪਸੀ...। ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ-ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅੱਕ ਗਿਆ ਸੀ।

...ਤੇ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਪਈ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਮਨ ਹੀ ਮਨ

ਡਾ. ਫ਼ਕੀਰ ਚੰਦ ਸ਼ੁਕਲਾ

ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰ ਕੀ ਦੱਸੇਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਮੇਰੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੌਲੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਬੋਲਿਆ, "ਸੌਰੀ ਸਰ, ਥੋਡੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਨ... ਥੋਨੂੰ ਤਾਂ ਕੈਂਸਰ ਏ...।"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲਿਓਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਜਮੀਨ ਖਿਸਕ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਝ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ– "ਘਬਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨ੍ਹੀਂ। ਕੈਂਸਰ ਹੋਣਾ ਡਜ ਨੌਟ ਮੀਨ ਐਂਡ ਆਫ ਲਾਈਫ (ਕੈਂਸਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ)। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਇਲਾਜ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਛੇਤੀ ਈ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।"

ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੀ ਗੁਆਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਦੀਆਂ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਘਬਰਾਹਟ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੰਝ ਡਰਣ ਜਾਂ ਘਬਰਾਉਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ। ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਢੇਰੀ ਢਾਹ ਕੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ।

...ਤੇ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਇਲਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਲਾਜ ਲੰਮਾ ਚੱਲੇਗਾ।

ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਕੈੜਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਘਰ 'ਚ ਲੰਮੇ ਪਿਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਮੁੜ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਲਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਦੋਸਤ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਉਸ ਹੱਸਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਐਂ? ਮੇਰੇ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ 77 ਸਾਲ ਦਾ!"

ਮੇਰੇ 'ਹਾਂ' ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਫੇਰ ਘਬਰਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂ ਏਂ... ਬਥੇਰੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਲੀ...।"

ਉਸ ਦੇ ਇੰਝ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਕੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਉਸ ਇਕਦਮ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮੁਆਫ ਕਰੀਂ ਯਾਰ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਂਜ ਈ ਮਜਾਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਿੰਮਤ ਰੱਖ... ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨੀ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ। ਨਾਲੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਬਥੇਰਾ ਕਾਰਗਰ ਇਲਾਜ ਏ। ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗਾ।"

ਕੁਝ ਪਲ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਮੇਰਾ ਮੋਬਾਈਲ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਬੰਦੈਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਤੱਕ ਨੀ। ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇਗਾ।"

"ਏਹਦੇ 'ਚ ਦੱਸਣ ਆਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਆ? ਨਾਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਕੀ ਲੈਣੈ!"

ਪਰ ਉਸ ਮੈਥੋਂ ਮੇਰੇ ਮੋਬਾਈਲ ਦਾ ਲੌਕ ਖੁਲ੍ਹਵਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, "ਦੋਸਤੋ, ਮੈਂ ਕੈਂਸਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਆਂ।"

ਯਕੀਨ ਕਰਿਓ, ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਧੜਾ-ਧੜਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਲਗਭਗ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਫਿਕਰਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ- 'ਗੈੱਟ ਵੈਲ ਸੂਨ' ਯਾਨੀ 'ਛੇਤੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੋ ਜਾ'।

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਝ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੁਝ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਫਟਾਫਟ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਕਈ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ 'ਲਾਈਕ' ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੱਦਰਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਨੂੰ 'ਪਸੰਦ' ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਰਾਤ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਮੋਬਾਈਲ ਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸੁਨੇਹੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ– 'ਗੈੱਟ ਵੈੱਲ ਸੂਨ'। ਮੈਂ ਭੇਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਰ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸੁਨੇਹੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਜਿਵੇਂ ਹੌਲ ਜਿਹਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ 'ਗੈੱਟ ਵੈੱਲ ਸੂਨ' ਦਾ ਹੀ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਮਾਲ ਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਨਹੁੰ-ਮਾਸ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣੇ ਦਾ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਪੂਰੇ ਦਸ ਦਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗਠੀਏ ਦੇ ਦਰਦ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੀ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹੋ ਖਿਆਲ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਿਮਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਇਹ 'ਖਾਸ ਦੋਸਤ' ਹਨੇਰੀ ਵਾਂਗ ਮੇਰੀ ਖਬਰ ਲੈਣ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਭੱਜੇ ਆਉਣਗੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਉਣਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਫੋਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂਕਿ ਮੇਰਾ ਇਲਾਜ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੁਣ ਡੇਢ ਸਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਹਾਲੇ ਇਲਾਜ ਹੋਰ ਵੀ ਚੱਲਣਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕਫ਼ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਭਾਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਅਕਸਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ 'ਆਰ.ਆਈ.ਪੀ.' ਯਾਨੀ ਰੈਸਟ ਇਨ ਪੀਸ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ੇ) ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜ-ਭੇਜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮੋਬਾਈਲ ਨੂੰ ਅਫਰੇਵਾਂ ਕਰ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੋਸਤ ਹਨ, ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਕਮਾਲ ਦੀ ਚੀਜ ਏ ਮੋਬਾਈਲ ਵੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਵਿੱਲਖਣ ਕਾਢ ਹੈ। ਦੋ ਪਲਾਂ 'ਚ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸੁਖ-ਦੁਖ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

...ਤੇ 'ਗੈੱਟ ਵੈੱਲ ਸੂਨ' ਜਾਂ 'ਰੈਸਟ ਇਨ ਪੀਸ' ਲਿਖ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਭਾਰ ਲੱਥ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਵੇਂ ਕਰੋਨਾ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਮੋਬਾਈਲ ਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਕੇ ਖਾਨਾਪੂਰਤੀ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਕੈਂਸਰ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ ਪਾਈ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਪਰ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਜਣੇ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਸ਼ ਕੋਈ ਇਹ ਲਿਖ ਭੇਜਦਾ ਕਿ 'ਐੱਲ ਆਈ ਪੀ' ਯਾਨੀ ਲਿਵ ਇਨ ਪੀਸ (ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਰਹਿ), ਪਰ ਨਹੀਂ ਇੰਝ ਲਿਖਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਆਧੁਨਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ' ਦਾ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਥਣਾ ਸੀ।

ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਤਲਵੰਡੀ
8360601303

1.....
ਕੱਚੇ ਪਿੱਲੇ ਰੂਲ ਅਸੀਂ ਤੋੜਨਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ
ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਭਾਜੀ ਅਸੀਂ ਮੋੜਨਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ
ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਂਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਜੇ ਹੈ ਆਉਂਦਾ ਸਾਨੂੰ
ਵੈਰੀ ਦੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਨੂੰ ਮਰੋੜਨਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ
ਅਸੀਂ ਝੁਲੱਜਾਂਗੇ ਬਣਕੇ ਤੁਫਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੰਗਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਦਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ.......
2...
80 ਸਾਲਾ ਬਾਬਿਆਂ ਨਾ ਲੜਦੀ ਤੂੰ ਥੱਕਜੇਂਗੀ
ਆ ਗਈ ਜੇ ਜਵਾਨੀ ਸੁੱਕੇ ਫੂਸ ਵਾਂਗੂੰ ਮਚਜੇਂਗੀ
ਬਿੱਟੂ ਤਲਵੰਡੀ ਜੱਟਾਂ ਵਾਲਾ ਕਹੇ ਦਿੱਲੀਏ
ਬਚ ਗਈ ਕਿਸਾਨੀ ਜੇ , ਸਬੂਤੀ ਤੂੰ ਵੀ ਬਚਜੇਂਗੀ
ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਏਨੇ ਨਹੀਂ ਨਾਦਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੰਗਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਦਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ.......
3....
ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਹੋ ਲੜਦੇ
ਬਾਰਡਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਏ ਪੁੱਤ ਸਾਡੇ ਮਰਦੇ
ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਤੈਨੰ ਸ਼ੜਕਾਂ ਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ
ਅੰਨਦਾਤੇ ਬੈਠਕੇ ਭਧਾੜੀਆਂ ਪਏ ਭਰਦੇ
ਅਸੀਂ ਧਰਕੇ ਤਲੀ ਤੇ ਆਏ ਜਾਨ ਦਿੱਲੀਏ ,
ਨੀ ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ
ਤੇਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਦਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ...
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੰਗਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਹੱਕ ਆਪਣੇਂ ਹੀ .....
4....
ਲਟ ਲਟ ਬਲੀ ਏਂ ਤੂੰ ਬੱਤੀ ਜਿਵੇਂ ਲਾਖ ਦੀ
ਕਈ ਵਾਰੀ ਦਿੱਲੀਏ ਤੂੰ ਬਣੀ ਢੇਰੀ ਰਾਖ ਦੀ
ਰੱਖੀ ਏ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੇਰੀ ਲਾਜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ
ਜਿਹਨਾ ਨੂੰ ਤੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਆਖਦੀ
ਕਿਹੜਾ ਮੰਗ ਲਿਆ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਨੀ ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ......
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੰਗਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਸਾਨੂੰ ਸਮਝੀਂ ਨਾ
ਸਾਨੂੰ ਸਮਝੀਂ ਨਾ ਏਨੇ ਤੂੰ ਨਾਦਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਅਸੀਂ ਮੰਗਿਆ ਨਹੀਂ
ਅਸੀਂ ਮੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇਥੋਂ ਕੋਈ ਦਾਨ ਦਿੱਲੀਏ
ਹੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ....

ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਾਂ

ਪ੍ਰਿਆ ਸੁਮਨ

ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ
ਸਾਹ ਦੇ ਨੌਕਰ
ਜੋ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਰਜਾ ਦਾ
ਖ਼ੂਨ ਨਿਚੋੜ
ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਟੁੱਕ ਵੰਡੇ
ਤੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਕਠਪੁਤਲੀ ਵਾਂਗ ਨਚਾਵੇ
ਜੋ ਹਰ ਇੱਕ ਨਾਲ
ਆਪਣੇ ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਕਰੇ
ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਣਨ ਵੇਲੇ
ਬਹਿਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ
ਜੇ ਚੱਲ ਕੇ ਜਾਈਏ ਉਸ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ
ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੁਛਾੜਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ
ਕਰੇ
ਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰੇ ਕਿ ਜਨਤਾ
ਉਸ 'ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕਰੇ
ਅਜਿਹੇ ਸ੍ਵੈ-ਹਿਤਕਾਰੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ
ਅਸੀਂ ਬਾਗੀ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਾਂ।

ਪਰਦਾ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ

ਮਾਸਟਰ ਸੁੱਖਜੀਤ ਅੱਭੋਵਾਲ

ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਪਈ ਦੱਸਦੀ ,ਪਰਦਾ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ,
ਹੱਦ ਜੁਲਮ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ,ਮਰਦਾ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਮਨਮਰਜੀ,ਪਰ ਲੱਗਦਾ,
ਹੁਣ ਹੋਰ ਨਾ ਧੌਂਸ ਜਮਾ ,ਕਿ ਡਰਦਾ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਹੋ ਗਏ ਤੇਜ ਨਗਾਰੇ,ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਲੋਕਾਂ ਦਾ,
ਸੀ ਜੋ ਜੋ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ , ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਸ ਘੋਲ ਦੇ ਸਦਕੇ ਜਾਈਏ ਸੋਚ ਨੇ ਪਲਟੀ ਮਾਰੀ,
ਜੋ ਸੀ ਸੀਨੇ ਪੱਥਰ ਧਰਦਾ , ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਿਰਧੜ ਦੀ ਬਾਜੀ ਲੱਗ ਗਈ ਆ,ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ,
ਹੁਣ ਹਰ ਬੰਦਾ ਹੀ ਘਰ ਘਰਦਾ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੀ, ਸੋਚਾਂ ਉੱਤੇ,ਝਾੜ ਦੇਣਾ ਹੁਣ ਆਪਾਂ
ਕਹਿੰਦੇ ਜੋ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ,ਗਰਦਾ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਦਰਦ-ਏ-ਪੰਜਾਬ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦੁਰ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਵਧਾਇਆ ।
ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਚ ਬੇਹੱਦ ਨਾਮ ਕਮਾਇਆ ।

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਆਪਣੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਸੀ ।
ਸਭ ਪਾਸੇ ਚਰਚੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਜੱਗ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਗੁਣਗਾਨ ਸੀ ।

ਦਾਸਤਾਨ ਆਜਾਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਈ ਏ 1
ਪੁੱਛੋ ਭੈਣਾਂ ਵੀਰਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹਨਾਂ ਪਿੰਡੇ ਆਪ ਹੰਢਾਈ ਏ ।

ਹਨੇਰੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਐਸੀ ਵੱਗੀ ਦੋ ਟੋਟੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ।
ਧਰਤੀ ਲਹੂ ਲੁਹਾਨ ਹੋਈ ਲੱਖਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਗਏ ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਸੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਧੋਖਾ ਖਾ ਗਏ ।
ਸਾਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਮੇਰੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋਰ ਕਰਾ ਗਏ ।

ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਥੱਲੇ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਏ ।
ਰੋਣਾਂ ਐਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕ ਰਿਹਾ ਏ ।

ਹੋਣਹਾਰ ਮੇਰੇ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤਰ ਚਿੱਟੇ ਚੇ ਫਸਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ।
ਮਜਬੂਰ ਦੁਖੀ ਕਿਸਾਨ ਅੱਜ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਰਹੇ ਨੇ ।

ਦਾਤਾ ਜੱਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਹੋਏ।
ਉੱਨਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣਾਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀ ਸਾਨ ਹੋਏ ।

ਧਰਤੀ ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਏਥੇ ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਚਾਦਰ ਵਿਛਦੀ ਏ ।
ਰੱਬ ਦੀ ਮੇਹਰ ਰਹੇ 'ਅਮਰੀਕ' ਨੂੰ ਆਸਾ ਦੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਦੀ ਏ ।

ਵਿਦਵਾਨ ਜੋਧਾ

ਡਾ: ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀਤਲਾ
Dr. Davinder Singh Jitla

ਬਣ ਕੇ ਜੋਧਾ ਨਿੱਤਰਿਆ ਜੰਗੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਲੱਖ ਵਾਰ,
ਵਿਦਵਾਨ ਬਣ ਕੇ ਨਿੱਖਰ ਕਿਸਾਨੀ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ,
ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਰਣਭੂਮੀ ਹੈ ਸੁਣ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਕਿਸਾਨਾਂ,
ਸਮਝ ਵੈਰੀ ਦੀ ਹਰ ਚਾਲ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਵਾਰ।

ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀਂ ਸਭ ਰਾਸਤੇ ਜੋ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ,
ਨਵੀਂ ਨਕੋਰ ਇਕ ਸੱਥ 'ਚ ਤੇਰੇ ਵਿੱਛੜੇ ਭਰਾ ਮਿਲ ਗਏ,
ਨੋਚਣ ਲਈ ਬਦਨ ਤੇਰਾ ਗਿਰਝਾਂ ਫਿਰ ਉਡਾਰੀ ਭਰਦੀਆਂ,
ਸਮਝ ਵੈਰੀ ਦੀ ਹਰ ਚਾਲ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਵਾਰ।

ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਜਵਾਨ ਖੇਤਾਂ'ਚ ਕਿਸਾਨ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ ਵਿਦਵਾਨ,
ਆਪਣਾ ਅੰਦਰ ਫਰੋਲ ਤੂੰ ਜਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪਹਿਚਾਨ,
ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਕਵੀ ਸਾਥੀ ਤੇਰੇ ਮਿਹਰ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ,
ਸਮਝ ਵੈਰੀ ਦੀ ਹਰ ਚਾਲ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਵਾਰ।

ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ

ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਕੈਲਗਰੀ

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਆਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏ।
ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਵੀ ਦਿੱਲ ਸੀ ਕੰਬਿਆ, ਝੁੱਲ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਆਈ ਏ।

ਵਿੱਚ ਬਕਾਲੇ ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ, ਨੌਂਵੀਂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਬਣੇ।
ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਲਈ, ਮਸੀਹਾ ਤੇ ਡੰਡਉਤ ਬਣੇ।
'ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ' 'ਗੁਰੂ ਲਾਧੋ ਰੇ', ਦੀ ਪਾਈ ਉਸ ਦੁਹਾਈ ਏ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਆਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏ।

ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਦਾ ਨਗਰ ਵਸਾਇਆ, ਰੌਣਕ ਲਾਈ ਭਾਰੀ ਸੀ।
ਜਿੱਥੇ ਬਹਿ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ, ਕਰਨੀ ਜੰਗ ਤਿਆਰੀ ਸੀ।
ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ, ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਏ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਆਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏ।

ਦੇਖੋ ਮੇਰੇ ਸੱਚੇ ਸਤਿਗੁਰ, ਕੌਤਕ ਨਵੇਂ ਰਚਾ ਗਏ ਨੇ।
ਕਤਲ ਹੋਣ ਲਈ ਕਾਤਿਲ ਦੇ ਕੋਲ, ਆਪੇ ਹੀ ਚਾਲੇ ਪਾ ਲਏ ਨੇ।
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ, ਨਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਬਣਾਈ ਏ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਆਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏ।

ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੀਕਰ, ਮਹਿਕ ਖਿੰਡਾਈ ਸਿੱਖੀ ਦੀ।
ਖੂਹੇ ਤਾਲ ਲਵਾਏ ਜਿੱਥੇ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਥੁੜ੍ਹ ਦਿੱਖੀ ਦੀ।
ਨਾ ਭੈਅ ਦੇਣਾ, ਨਾ ਭੈਅ ਮੰਨਣਾ, ਸਭ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ਏ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਆਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏ।

ਅੱਜ ਉਸ ਜ਼ਾਲਿਮ ਦਿੱਲੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਪੁੱਤ ਵੰਗਾਰੇ ਨੇ।
ਸੀਸ ਤਲੀ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸਾਰੇ ਨੇ।
'ਦੀਸ਼' ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾਤਾ, ਬਾਂਹ ਤੈਨੂੰ ਪਕੜਾਈ ਏ
ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ, ਆਣ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਏ।

ਤੂੰ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਤਪੀਆ

ਤੂੰ ਦੂਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਤੋਂ
ਦੇਖਣ ਦੀ ਬਾਹਲੀ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਸਮੁੰਦਰ ਤਾਂ ਸਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਰਹੇਗਾ
ਓਹਨੂੰ ਤੂੰ ਝੀਲ 'ਚ ਡੇਗਣ ਦੀ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਇਹ ਖਮੋਸ਼ੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਇਹ ਰੋਣੇ ਧੋਣੇ
ਹੰਝੂਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਿਆਂ ਚ ਲਪੇਟਣ ਦੀ ਤੂੰ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਨਾਂ ਕਰ ਜਿਦ ਤੂੰ ਚਿਰਜੀਵੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਜੱਗ ਉੱਤੇ
ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦੌਲਤਾਂ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਤੂੰ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਏਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਘਾਤ ਲਗਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ
ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵੀ ਗਾਫਿਲ ਹੋਕੇ ਲੇਟਣ ਦੀ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਵੰਡ ਜਾ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ
ਅਜੀਬੋ ਅਜੀਬ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡਣ ਦੀ ਤੂੰ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਨਾਂ ਮਾਰ ਉੱਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਦੀਆਂ
ਤੂੰ ਖਮਭਾ ਦੀ ਡਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਡਣ ਦੀ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਤਪੀਆ ਜੀਵਨ ਸਫ਼ਰ ਹੈ ਇੱਕ ਆਰਜੀ ਮੁਸਾਫ਼ਰਖਾਨਾ
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਭਗੋਲ ਸਰਵੇਖਣ ਦੀ ਤੂੰ ਜਿਦ ਨਾਂ ਕਰ

ਵੇਖ ਸੜਕਾ ਤੇ ਬਿਹਕੇ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਦਾ

ਹਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ ਉੱਤੇ ਦਿੱਲੀਏ ਪੰਜਾਬ ਨੱਚਦਾ.....
ਇਕੱਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿੰਝਾ ਇਹ ਮੋੜਨੇ ਨੂੰ ਜਾਨਦਾ
ਰੱਖਦਾ ਖਿਆਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ
ਪਹਿਲਾ ਵਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤੇ ਕਰਦਾ
ਦੂਜਾ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਰਦਾ
ਸੁਣਕੇ ਦਹਾੜ ਫਿਰ ਦੁਸਮਣ ਭੱਜਦਾ
ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ ...
ਰੋਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ
ਕਿਤੇ ਵਰਤਦੇ ਬਦਾਮ ਕਿਤੇ ਜੂਸ ਚੱਲਦਾ
ਕਿਤੇ ਪੀਜੇਆ ਦਾ ਵੇਖਲੇ ਲੰਗਰ ਲਗਦਾ
ਪੀਣ ਲਈ ਕੜਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਦੁੱਧ ਕੜਦਾ
ਚਲਦਾ ਹੈ ਰਗੜਾ ਕਿਤੇ ਬਦਾਮ ਖਸਖਸ ਦਾ
ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ..
ਬੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਵੈਰ ਚਲਦਾ
ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰਤਾ
ਰਲ ਗਿਆ ਹਰਿਆਣਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਨੀ
ਸਮਝ ਲਈ ਇਹਨਾ ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਚਾਲ ਨੀ
ਸਾਨ ਨਾਲ ਜਿਨ੍ਹੂੰ ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਬਾਈ ਦੱਸਦਾ
ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ....
ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਫਿਰੇ ਇਹ ਜਾਨ ਵਾਰਦਾ
ਵੇਖ ਹੋਸਲਾ ਅੱਸੀ ਵਰੇ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦਾ
ਬੇਬੇਆ ਨੂੰਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾਂ ਜਾਣੀ
ਸਿੱਖਿਆ ਉਸ ਨੇ ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੀ ਖਾਣੀ
'ਹਰਮਨ' ਹੱਕ ਲਏ ਬਿਨਾ ਨੀ ਹੱਟਦਾ
ਤੇਰੀ ਹਿੱਕ ਉੱਤੇ.......

ਵਹ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1699 ਈ: ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਡਰੇ ਅਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਏਕਤਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਪਰੋ ਲੈਣ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਭ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਭ 'ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਬਾਟੇ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਅਤੇ ਊਚ-ਨੀਚ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਕੇ ਲਿਤਾੜੀ ਤੇ ਨਿਮਾਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਿੱਦੜਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ ਅੱਤਿਆਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣ ਗਏ.......

ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ, ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ, ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਾਨੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਲੇਖੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 1666 ਈ: ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ । ਧਰਮ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ:

ਹਮ ਇਹ ਕਾਜ ਜਗਤ ਮੋ ਆਏ ॥
ਧਰਮ ਹੇਤ ਗੁਰਦੇਵਿ ਪਠਾਏ ॥
ਜਹਾ ਤਹਾ ਤੁਮ ਧਰਮ ਬਿਥਾਰੋ ॥
ਦੁਸਟ ਦੋਖਯਨਿ ਪਕਰਿ ਪਛਾਰੋ ॥
(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ)

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ, ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਪੜਾਅ ਸੀ। ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਸਾਪੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ । 9 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਣਾ ਕਰਨਾ, ਅਨੇਕਾਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ, ਕਰਤੱਬ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਕੌਮ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਰੂਹ ਫੂਕ ਕੇ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ, ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚ ਯੋਧੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਪਠਾਣਾਂ ਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣਾ ਆਦਿ ਕਾਰਜ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1699 ਈ: ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰ ਕੇ ਡਰੇ ਅਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਏਕਤਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਕਤਾ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿਚ ਪਰੋ ਲੈਣ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ। *'ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ'* ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਬਾਟੇ 'ਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਅਤੇ ਊਚ-ਨੀਚ ਤੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਮਿਟਾ ਕੇ ਲਿਤਾੜੀ ਤੇ ਨਿਮਾਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਿੱਦੜਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਲੱਖ ਅੱਤਿਆਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਕਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਵੀ ਲਈ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਘੁੱਟ-ਪੀਤੀ, ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਬਣ ਗਏ ਅਤੇ ਚਿੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਤੁੜਾਉਣ ਭਾਵ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸ਼ੋਸਿਤ ਵਰਗ ਤੋਂ ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ । ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ 'ਭੈ ਕਾਹੂ ਕੋ ਦੇਤ ਨਹਿ, ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ' ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਨਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹੀ ਜਜ਼ਬਾ ਪੂਰੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਵਿਚ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ, ਅੱਤਿਆਚਾਰੀ ਤੇ ਅਨਿਆਈ ਮੁਗ਼ਲ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਬਣ ਗਏ । ਇਹ ਗੁਰੂ-ਚੇਲੇ ਦਾ ਕੌਤਕ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ:

ਸੰਤਾਂ

ਵਹ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ ਵਰੀਆਮ ਇਕੇਲਾ
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ । *(ਵਾਰਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ 41;17)*

ਪ੍ਰੋ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਬੇ-ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਸਨ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ ਉਜਲੇ ਮੁੱਖ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਰਾਖੇ ਬਣਾਇਆ ί ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਾਹਰਲੀ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਅੰਧਕਾਰੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਗਮਗਾ ਦੇਣਾ, ਉਸ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ί 'ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ' ਵਿਚ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ί ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨੂੰ ਉਬਾਰਨਾ ਸੀ ί ਇਸੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪ ਨੇ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ί

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਬਲਕਿ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਦਾਸ ਆਖ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ί ਮੈਕਾਲਿਫ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਇਕ ਇਲਾਹੀ ਤਾਕਤ ਸੀ ί ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜਾਦੂਈ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣੇ-ਨਿਤਾਣੇ ਤੇ ਸਾਹ-ਸਤਹੀਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਯੋਧੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ί' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਿੱਜੀ ਗਰਜ ਜਾਂ ਵੈਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਇਆ ਬਲਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਕੇ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ । ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਾਰੇ ਲਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ί ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਰ ਵਿਚ ਚਿਣ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਨਿਆਂ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਤੇ ਅਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ί

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਨੰਦਮਈ ਦਿਨ ਵੀ ਦੇਖੇ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵੀ ਮਾਣੇ, ਭੁੱਖਾਂ ਵੀ ਕੱਟੀਆਂ, ਉਨੀਂਦਰੇ ਵੀ ਝਾਕੇ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਕੰਢਿਆਂ ਉੱਪਰ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਸਫਰ ਵੀ ਕੀਤੇ, ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਲੜੀਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਲਾਡਲੇ ਸਪੁੱਤਰ ਵੀ ਵਾਰੇ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਬਸ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ί ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਝੱਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਆਇਆ ί ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ί ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਗ਼ਲ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਵਹਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਦਾ ਲਈ ਉਖੇੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ί ਡਾ. ਗੋਕਲ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਜੇਕਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜਿਹੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਮਰਾਟ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਦੀਵਾ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ।'

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਫੈਲੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸਦਾ ਤਤਪਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ।

-ਇੰਟਰਨੈੱਟ

INS Kiltan reaches Cambodia with 15 tonnes relief material for flood victims

Indian Naval Ship (INS) Kiltan reached the Sihanoukville Port in Cambodia on Tuesday with 15 tonnes of disaster relief items for the flood-affected people of the country, the Defence Ministry here said.

Around 8 lakh people have been affected and at least 42 people have died in Cambodia due to floods that ravaged the region during October and November.

The Defence Ministry said the disaster relief items would be handed over to Cambodia's National Disaster Management Committee (NDMC).

"The current visit (of INS Kiltan) seeks to fortify the bilateral co-

operation between the two countries and contribute towards security and stability in the region," the ministry said.

This operation of INS Kiltan is part of Mission Sagar-III under which humanitarian assistance and disaster relief is being provided to friendly foreign countries during the ongoing coronavirus pandemic, the ministry added.

Mission Sagar-III reiterates India's position as a dependable partner, and the Indian Navy as the preferred security partner and first responder, it said.

"INS Kiltan arrived at Sihanoukville Port, Cambodia on 29 December 2020 as part of ongoing Mission Sagar-III," the ministry said. This assistance is reflective of the deep people-to-people connection between the two friendly countries, the ministry noted.

India and UK to finalise early harvest trade deals by 2021, ahead of comprehensive FTA

Post-Brexit, India and UK may finalise trade agreements in areas like pharmaceuticals, fintech, chemicals, defence manufacturing, petroleum and food products by 2021, as the two countries are keen on early harvest deals while continuing negotiations for a comprehensive free trade agreement (FTA), two officials said.

India and UK have a shared commitment towards a free trade agreement, but such negotiations are complex and could take longer. Meanwhile, the early harvest proposition will help the two partners grab the low-hanging fruits within the framework of a comprehensive trade agreement, they said requesting anonymity.

"The two sides are working on the finer details pertaining to about five-six sectors as some announcements are expected during UK Prime Minister Boris Johnson's India visit in January 2021," one of the officials said.

Johnson is the chief guest at India's Republic Day celebration on January 26, which is a significant development in terms of strategic relations between the two countries especially after Brexit, he said.

"Prime Minister Narendra Modi spoke to Prime Minister Johnson on November 27, where the two leaders hoped for a quantum jump in overall India-UK partnership post-Brexit as they saw huge potential for enhancing collaborations in areas of trade, in-

vestment, scientific research, energy, defence, security and climate change," a second official said.

The officials mentioned above said that while some key trade deals are expected by 2021, a comprehensive trade deal between India and UK is expected in two-three years.

"India is very cautious while signing any FTA because of its past experience. Various FTAs signed in hurry by the previous governments, particularly with the Asean, are under review as these deals are heavily tilted against Indian interests," the second official said.

Co-chairing the 17th Asean-India Economic Ministers Consultations on August 29, commerce minister Piyush Goyal had said that FTAs had to be "mutually beneficial". He had asked for an early review of the Asean-India Trade in Goods Agreement (AITIGA) as the trade pact was hurting India's interes..

According to officials, trade negotiations with UK are based on the principle of mutual benefit and arriving at an agreement is relatively easy because of the bilateral nature of negotiations. Negotiations of multilateral trade deals are cumbersome and time-consuming, they said.

Abhishek A Rastogi, partner at law firm Khaitan & Co, said India should be careful of larger and long-term implications of FTAs. "The agreements [with UK] should clearly mention the aspects related to the country of origin of the goods and the percentage of value addition as these issues have been subject matter of debate," he said.

"At the very inception, both the countries should have clear understanding with respect to bilateral investment treaty, which allows for an alternate dispute resolution outside the host state jurisdiction. The relevant clauses should not be legally open ended... [to encourage] investments in both jurisdictions," he said.

Sanjay Aggarwal, president at the PHD Chamber of Commerce and Industry, said this is the "right time" to move forward with an early harvest deal between India and UK. "India is always keen to move from a bilateral trade agreement to FTA... I believe, post Brexit, the complementarities between the two dynamic economies will rise exponentially," he said.

"The areas such as drugs and pharma, fintech, chemicals, defence manufacturing, food and beverages, petroleum products and natural gas are the most growth promising areas of Indian economy and have strategic competitive advantages in the international market for trade and attracting investments," he added.

The trade relations between the two countries have severely stagnated during the last decade, he said. "The bilateral merchandise trade between India and UK increased only from $11 billion during 2009-10 to around $16 billion during 2019-20. We have to scale up the volume to a trajectory with the exploration of untapped potential," he said.

India's main exports to the UK are articles of apparel and clothing accessories, power generating machinery and equipment, petroleum, petroleum products and related materials, miscellaneous manufactured articles, textile yarn, fabrics, made up articles, footwear, medicinal and pharmaceutical products, road vehicles and other transport equipment.

The main imports from the UK to India are power generating machinery and equipment, non-ferrous metals, ferrous ores and metal scrap, general industrial machinery and equipment and machine, transport equipment, beverages, electrical machinery and appliances and electrical parts, professional, scientific and controlling instruments and appliances, chemicals.

UPA couldn't bring in farm reforms due to pressure: Agri minister Tomar

Former Prime Minister Manmohan Singh and Nationalist Congress Party (NCP) chief Sharad Pawar, who was agriculture minister when the Congress-led

United Progressive Alliance (UPA) government was in power "wanted to implement reforms in the farm sector, but could not due to external forces," agriculture minister Narendra Singh Tomar was quoted as saying by news agency ANI.

"Many chief ministers had tried to implement the same farm laws that the Narendra Modi government had brought but could not implement them due to these external pressures," Tomar said, according to the agency. He didn't spell out what kind of external pressures stopped Singh and Pawar from implementing the reforms.

Tomar addressed a farmers' delegation that pledged support to the three contentious farm laws. "Many commissions, ministers, chief ministers and governments have made an effort to work in the direction of farm sector reform. During the UPA regime Dr Manmohan Singh and Sharad Pawar wanted to implement these reforms. However, due to some pressure, they couldn't implement these laws."

The Union government will hold the sixth round of talks with protesting farm unions on Wednesday, a fresh attempt to resolve a politically challenging strike by farmers who have encircled the capital and want three recent pro-reform laws scrapped.

"Now our Prime Minister is Narendra Modi. His only mission is development. His only mission is the well-being of people. Any kind of force or pressure cannot pressurise our Prime Minister. When these forces fail, they get frustrated," the minister said.

"Prime Minister Modi got 303 seats in Lok Sabha because of your blessings. Can PM Modi make such a decision that will adversely impact farmers and villagers," the minister asked.

"The Prime Minister implemented demonetisation. There were elements who used to stand in queue and criticise the government. On GST {goods and services tax}, late Pranab Mukherjee praised the PM. Those forces again came into being and started saying bad things about Modiji that his days were numbered. People said the BJP would lose Gujarat, which is a state dominated by industrialists. In Surat, GST had the most impact and by this logic we should have lost, people voted for Modi on every seat and for GST," Tomar said.

"We want to resolve this (the protests) by discussion. We respect our annadatas. We will become self-reliant only when farmers become self-reliant," he added.

The government's sixth round of talks with farm unions on Wednesday will decide the future course of the ongoing farmers' agitation againstthe three recent farm-reform laws.

The laws essentially change the way India's farmers do business by creating free markets, as opposed to a network of decades-old, government marketplaces, allowing traders to stockpile essential commodities for future sales and laying down a national framework for contract farming. Together, the laws will allow big corporations and global supermarket chains to buy directly from farmers, bypassing decades-old regulations.

Farmers say the reforms would make them vulnerable to exploitation by big corporations and erode the government's procurement system, whereby the government buys staples, such as wheat and rice, at guaranteed rates, known as a minimum support prices (MSP).

'Disappointed', says Kamal Haasan after Rajinikanth drops political plans

Actor-turned-politician Kamal Haasan said on Tuesday he was disappointed with co-star Rajinikanth's announcement he will

not join politics over his health. Rajinikanth's decision came a day after he left the hospital in Hyderabad where he was being treated for high blood pressure.

"I will meet Rajinikanth again after my election campaign. Like his fans, I too have been disappointed but his health is important to me," Kamal Haasan of the Makkal Needhi Maiam said, according to news agency ANI.

Superstar Rajinikanth said he will not take a plunge into politics and start a party as announced earlier, citing his frail health. "Therefore, I inform with great regret I am unable to come to politics by floating a political party. Only I know the pain behind making this announcement," he said in a statement. He, however, said he will serve people in whatever ways he can without entering electoral politics.

The 70-year-old had announced earlier this month that he will launch his political party in January and make the details public by December 31. He had first announced in 2017 that he would indeed enter politics ahead of the assembly elections in Tamil Nadu in 2021 and field candidates from all 234 seats in the state.

Rajinikanth's elder brother has backed the Tamil superstar's move to withdraw his decision to launch a political party. The 77-year-old R Sathyanarayana Rao said it's his brother's wish and one can't force him to change his mind.

Unlike Rajinikanth, Haasan launched Makkal Needhi Maiam (MNM) in 2018 in Madurai and fought the Lok Sabha elections last year with a vote share of 3.7 per cent. Haasan is in the second leg of his campaign before he heads to shoot a film in January.

Kamal will be contesting against the DMK, the AIADMK and their national partners the Congress and the Bharatiya Janata Party (BJP). It's also the first state election after the deaths of the AIADMK's J Jayalalitha and M Karunanidhi.

Mumbai: Popular car designer Dilip Chhabria held in cheating case

The Criminal Intelligence Unit (CIU) of Mumbai Crime Branch on Monday arrested renowned car designer Dilip Chhabria in a cheating and forgery case, police said.

The development was confirmed by Joint Commissioner of Police (Crime) Milind Bharambe but he refused to give more details.

A car modified by Chhabria's DC Designs firm has also been seized as part of a case registered under IPC sections for cheating, forgery and criminal conspiracy, police said.

VHP to start Ayodhya's Ram Temple construction fund collection drive from January 15

designated bank accounts. Deposits will be made in branches of Bank of Baroda, State Bank of India and Punjab National Bank," he said.

Teams of five people will carry out the collection drive from January 15 to February 27.

VHP, an affiliate of the Rashtriya Swayamsevak Sangh that was at the forefront of the Ram Temple movement, has been authorised by the Ram Janmabhoomi Teerth Kshetra Trust to collect donations for the construction.

The trust was formed to oversee the temple construction as the Supreme Court paved the way for it.

"Indians have accepted the Supreme Court's decision peacefully. Ram was not against anyone so I appeal to our workers and others as well to remain peaceful. A temple and a mosque are both being constructed and the work should be carried out peacefully," said Kumar.

THE ONLY OFFICER TO SERVE IN THE INDIAN NAVY, INDIAN AIR FORCE & INDIAN ARMY TURNS 100

Col Prithipal Singh Gill turns 100 on 11 Dec 2020.

Col Prithipal Singh Gill (without the consent of

(Birthday Special)

the family) joined the Royal Indian Air Force and was commissioned as a Pilot Officer and stationed at Karachi, flying Howard aircrafts. Flying was then considered unsafe and his family did not want their son to live the life of a Pilot. This is when a British General,known to the Gill family, Gen Savoy, came to his help and was able to have Pilot Officer Prithipal Singh transferred to the Indian Navy, where he served on a mine sweeping ship and later on INS Teer which was a Navy escort Ship for cargo ships during World War 2. As a Naval Officer, Sub Lt Prithipal Singh was detailed to attend the Long Gunnery Staff Course at School of Artillery, Devlali, and he qualified as an Instructor in Gunnery (IG). He then sought a transfer to the Army, which was approved, and he was posted to "Gwalior Mountain Battery" equipped with 5.4 inch Howitzers.

He later served with 34 Medium Regiment and later raised and Commanded 71 Medium Regt.

Col Prithipal Singh Gill

During the 1965 Indo-Pak War four guns of his Regt were cut off by enemy action. Lt Col Prithipal Singh Gill personally led a successful mission to retrieve the four guns.

On promotion to the rank of Col, Pirthipal Singh, Commanded an Assam Rifles Sector in Ukhrul, Manipur.

After his exceptionally chequered career in the Royal Indian Air Force , Indian Navy and the Indian Army (Artillery), Col Prithipal Singh Gill finally retired to farming the family lands at his native village Pakhi in Faridkot District.

A farmer's son had come full circle.

It is a most unique (and maybe the only case of its kind), that a Military career of someone that started as a pilot in the Royal Indian Air Force, later sailed the High Seas with Indian Navy, and finally saw action as a Gunner Officer with the Indian Army in the 1965 War, finally culminated as an Assam Rifles Sector Commander in Manipur.

An exceptional life indeed.

On 11 Dec 2020,

Col Prithipal Singh Gill, will turn 100. On behalf of the Gunners we wish Col Prithipal Singh Gill a very Happy 100th Birthday.

May you remain ever Healthy and Happy.

His address.

Col Prithipal Singh Gill,
House No 2576/Sector 35 D, Chandigarh.

'Chinese air force heavily deployed in Ladakh theatre in support of PLA': IAF chief

Indian Air Force Air Chief Marshal RKS Bhadauria on Tuesday said that China has heavily deployed the People's Liberation Army Air Force (PLAAF) to support its army in the Ladakh theatre along with a large number of radars and missiles, even as he listed out the possible Chinese objectives for its actions at the northern border.

The air chief said the likely reasons for China's actions along India's northern borders could include planned escalation and an attempt to establish border claim lines and start border talks on the new positions, military signalling, domination efforts with escalation control and deployment and training of their Western Theater forces in real war-like scenarios wherein the Galwan Valley incident was an overreach.

Speaking at an event organised by the Vivekananda International Foundation, Bhadauria said China's aim could also possibly be fine-tuning its strategy to enhance its military technologies and recognize and fill gaps to get its forces to synergise the structures the Chinese military has created over the last two decades.

"In any case, all of the above (possible objectives) appear to have happened irrespective of what was the starting objective. It could also be a totally military-dominated misadventure that escalated given the rapid decrease in trust deficit in post-Covid scenario… and possibly due to the loss of face (for the Chinese), the action later continued to escalate," Bhadauria said.

"The important issue is that we recognize what they (China) have really achieved and whatever four or five points I mentioned have been actioned in the real sense," the IAF chief said.

Responding to a question, he said the frontier People's Liberation Army Air Force (PLAAF) was deployed fully to support the Chinese army and it also had a large presence in the "second tier."

"Their deployment has been very strong. We have taken every action that we were required to take and cater to such situation and be sure that we will handle it," Bhadauria said.

The IAF chief said that the air force's robust actions in the Ladakh theatre had "stopped the Chinese in their tracks and they remained there." He said India's most important national security challenge was to understand China, its possible game plan and the deepening and evolving Sino-Pak relationship.

"We are aware that China's main aspirations are clearly on the global front and regional domination is part of the route to global leadership. Any serious India-China conflict is not good for China at the global front. If Chinese aspirations are global, then it does not suit their grand plans and therefore it is important to understand what could be their possible objectives for their actions in the north (Ladakh sector)," he said.

For Mahatma Gandhi patriotism and Hinduism were not separate: Bhagwat

Patriotism and Hinduism were not separate from each other for the father of the nation Mahatma Gandhi, Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS) chief Mohan Bhagwat

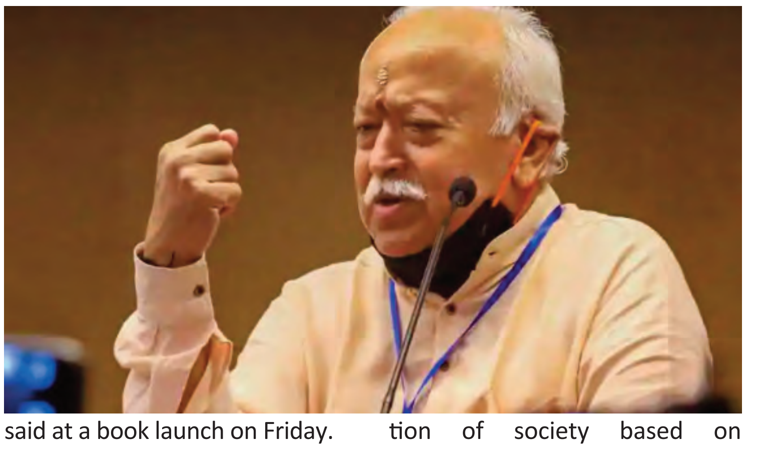

said at a book launch on Friday.

Speaking at Rajghat during the launch of Making of a Hindu Patriot: Background of Gandhiji's Hind Swaraj, by JK Bajaj and MD Srinivas, Bhagwat said: "Gandhi ji has said my patriotism comes from my dharma. If you are a Hindu, then it is natural that you are a patriot."

In the book, the authors have quoted Gandhi having written to Leo Tolstoy, "…My patriotism is patent enough, my love for India is ever growing but it is derived from my religion and is therefore in no sense exclusive."

Bhagwat also stressed that Hinduism believes in the existence of unity. "Difference does not mean separatism," he said, and quoted Gandhi as having said that his religion takes all other religions along.

Referring to Gandhi's emphasis on Swaraj, or self-rule, Bhagwat said that for Gandhi the struggle for Swaraj was not only about replacing the rulers but the reconstruction of society based on civilisational values.

"A country is more than just land but when we say rashtra (nation) it means everything including the forest, the rivers and all living beings. You cannot understand what Swaraj is, till you understand swadharma," he said.

Bhagwat also refuted the charge levelled by critics that the Sangh was trying to appropriate Gandhi. He said such personalities cannot be appropriated by anyone.Even as the RSS has steadfastly distanced itself from Gandhi's assassin Nathuram Godse, those critical of the Sangh allege that Godse's Hindu Mahasabha was inspired by the RSS. The Sangh was banned for the first time after the assassination, but the ban was revoked in July 1949.

Top Rice Breeder of the World: Dr. Gurdev Singh Khush

The World Food Prize
Is Presented To
Dr. Gurdev Khush
In recognition of your monumental achievement in ensuring an adequate supply of food for all humanity
Des Moines, Iowa
October 15, 1996

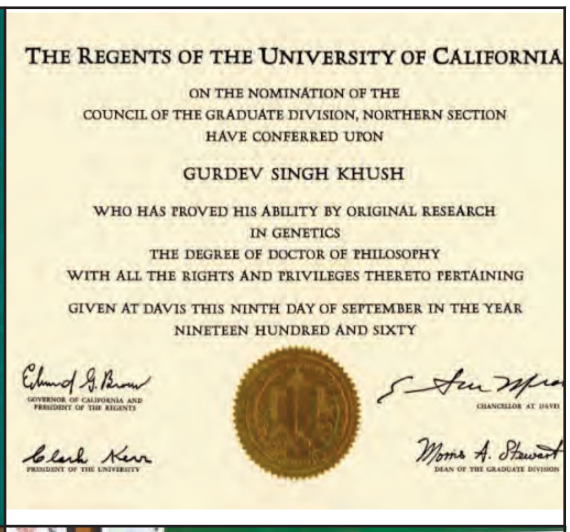
THE REGENTS OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA
ON THE NOMINATION OF THE
COUNCIL OF THE GRADUATE DIVISION, NORTHERN SECTION
HAVE CONFERRED UPON
GURDEV SINGH KHUSH
WHO HAS PROVED HIS ABILITY BY ORIGINAL RESEARCH
IN GENETICS
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
WITH ALL THE RIGHTS AND PRIVILEGES THERETO PERTAINING
GIVEN AT DAVIS THIS NINTH DAY OF SEPTEMBER IN THE YEAR
NINETEEN HUNDRED AND SIXTY

Dr. Gurdev Singh Khush was born August 22, 1935 in the small village Rurkee, of Jalandhar district in a Jat Sikh family. The eldest of four children, he grew up in a farming family; playing with his cousins with the soil, making small fields and putting some wheat seeds in the soil, etc. As a small boy he attended the primary school in his village. His early education was rudimentary and his school was a single room with one teacher to instruct the different classes. In 1945, Dr. Khush joined the Khalsa High School inBundala, a school managed by the Sikh Community that included teachers and students belonging to various religions of his area. He had to study late at night with a kerosene lamp as there was no electricity in his village. He graduated and topped his 10th class in the school. In the high school he had the habit of writing and sharing the poetry and changed his name to "Khush" (happy). His father, S. Kartar SinghKooner, was the first person of his village to pass the high school certificate examination at his time. His father inspired his son to value the education in life. His mother did not receive any formal education, but she taught her son to work hard in life.

Dr. Khush is an agronomist and geneticist who, along with mentor Henry Beachell, received the 1996 World Food Prize for his achievements in enlarging and improving the global supply of rice during a time of exponential population growth. He graduated B.Sc. from the Government Agricultural College (Now Punjab Agricultural University) Ludhiana 1955, and Ph.D. from the University of California, Davis (UC Davis) in 1960. After serving as a faculty member of the University of California (UC) for seven years studying the tomato genome. Thereafter he joined the International Rice Research Institute (IRRI) in the Philippines as a Plant Breeder. He was appointed a Head of the Plant Breeding Department in 1972. There he worked to improve rice varieties to nourish the growing population in world and support their agricultural economies. At IRRI, he spent over twenty years directing and participating in genetic research and breeding program of rice. There he played a key role in developing more than 300 rice strains, such as Semi-dwarf IR36.As a result the world rice production increased from 257 million tons in 1966 to 626 million tons in 2006. He retired from IRRI in February 2002 as a Principal Plant Breeder and Head of Division of Plant Breeding Genetics and Biochemistry and returned to UC Davis as adjunct professor. Khush has earned many awards, including the Borlaug Award (1977), the Japan Prize (1987), the World Food Prize (1996), Padma Shri (2000) and the Wolf Prize in Agriculture (2000). He was elected a Fellow of the Royal Society in 1995 and by the National Academy of Agricultural Sciences as their foreign fellow in 1991.

In recognition of his outstanding research and its global impact in alleviating world hunger and contribution to global food security, Dr. Khush was awarded the world's top prizes in agriculture. The international awards include the Japan Prize (1987), the World Food Prize (1996) in the US, Padma Shri award (2000) in India, and the Wolf Prize in Agriculture (2000) in Israel. He was elected a Fellow of The Indian National Science Academy (1978), US National Academy of Sciences (1989), and the Royal Society of London (1995). He has been awarded honorary doctorate degrees over fifteen universities in the US, India, England, Canada and Cambridge University. With the proceeds from his awards (estimated about 3.5 crores of rupees), he established the Dr. Gurdev Singh Khush Foundation for the Advancement of Agricultural Studies in 2010, which is a non-profit philanthropic organization dedicated to promoting the agricultural development in the Punjab. (http://www.khushfoundation.org). This organization has awarded the merit scholarships to 330 undergraduate students of PAU Ludhiana and GADVASU Ludhiana from 2012-13 to 2018-19. The Khush Foundation also provides the travel grants to post-graduate students and young faculty of PAU for participation in scientific conferences in India and abroad, with the objective of promoting postgraduate students and young faculty members to share their research findings and interact with other participants at other places. All these awards are given to students from rural areas and each student gets a scholarship of Rs. 14,400 per annum and a merit certificate.

Dr. Khush has visited about 50 rice growing countries to observe their rice growing and production systems, and has served as a consultant to numerous rice improvement programs. Dr. Khush has authored and edited several books, written 65 book chapters, published about 130 research papers, and trained numerous Ph.D. & M.Sc. students. He has served on three editorial boards of the journals of his discipline.After his retirement from the active job, Dr. Khush wasinvited to serve on the boards of several companies, but he did not accept these offers as he intends to spend more time with his family (wife Harwant (Ph.D. in educational management), his son Ranjiv(molecular biologist), his daughtersManjeev and daughter Kiran (medical doctors in San Francisco), Sonia (an economist with the Save the Children Foundation in Washington, D.C.).

On May 28th, 2018 the Plant Breeding Center in collaboration with the Confucius Institute, hosted the Plant breeding for Food Sesymposium.symposium focused on the global impact of plant genetics to rice production in honor of the work of UC Davis Alumnus and Adjunct Professor, Dr. Gurdev Khush. Over 200 guest came from all over the world to attend the day-long symposium to discuss the advances of global production in rice, wheat, tomato, and the future obstacles that face an ever-growing world population, and the technologies that will revolutionize farming and food production. The symposium concluded with a dedication and ribbon cutting ceremony for the Gurdev Khush Conference Room in the Plant Reproductive Biology building. Several members of the Khush family attended it, along with many of Dr. Khush's colleagues and well-wishers.Long live Dr. Khush.

By: Gurmail Singh Sangha
(sanghagurmail@gmail.co)

Protesting farmers to hold tractor parade on Jan 26 in Delhi if demands not met

Tens of thousands of protesting farmers will enter the national capital on Jan 26, Republic Day, and carry out a tractor parade if their demands for a repeal of three farm laws and a law guaranteeing minimum prices for crops are not met by then, leaders of the Samyukt Kisan Morcha, a platform of farm unions, said on Saturday.

Addressing a press conference in the capital, a seven-member team that is coordinating the over one month-long protests, spelt out a fresh agitation agenda spanning 15 days from Jan 6, which includes picketing Raj Bhavans, onward marches from six blockade sites on Delhi's borders and a "rehearsal" for the Jan 26 tractor parade.

The farm leaders said they would wait for the outcome of January 4 talks with the government and the Supreme Court's hearing on January 5 on a clutch of petitions related to the three farm laws.

"This is our ultimatum. If all issues are not resolved and our demands are not met by Republic Day, then we will start entering Delhi. The government is saying

that 50% of the demands have been met. But the government has shown no signs of meeting our biggest demands," said Yogendra Yadav, a leader of the platform leading the protests.

Farm unions have launched one of the largest strikes in recent years to demand that the Centre revokes the three contentious laws approved by Parliament in September last year.

The laws essentially change the way India's farmers do business by creating free markets as opposed to a network of decades-old, government marketplaces, allowing traders to stockpile essential commodities for future sales and laying down a national framework for contract farming.

These laws are The Farmers' Produce Trade and Commerce (Promotion and Facilitation) Act, 2020, the Farmers (Empowerment and Protection) Agreement on Price Assurance and Farm Services Act, 2020 and the Essential Commodities (Amendment) Act 2020.

Together, the laws will allow big corporations and global supermarket chains to buy directly from farmers, bypassing decades-old regulations.

Farmers say the reforms will make them vulnerable to exploitation by big corporations, erode their bargaining power and weaken the government's procurement system, whereby the government buys staples, such as wheat and rice, at guaranteed rates.

"Tractors from all neighbouring states will begin rolling into Delhi if matters are not resolved. Contingents from all current blockade sites will start moving. We will continue with our blockade of goods and services of Ambani (Reliance group) and Adani (group), including their products, malls and petrol pumps," Darshan Pal, a senior farm union leader said.

The leaders were addressing their first press conference in the national capital since their agitation began.

The leaders slammed what they called the government's propaganda. "The government doesn't want to withdraw the laws because it has become an ego issue for them. They have tried to tarnish our agitation in countless ways, sometimes calling us Maoists and Khalistani (a reference to Sikh separatists)," Balbir Singh Rajewal said.

Asked what the farm unions would do if the Supreme Court were to uphold the validity of the laws, he said: "We are not a party to the case. But we will make a decision when the appropriate time comes."

India to UK flights will resume from January 6, ministry clarifies

A day after the civil aviation ministry decided to resume flights between India and the UK from January 8, civil aviation minister Hardeep Singh Puri on Saturday offered more clarification and said flights from India to the UK can start on January 6, while operations from the UK to India will begin on January 8. The schedule is valid till January 23. Till then 30 flights will operate every week, including 15 each by Indian and UK carriers, the minister said.

In the wake of the new mutant strain of Coronavirus, which is believed to be more contagious, India put an embargo on flight operations between the two countries on December 21, which became effective from December 23. Initially the ban was till December 31, but was later extended to January 7. On Friday, the civil aviation ministry announced that the embargo will be partially lifted starting from January 8, with only a limited number of flights.After India resumed regular flights to the UK under its air bubble agreement, 70 flights per week have been operated. The number has been brought down to 30 and will be revised only after January 23.

So far, 29 people in India have tested positive for the new strain of virus.

As the flight operations are being resumed, the health ministry has drawn up a detailed guideline on how international passengers will be checked. All passengers will have to submit a self-declaration form on the online portal www.newdelhiairport.in at least 72 hours before the scheduled travel. Carrying a negative RT-PCR test report is must, a copy of which is to be uploaded on the portal.

A protest demonstration was held in front of The Consulate General of India, Sydney, in favour of the farmers agitating in New Delhi. Miss Lovedeesh Toor and some other girls participated in this demonstration. Lovedeesh also addressed the public by elaborating the seriousness of the issue i.e. agricultural laws formulated hurriedly by the Modi Government.

‘My supporters won’t let you become CM’: Alagiri warns sibling and DMK chief Stalin

Dravida Munnetra Kazhagam (DMK) president MK Stalin who is campaigning to become chief minister in the upcoming assembly elections in Tamil Nadu faced an open rebellion from his estranged elder brother and expelled DMK leader MK Alagiri on Sunday.

“There are posters hailing you as the future chief minister but you can never become chief minister. My associates and supporters will never let you become one,” Alagiri said addressing a meeting with his supporters in Madurai district on Sunday.

Alagiri held the meeting to mull his political entry into the assembly polls which is likely to be held in April or May. One of Alagiri’s loyalists who attended the meeting on condition of anonymity said that they were expecting the DMK to induct him back into the party. “If they don’t take annan (brother Alagiri) back, we won’t let Stalin become chief minister,” the Alagiri loyalist who attended the meeting said.

Alagiri escalated a prolonged sibling rivalry even as he said that he didn’t wish to become chief minister. He accused Stalin of betraying him and said that their father and DMK patriarch M Karunanidhi was planning to take him back into the party before he fell ill.

Alagiri also said that he would soon announce his decision on starting a party. “Whether it is good or bad, you (supporters) must accept it.” Thousands of people from Madurai, Theni and Nellai had gathered in the streets of Madurai and waited inside a jam-packed hall to welcome Alagiri who arrived in a campaign vehicle. His supporters egged him on to start a new political party. Posters and banners were lined up with photos of Alagiri and Karunanidhi.

Alagiri, a former Union minister, was once the party’s organising secretary of Tamil Nadu’s southern districts and Madurai was his bastion. In 2014, Karunanidhi expelled him for violating party discipline. Alagiri has maintained a low profile since then except for when he took out a rally in Chennai to Karunanidhi’s mausoleum following his death in 2018. Alagiri said that some people had forced Karunanidhi to expel him.

Alagiri also added that following the Thirumangalam assembly by-election in 2009, he supported Stalin to become the party’s “everything” and “chief minister” after their father. “I told Stalin that we will work for his victory,” Alagiri said. “His (Stalin) conscious knows this but I don’t know why he betrayed me.” He said that he accepted Stalin’s elevation as deputy chief minister and treasurer of the party when Karunanidhi had sought his permission.

Through his speech he lamented that he worked hard for DMK’s victory in several places and made a mark in Madurai without wishing for a party post. “Did I betray the party?” Alagiri said. “What mistake did I make?”

In December, Alagiri had said that the upcoming polls will see his participation either by way of floating a party or lending his support or simply voting. Though the DMK leadership is closely following the developments, they have remained silent. A day earlier, a senior DMK leader on condition of anonymity said that even if Alagiri starts a party it won’t impact them. “He has supporters and friends but not cadre,” the leader said.

Farmers’ lives lost due to govt’s harsh attitude: Sonia

New Delhi: Congress chief Sonia Gandhi on Sunday hit out at the Narendra Modi government for not heeding the demands of farmers to repeal three laws aimed at opening up trade in agriculture that they say will harm the interests of cultivators and hurt their livelihoods.

“In this biting cold and rain, our farmers have been protesting on the borders of Delhi for 39 days now. Their plight is a concern for all the citizens and I,” Gandhi said.

“More than 50 farmers have lost their lives because of the government’s harsh attitude towards the protests. Some have even committed suicide. Neither has their decision moved the Modi government or any of its ministers, nor have they uttered a word of consolation. I offer my tribute to those who have passed away and prayers and strength to their families.”

Gandhi’s statement came a day after a farmer on the Uttar Pradesh-Delhi border allegedly committed suicide because the government did not heed farmers’ demands. The farmers have demanded a repeal of the three controversial farm laws.In the latest round of talks held on December 30, the government has

offered to set up a panel to examine the laws, but it has stayed firm on its decision to not repeal them.

The three farm laws passed in September essentially change the way India’s farmers do business by creating free markets, as opposed to a network of decades-old, government marketplaces, allowing traders to stockpile essential commodities for future sales and laying down a national framework for contract farming.

Together, the laws will allow big corporations and global supermarket chains to buy directly from farmers, bypassing decades-old regulations.Farmers say the reforms will enable large corporations to dictate prices and exploit them.

Gandhi said that the government’s inaction was tantamount to arrogance and it must recognize that the true meaning of democracy is to protect the rights and interests of the farmers and workers.

“Ever since independence, this is the first arrogant government to have come to power that doesn’t care for the farmers who feed, let alone the citizens,” Gandhi said. “It is evident that the government is practising a policy of “tire them and drive them away,” But our farmers will not bend before them. The government must let go of its ego and repeal the three farm laws and bring an end to the protests. The true meaning of democracy is protecting the interests of the farmers and workers, the Modi government should learn that.”

Attacking the Centre, senior party leader Rahul Gandhi also tweeted: “The country is facing a situation like Champaran once again. Back then, it was the British that were in cahoots with the company, now it is the Modi government. But every agitating farmer-worker is a satyagrahi, who will secure his rights.”

Justice Mohd Rafiq takes oath as chief justice of Madhya Pradesh high court

Justice Mohammad Rafiq was administered oath as chief justice of the Madhya Pradesh high court by Governor Anandiben Patel at Raj Bhavan on Sunday, as per an official communiqué.

Chief minister Shivraj Singh Chouhan, former chief ministers Kamal Nath and Digvijaya Singh, several ministerial colleagues of Chouhan, protem speaker of the state assembly Rameshwar Sharma and several bureaucrats were present on the occasion. Chief secretary Iqbal Singh Bains conducted the oath taking ceremony stated the communiqué.

As per the Madhya Pradesh high court website, born on May 25, 1960 at Sujangarh in Churu district of Rajasthan, Justice Mohammad Rafiq was earlier the chief justice of the Orissa high court transferred from Meghalaya high court on April 27, 2020. He became chief justice of the Meghalaya high court on November 13, 2019. He was appointed as judge of the Rajasthan high court on May 15, 2006.

Islamic State claims responsibility for attack on Pakistan's Shi'ite minority that killed 11

Islamic State claimed responsibility for an attack on Sunday that killed 11 miners from Pakistan's minority Shi'ite Hazaras in Baluchistan province.

The attack took place early on Sunday morning in the Mach area of Bolan district around 100 kms southeast of Baluchistan's capital Quetta, killing the miners who were in a shared residential room near the coal mine where they worked, officials said.

"The throats of all coal miners have been slit, after their hands were tied behind their backs and (they were) blind folded," a security official told Reuters, requesting anonymity as he is not allowed to speak to media.

A video clip making the rounds on WhatsApp groups, apparently shot by a first responder, showed three bodies lying outside the room and the rest inside in pools of blood.

"The condemnable killing of 11 innocent coal miners in Mach Baluchistan is yet another cowardly inhuman act of terrorism," Pakistan's Prime Minister Imran Khan said in a tweet.

"Have asked Frontier Constabulary to use all resources to apprehend these killers and bring them to justice," he said.

Islamic State later claimed responsibility for the attack, through its Amaq news agency via its Telegram communications channel.

The attack came after a relative lull in nearly a year of violence against the mainly Shi'ite Hazara minority in the province.

In April, a market suicide bombing killed 18 people, half of whom were Hazaras.

Following Sunday's attack, members of the Hazara minority in Quetta blocked the western bypass and set fire to tyres to protest against the killings.

Baluchistan is the focus of the $60-billion China Pakistan Economic Corridor, a transport and energy link planned between western China and Pakistan's southern deepwater port of Gwadar.

Hazaras have been frequently targeted by Taliban and Islamic State militants and other Sunni Muslim militant groups in both Pakistan and Afghanistan.

The attacks in Afghanistan have been claimed by an affiliate of Islamic State.

In 2013, three bombings killed more than 200 people in Hazara neighbourhoods in Quetta.

Tougher Covid curbs likely, warns British PM Boris Johnson

Prime Minister Boris Johnson on Sunday indicated that tougher measures are likely to be imposed to curb the continuing rise in Covid-19 infections as the first of the Oxford-AstraZeneca coronavirus vaccines are due to be administered across the UK from Monday.

Latest figures show there were 54,990 new Covid-19 cases as of Sunday – 11 times the peak in April-May – and 454 deaths in the last 24 hours, with 23,823 patients stricken by the virus in hospital, 1,847 of them on ventilators.

Speaking on the BBC's Andrew Marr Show, Johnson defended his government's handling of the Covid-19 pandemic, but added that region-wise restrictions in England are "probably about to get tougher". The government, he said, had a "range of measures" to consider.

"It may be that we need to do things in the next few weeks that will be tougher in many parts of the country; I'm fully, fully reconciled to that," he said, insisting that he remained confident that things would be better later in the year.

"The government has taken every possible step that we reasonably could. What we couldn't have foreseen I think reasonably was the arrival of a new variant of the (coronavirus) spreading between 50% and 70% faster... Once we did understand that, we took... decisive action."

England currently has a four-tier alert system in which cities and regions are placed according to the prevalence of the virus.

As of Saturday, there are none in the lowest Tiers 1 and 2 with the least restrictions, but millions in the top Tier 3 and 4. A new Tier 5 may be put in place to deal with the challenge of the variant.Nearly 1 million people have so far received the Pfizer-BioNTech Covid-19 vaccine. Johnson couldn't give details of the mass vaccination programme, but said, "We do hope that we'll be able to do tens of millions in the course of the next three months."

Former UK PM Tony Blair called for the introduction of "vaccination stations" modelled on polling stations and adoption of a single platform for a "Covid pass" that would allow individuals to show their status on testing and whether they have been vaccinated.

He said, "Though it is true that the National Health Service (NHS) is doing a herculean effort in vaccinating as many as they have, it is simply not sufficient. We have to treble at least the number of vaccinations by the end of January when enough supplies of the vaccine should be available to allow us to do that."

In Somalia, Covid-19 vaccines are distant as virus spreads

As richer countries race to distribute Covid-19 vaccines, Somalia remains the rare place where much of the population hasn't taken the coronavirus seriously. Some fear that's proven to be deadlier than anyone knows.

"Certainly our people don't use any form of protective measures, neither masks nor social distancing," Abdirizak Yusuf Hirabeh, the government's Covid-19 incident manager, said in an interview. "If you move around the city (of Mogadishu) or countrywide, nobody even talks about it." And yet infections are rising, he said.

It is places like Somalia, the Horn of Africa nation torn apart by three decades of conflict, that will be last to see Covid-19 vaccines in any significant quantity. With part of the country still held by the al-Qaida-linked al-Shabab extremist group, the risk of the virus becoming endemic in some hard-to-reach areas is strong — a fear for parts of Africa amid the slow arrival of vaccines.

"There is no real or practical investigation into the matter," said Hirabeh, who is also the director of the Martini hospital in Mogadishu, the largest treating Covid-19 patients, which saw seven new patients the day he spoke. He acknowledged that neither facilities nor equipment are adequate in Somalia to tackle the virus.

Fewer than 27,000 tests for the virus have been conducted in Somalia, a country of more than 15 million people, one of the lowest rates in the world. Fewer than 4,800 cases have been confirmed, including at least 130 deaths.

Some worry the virus will sink into the population as yet another poorly diagnosed but deadly fever.

For 45-year-old street beggar Hassan Mohamed Yusuf, that fear has turned into near certainty. "In the beginning we saw this virus as just another form of the flu," he said.

Then three of his young children died after having a cough and high fever. As residents of a makeshift camp for people displaced by conflict or drought, they had no access to coronavirus testing or proper care.

At the same time, Yusuf said, the virus hurt his efforts to find money to treat his family as "we can't get close enough" to people to beg.

Early in the pandemic, Somalia's government did attempt some measures to limit the spread of the virus, closing all schools and shutting down all domestic and international flights. Mobile phones rang with messages about the virus.

But social distancing has long disappeared in the country's streets, markets or restaurants. On Thursday, some 30,000 people crammed into a stadium in Mogadishu for a regional football match with no face masks or other anti-virus measures in sight.

Mosques in the Muslim nation never faced restrictions, for fear of the reactions.

"Our religion taught us hundreds of years ago that we should wash our hands, faces and even legs five times every day and our women should take face veils as they're often weaker. So that's the whole prevention of the disease, if it really exists," said Abdulkadir Sheikh Mohamud, an imam in Mogadishu.

"I left the matter to Allah to protect us," said Ahmed Abdulle Ali, a shop owner in the capital. He attributed the rise in coughing during prayers to the changing of seasons.

A more important protective factor is the relative youth of Somalia's people, said Dr. Abdurahman Abdullahi Abdi Bilaal, who works in a clinic in the capital. More than 80% of the country's population is under age 30.

"The virus is here, absolutely, but the resilience of people is owing to age," he said.

It's the lack of post-mortem investigations in the country that are allowing the true extent of the virus to go undetected, he said.

The next challenge in Somalia is not simply obtaining Covid-19 vaccines but also persuading the population to accept them.

That will take time, "just the same as what it took for our people to believe in the polio or measles vaccines," a concerned Bilaal said.

Hirabeh, in charge of Somalia's virus response, agreed that "our people have little confidence in the vaccines," saying that many Somalis hate the needles. He called for serious awareness campaigns to change minds.

The logistics of any Covid-19 vaccine rol lout are another major concern. Hirabeh said Somalia is expecting the first vaccines in the first quarter of 2021, but he worries that the country has no way to handle a vaccine like the Pfizer one that requires being kept at a temperature of minus 70 degrees Celsius.

"One that could be kept between minus 10 and minus 20 might suit the Third World like our country," he said.

400 million km within 163 days, China's Mars probe heads for red planet

China's first Mars exploration mission Tianwen-1 travelled more than 400 million km by Sunday morning and is expected to enter Mars orbit next month, the country's space agency said.

So far, the Mars probe had flown in space for 163 days. It was about 130 million km from Earth and about 8.3 million km from Mars, according to the China National Space Administration (CNSA).

According to the CNSA, the probe is functioning stably and is scheduled to slow down before entering Mars orbit in more than a month and preparing itself to land on the red planet.

Since its launch on July 23, 2020, the Mars probe has captured an image showing both Earth and the Moon, as well as taking several selfies.

Tianwen-1 probe, weighing about five tonnes, consists of an orbiter, a lander and a rover. It is designed to complete orbiting, landing and roving in one mission.

After entering Mars orbit, it will spend two to three months surveying potential landing sites, using a high-resolution camera to prepare for the landing in May.

After the landing, the rover will be released to conduct scientific exploration with an expected lifespan of at least 90 Martian days (about three months on Earth), and the orbiter, with a design life of one Martian year (about 687 days on Earth), will relay communications for the rover while conducting its own scientific detection, state-run Xinhua news agency reported.

Tianwen-1 means Questions to Heaven and comes from a poem written by Qu Yuan (about 340-278 BC), one of the well-known poets of ancient China.

The US, Russia, India and the EU have so far succeeded in sending missions to Mars regarded as the most complex space mission. India became the first Asian country to have successfully launched its Mars orbiter mission Mangalyaan which has entered the orbit of the red planet in 2014.

India also became the first country to have entered the Martian orbit in its first attempt.

A dozen Republican senators to oppose certification of Joe Biden's win

A total of 12 US Republican senators, sitting and incoming, have made it known that they will oppose the certification of President-elect Joe Biden's election at a joint sitting of congress on January 6.

Vice-president Mike Pence, who will preside, welcomed the move to overturn the presidential

election.

Eleven senators, including former presidential candidate Ted Cruz, made the announcement on Saturday. They joined Josh Hawley, who had already become the first senator to announce that he would oppose the certification, reportedly alongside more than 100 Republican members of the House.

Slamming the move in a tweet on Saturday, President Donald Trump said, "An attempt to steal a landslide win. Can't let it happen!"

The House and Senate will certify Biden's victory, a final step in the presidential election process that is usually a formality, in a joint session on January 6.

Trump is pushing the Republicans through appeals and threats to oppose the certification. But the move is widely expected to fail, as did the 60 lawsuits filed by him and his allies and the vote recounts.

The joint session is the final attempt by Trump to overturn his defeat to Biden in the presidential election, alleging that he lost because of voter fraud and irregularities in Wisconsin, Michigan, Pennsylvania, Arizona and Nevada - the swing states - and also in Georgia, an otherwise Republican stronghold.

In a joint statement, the 11 senators and senators-elect who joined Hawley called for an audit of the election results - in unidentified states - in 10 days' time and said they will vote against the certification otherwise. Congress is unlikely to agree to their demand.

Pence's chief of staff Marc Short released a statement shortly after, saying the vice-president "shares the concerns" about voter fraud and irregularities and "welcomes the efforts of members of the House and Senate to use the authority they have under the law to raise objections and bring forward evidence before the congress and the American people on January 6".

Many Republicans have already accepted the election outcome and recognised Biden as president-elect. Senator Mitt Romney, who is one of them, lashed out at some senators from his party, calling their opposition to the certification an "egregious ploy" that "dangerously threatens our Democratic republic".

Sikh Coordination Committee East Coast (SCCEC)
(A NOT-FOR-PROFIT UMBRELLA ORGANIZATION OF US EAST COAST GURDWARAS AND JATHEBANDIS)
P.O. BOX 541431, FLUSHING N.Y. 11354 sccecoast@gmail.com

Press Release

New York (December 23, 2020)

With the lobbying efforts of Sikh Coordination Committee East Coast (SCCEC), American Gurdwara Parbhandak Committee (AGPC) and American Sikh Caucus Committee (ASCC), Seven (7) very influential US Members of Congress has written a strong letter to US Secretary State Mike Pompeo expressing serious concern on the ongoing farmer's civil unrest in India.

The Congressmen lead by Donald Norcross- Deputy Chairman of Democratic National Caucus, took a very serious note of this situation after seeing in the international press that protesting farmers from Punjab, who were marching peacefully to Delhi, were brutally subjected to water cannon attacks, barbed wire barricades, and tear gas by Indian security personnel. They strongly defended the rights of those in India and abroad who are currently protesting peacefully against agricultural laws that many Indian farmers see as an attack on their economic security.

The letter also raises particular concern to Sikh Americans linked to Punjab, although it also heavily impacts the Indian Americans belonging to other Indian states. Many Sikh Americans are directly affected as they have family members and ancestral land in Punjab and are concerned for the well-being of their families in India. The implored Secretary Pompeo that in view of this serious situation, we urge you to contact your Indian counterpart to reinforce the United States' commitment to the freedom of political speech abroad.

All this was made possible by intense efforts of Bhai Harjinder Singh, Media Spokesman SCCEC, Bhai Himmat Singh- Coordinator SCCEC, Dr. Pritpal Singh - AGPC and Bhai Jagraj Singh, leader of Philadelphia, PA Sikh Community.

Issued by:
Himmat Singh- Coordinator, SCCEC
Harjinder Singh- Media Spokesman, SCCEC

Himmat Singh (NY) Coordinator 646-358-7745
Kewal Singh Sidhu (PA) Treasurer 215-264-5037
Harjinder Singh (NJ) Media Spokesman 609-374-7249
Veer Singh Mangat (CT) Member 203-919-1986
Devinder Singh Deo (VA) Member 703-626-2561

National Sikh Council of Australia Inc

170- Ninth Avenue Austral NSW 2179

Voice of the Sikhs in Australia (Inc No: INC9877869)

President: Ajmer Singh Gill JP Secretary: Bawa Singh Jagdev OAM JP

The Hon Scott John Morrison MP, Prime
Minister Of Australia.

Dear Hon Prime Minister ,

Ref;The Indian Farmers' Produce Trade and Commerce Bill, 2020:

Since September 2020 the farmers from most states of India, mainly Punjab, Haryana and Uttar Pradesh are protesting against the **Bill, 2020,** because they are concerned that these Bills are the surreptitious agendas of the Indian government to replace the robust, well- established and working properly "***Mandi and commission agents system***" , by the Bill
2020 under the ploy of giving the farmers more playing ground and better platforms. Why to change the system which has been working properly since 1960.

Farmers are concerned that if the Bill is not repealed, all the ***Mandies*** (small commission agents in Trade Centres) will disappear and in the absence of any commission agent the farmers will have to make a contract for the purchase of their produce with the big corporations/ establishments only, who will buy the produce at their own terms under the Minimum Support Price (MSP) set up by them. The worst thing in this is that in case of a dispute there is no legal avenue left for the farmers they can take the dispute only up to Senior District Magistrate (SMD) and cannot take it to the High court or Supreme Court,.

Indians, have adopted as their home, the country they have migrated to including Australia are angry, have expressed their anger by protests and letters to their respective governments about the safety welfare and rights of the Indian farmers. Many heads of States world over have expressed their concerns about the safety, welfare and human rights, as the peaceful demonstrations of the farmers are being dispersed by manhandling using tear gas , water cannons in swear wintry conditions while the sewerage is being pumped in to the canal water used by the protesters for drinking and bathing purposes. But the farmers are that tough bread of humans who are standing firm in these conditions are gladly accepting the harsh, inhuman treatments of the State police and administrations, because in India the farmer considers his land as his mother as it gives him his subsistence, and this Bill 2020 will ultimately force the farmer to sell his land to the big corporations.

So far I haven't seen much news items on any Australian Television channels especially on SBS which broadcasts in almost every news about the plight of people fighting, killing each other in Iran, Ethiopia, Somalia and other small countries. One wonders whether the plight of the poor Indian farmers who are peacefully demonstrating asking a fair go is worth reporting to tell Australian as to what Modi government is doing to the farmers.

The Sikhs of Australia would really appreciate if you could express your concern and highlight the denial of Human Rights and inhuman treatment of the Indian farmers by the Indian government.

Yours sincerely,

Bawa Singh Jagdev JP. OAM,

Secretary Mob 0401211111 bawaj@optusnet.com.au

For and on behalf of the National Sikh Council Of Australia Inc. Thursday, 10

December 2020

Rich Cultures Should Have Rich Relationships

The number of domestic violence cases has risen throughout the COVID-19 pandemic. However, this rise in cases has also seen a rise in awareness and support services available to victims of domestic and family violence. Sunday 13th December 2020 Harman Foundation partner with Western Sydney Local Health District Services to show both Punjabi and English plays encouraging people, especially those within the South Asian community, to have conversations about domestic violence.

The day began with Maninder Singh Chair with welcome and thank you the partners and audience it followed up by speeches from Jo Fuller WSLHD Priority Population program lead and Captain Amrinder Singh Ghuman ANZAC Centenary John Monash Scholar. He is a Royal Australian Engineer officer in the Australian Army. He has a Bachelor in Civil Engineering and a Master in Project Management from the University of New South Wales. Capt. Amrinder Singh Ghuman is a young Ambassador of Harman Foundation and advocates of human rights. Both speakers talked about the strength of women who have suffered from domestic violence. Ms Fuller strongly stated that people leaving toxic relationships have to be believed especially when they are from a minority community and do not have familial support within Australia. She also mentioned that raising awareness about this issue is a must and thanked Harman Foundation for the work they are doing to combat domestic and family violence within the South Asian community in the Western Sydney Local Health District. Captain Ghuman talked about relationships with women and the achievements of women throughout the sikh history stating that these women show that men do not have the superiority society believes they have. He encouraged people in attendance of the event to rid themselves of the notion that men are superior to women and instead work towards instilling values that everyone is equal. The master of ceremony was performed by Mrs Reema Randwava.

At the conclusion of the speeches street plays directed by Neel Baneerjee, written by Neena Badhwar and Sukhpreet Dhamoon commenced. These street plays were written to bring awareness to the domestic violence that occurs behind closed doors within the South Asian community.

The Punjabi play Makdi starts with a woman experiencing domestic violence at the hands of her husband talking to another lady about her abuse. The lady encourages her to leave the situation and ends with the victim finally gaining the courage to stand up to her husband and tell him to leave and not return. This play is excellent in showing the ways in which a person can be abused and that when they receive unwavering support from those around them they can leave the situation and build a better life for them.

The English play Love and Life and Hope shows three women having coffee together. They begin talking and mention abuse they have faced in the past, sharing their experiences and talking about how they have left these abusive situations. They share stories about their lives after leaving and how they have grown. This play communicates that when one leaves a toxic situation they are given the opportunity to grow, to support themselves and most importantly, live life how they want to without any fear that someone will stop them.

Harman Foundation Harinder Kaur CEO thanked every team members as without their help it could not have been possible. We are thankful to our sponsor Australian Science and Management College, Media partners Desi Australia, The Punjab Herald and Punjab Times.

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ 2020

ਸਾਲ 2020 ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸਾਲ ਕਰਕੇ ਦਰਜ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤਰੀਕ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ 2020 ਪੂਰਾ ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਤਰੀਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖਿਲਵਾੜ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸਸਾਲਨੂੰਕਾਰੋਨਾਮਹਾਂਮਾਰੀਦਾਸਾਲਕਰਕੇਵੀਯਾਦਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕਰੋਨਾ ਕਰਕੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਜਾਨਾਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਲੋਕ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਕੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁੱਖ ਝਲਦੇ ਰਹੇ। ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵੱਸਥਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਭੈੜਾ ਅਸਰ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ ਵੀ ਵਿਗੜ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨਜ ਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਨੇ ਕਾਰੋਨਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਕਾਰੋਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕੋਪ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਜਾਣ ਾਪਿਆ। ਕਈ ਬਹਾਦਰ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਢੰਗ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਿਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਬੱਚੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਗਈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਘਰ ਲੰਗਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਲੋੜਵੰਦ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ੂਬ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ ਜੋ ਦਿਲ ਨੂੰ ਦਹਿਲਾਉਣ ਤੇ ਦੁਖਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਵੀ ਸਮਝਿਆ।

ਡਾ: ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀਤਲਾ
Dr. Dvinder Singh Jeetla

ਕਾਰੋਨਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜੋ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਜੋ ਵਧਦਾ ਵਧਦਾ ਕੌਮੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਉਤਰਪ੍ਰਦੇਸ, ਉਤਰਾਖੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਰਾਹਣੇ ਮੁੱਢ ਬੈਠਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਸੱਵਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਅਜੀਬ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹੀ ਨੇਤਾ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਇਸ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅੰਦੋਲਨ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਖਦਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਘਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਅਜੇ ਤਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਨਸਾਫ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਾਸਤੇ ਵ ਤੇ ਉਕਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇ। ਮਾਂ ਬਾਪ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਹੀਲਾ ਵਸੀਲਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਜਿਗਰ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਨਜਾਣ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਠੱਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਤਰ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਤਰਨਾ ਸਿੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਦਾ ਹਰ ਢੰਗ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਲੋਕ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਮਰਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੋਕ, ਨਕਲੀ ਕਿਸਾਨ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਡੱਟ ਕੇ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸਥਾਨਿਕ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੂਰਣ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੇ

ਅਨੋਖਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮੁਚੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਬੂਝ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ 32 ਕਿਸਾਨ ਜੱਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਕ ਸੁਰਤਾ ਵਿੱਚ ਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਈਮਾਨਦਾਰ ਰਾਜਨੇਤਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵੀ ਹਨ।

ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ, ਜਵਾਨ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੱਚੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਵਰਗ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਕਾਮਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖਾਸ ਪਹਿਚਾਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਚਿਹਰਿਆ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕਮਾਨ ਸਾਂਭਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਗਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਇਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ, ਵਿਉਂਤ ਬੰਦੀ ਅਤੇ ਗਲਬਾਤ ਉੱਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਜੇਂ ਹੋਏ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਸੰਕੇਤ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਰਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਕਸਰ ਧੋਖਾ ਹੀ ਖਾਧਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਲਸਿਆਂ ਜਲੂਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾ ਦੇ ਅਹੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੱਟਿਆ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਕਾਰਤਮਿਕ ਫਰਜ਼ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਭਾਰ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਤੇ ਰੋਕੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਧਰਨਾ ਲਾਇਆ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਸਥਾਨਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਣਾਲਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਰਕਰਾਰ ਰਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਕ ਬਣਾਕੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਲਿਖ ਕੇ ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਚਿਤਰਣ ਕਰਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਰਕਰਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਅਦਭੁੱਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮ ਚੀਨ ਕਵੀ ਡਾ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਨੇ 'ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਕਿਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ 2020' ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵਾਂ ਭਾਗ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮੇਰੀਆਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ', 'ਦਿੱਲੀ ਤਖਤ' ਅਤੇ 'ਵਿਦਵਾਨ ਜੋਧਾ' ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਹ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਾਹਿਤਿਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ਿਕਵਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਿਗਾਨਿਆਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰਣ ਅਸਲੀ ਅਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਰਲ ਮਿਲਕੇ ਇਹ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਰਾ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਥਕੰਡਾ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਅਜੇ ਤਕ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਜਨਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਮਯਾਬੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਜ਼ੁੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਨੇ ਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦੇ ਹੋਇਆ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਬਾਖੂਬੀ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਕੌਮੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਮਤਰੇਇਆਂ ਵਾਲੇ ਸਲੂਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਕੋਲ ਪਲ ਪਲ ਦੀ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਬੀਜੇਪੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਭਾਰਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਠੁਕਰਾ ਏ ਜਾਣਾ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਅਕਸਰ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਯੂਗਾਂਡਾ ਅਤੇ ਸਾਊਥ ਕੋਰੀਆ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਮਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਮਝਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਕੁੱਝ ਇਤਰਾਜ਼ ਯੋਗ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੀ ਘਟੀਆ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਕੁਝ ਔਖਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਫਿਕਰ ਤਾਂ ਸਮਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਵੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਹੀ ਸਹੀ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਲੇ ਡਟੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਰਬਾਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਾਬਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਵੀ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਚੁਕੰਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਪੋਲੀਸ ਹਵਾਲੇ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਸਮੂਹ ਪਰਦਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਪੋਲੀਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਸਮਝਾਇਆ।

ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪੋਸਟਰ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ "ਦਾਦੇ ਨੇ 47 ਦੇਖੀ, ਬਾਪੂ ਨੇ 84 ਦੇਖੀ, 2020 ਦੇਖਣੀ ਨੀ ਦਖਾਉਣੀ ਆ" ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਈ ਢੰਗ ਅਤੇ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਜਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਪਬਲਿਕ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਕਰੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲ ਦੇਈਏ। 37 ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਭੁਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਗਲੇ 37 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਅਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਬੂਝ ਨਾਲ ਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮਾ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਹਰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹੂਲਤ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੋਝੀ ਚਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਦਾ ਬੜੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾ ਬੱਧ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਬਾਖੂਬੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਾਈਮ ਏਸ਼ੀਆ ਨਾਮੀ ਟੀਵੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਲ ਪਲ ਦੀ ਖਬਰ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਇਕ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਉਥੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 'ਟਰਾਲੀ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਤੇ 'ਜੰਗ ਹਿੰਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਨਾਮੀ ਦੋ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪ ਕੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਰੋਲ ਵੀ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੀ ਮਨ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆ ਤੇ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸਰਾਹੁਣ ਯੋਗ ਹੰਭਲਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਜਰਮਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਰੂਸੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਰਗਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।'ਵੋਗ' ਨਾਮ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਫਰੰਟ ਸਫੇ ਤੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਫੋਟੋ ਛਪਣਾ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅੰਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਤਕ ਜੋ ਸਾਕਾਰਾਤਮਿਕ ਵਰਤਾਰਾ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਦਾ ਕਿ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪਹਿਚਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੂਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪਿਰਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਸਥਾਨਿਕ ਭਾਈ ਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲੰਗਰ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਧੀਆ ਉੱਦਮ ਹੈ। ਸੂਬਾਈ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਇਕ ਕੌਮੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਡਾਕਟਰਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਕੇ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀਆਂ ਨੀਹਾਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿੱਚ ਇਕ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਵਿੱਚ ਜਨਤਾ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਾਲ ਸਹੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸਿਆ ਸੀ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਉਲਝਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮਫਾਦ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਹਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਧੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਲਈ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਰਲ ਬੈਠ ਆਪਸੀ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

COCAG 4th Annual Fund Raising Dinner 2020

Samir Dar, the driver of the truck that was intercepted near Jammu on Friday, is the Pulwama suicide bomber's cousin, a senior Jammu and Kashmir police officer said. Samir Dar was among the three persons caught after the truck was intercepted at Ban toll plaza and searched.

Three men, suspected to be Jaish-e-Mohammed operatives, were killed in the gunfight that followed when a constable started searching the vehicle. Police said truck driver Samir Dar was trying to ferry armed terrorists to Srinagar from Dayalachak in Hiranagar area of Kathua district.

Police officers who questioned him found that he was a cousin of the suicide bomber Aadil Dar.

Aadil Dar drove his explosive-laden vehicle into a CRPF convoy in Kashmir's Pulwama along the highway on February 14 last year. Forty troopers were killed in the bombing that was followed by the air force's Balakote air strikes.

The Pulwama bombing is the deadliest in three decades of Pak-sponsored terrorism in Kashmir.

Mukesh Singh, inspector general of police, told HT: "We arrested truck driver Samir Dar of Pulwama, who is cousin of Aadil Dar, suicide bomber responsible for the February 14 suicide attack on a CRPF convoy".

Singh also said that two truck cleaners Omar and Asif who have been held also belong to Pulwama.

The IGP also added that some people were also picked up from the Rehmbal area of Udhampur for their possible involvement in Friday's incident.

The senior police officer said the truck that Samir Dar was using to smuggle the three Jaish terrorists, is owned by Mohammad Maqbool, also a resident of Pulwama.

He said the terrorists eliminated in Friday's encounter were from Pakistan and linked to the terror group Jaish-e-Mohammad.

Officials of the National Investigation Agency have also reached out to question Samir Dar to see if he can help them connect the missing links in its probe into the Pulwama terror attack.

ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸ਼ਰਾਟਿਆਂ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਹਵਾਵਾਂ ਕਰੀਆਂ ਸਾਫ !

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠਿਆ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਘੇਰਾ ਬੰਦੀ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖੁਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁਮਕਿਨ ਵਾਲਾ ਤਲਿਸਮ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਘਟਨਾ ਕਰਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਨੀਅਤ ਸਾਫ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੋੜੀਦਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠ ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੁਲਪੁਰ
0061470605255

ਵਲੋਂ ਇਹਨਾਂ ਝੂਠਾਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਦਿਨ ਭੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਬੋਲਦਿਆਂ ਪੀ ਐਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਸਵਾਮੀਨਾਥਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਾਕੂਲ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਡੱਲੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਸੱਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ। ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ , ਉਸ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਆਏ ਦਿਨ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਝੂਠ ਤੋਂ ਅੰਦੋਲਨਕਾਰੀ ਉਕਤਾ ਗਏ ਹਨ। ਪੀ ਐਮ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਆਗੂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਥੇ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੀ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੰਘੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੀਕਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੀਜ ਪਿਆਜ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਫਿਰਕੂ ਜਹਿਰ ਘੋਲੀ ਸੀ ਉਹ

ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸ਼ਰਾਟਿਆਂ ਨੇ ਧੋ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਿਮ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਰਟਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਉਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਰਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਵਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਦਰ ਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਉਸ ਨੇ ਚੋਰ ਦਰਵਾਜਿਉਂ ਇਹ ਕਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ "ਤਾਲੋਂ ਖੁੰਝੀ ਡੂੰਮਣੀ ਭਾਲੇ ਆਲ ਪਤਾਲ" ਵਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲੀਅਤ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ , ਅਦਾਨੀ ਅੰਬਾਨੀ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਡਰਾਫਟ ਉੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਠੱਪਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਉੱਤੇ ਸਾਇਲੋ (ਗੁਦਾਮ) ਆਦਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਉਪਾਰ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅਧੀਨ ਬੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਧਰਭ ਵਿਚ ਜੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਦਾਨੀ ਅੰਬਾਨੀ ਸਮੇਤ ਭਾਰਤੀ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਛੋਟੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੇ 'ਪੱਛਮੀ ਮਗਰਮੱਛ' ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ। ਟਰੂਡੋ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਕੇਵਲ ਮਗਰਮੱਛ ਦੇ ਹੰਝੂ ਵਹਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਉਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਚਾਇਤ () ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਾਂਤ ਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਇੰਨੀਆਂ ਬੈਠਕਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਅੜੀ ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਗਲਬਾਤ ਦੇ ਤਾਜਾ ਸੱਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦਿਆਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਉ ਭੋਲਿਓ ਕਿਸਾਨੋ ! ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰੀਏ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਅ ਕਰ ਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਜਖਮਾਂ ਉੱਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕ ਰਹੀ ਹੈ,ਜੋ ਦੇਸ਼ ਹਿਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਗਲਬਾਤ ਦੇ ਸੱਦੇ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਚਾਰ ਤੰਤਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਓਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਉਥੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਕੋਝੇ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਤਰਾਂ ਤਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਕੰਡੇ ਵਰਤ ਕੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਅਹਿੰਸਕ ਚੂਲ ਨੂੰ ਭੰਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਲੁਜ ਜਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਚੇਤਨਾ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹੈ ਉਨੀ ਚੇਤਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਕੂਲਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਆਉਂਦੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫਾ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਾਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੂਪਮਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਗੁੰਡਾ ਆਈ ਟੀ ਸੈੱਲ ਨੇਸਤੋ ਨਬੂਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਲੈਣੇ ਦੇ ਦੇਣੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਨਾਮ ਦੀ ਮਾਲਾ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਗੋਦੀ ਮੀਡਿਆ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕ ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਡਿਜੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਮੇਨ ਸਟਰੀਮ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਧੱਕ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਰਸਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਅਫ਼ੀਸ਼ੀਅਲ ਡਿਜੀਟਲ ਪੇਜ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੋਦੀ ਦੇ ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਬੋਲੇ ਝੂਠ ਦਾ ਇਸ ਪੇਜ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਇਸ ਪੇਜ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਜਬਰਦਸਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਪੇਜ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਚਾਲੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜੀਉ ਸਿਮ ਅਤੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸੱਟ ਮਾਰਨ ਦੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸਿੱਟੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੌਧਰੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਕੈਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਕਿਸਾਨ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 400 ਸੰਸਦ ਸਨ।

ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਫਲ ਹੈ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ। ਇਹਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਕਰ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਰਗੇ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਉਲਟਾਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਇਹਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਜਮੀਨ ( ) ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅੰਦਾਜਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੋਲ ਬਾ ਦਸਤੂਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

Happy New Year 2021
GLOBAL
REAL ESTATE
WENTWORTHVILLE
For buying /selling, free market Appraisal and all your real estate needs please all
Dhan Pat Rai
Director/LREA
Mob:0410 575 358
Sham Kumar
Licensed Real estate
Laksh N Puran
Licensed Real estate
Satnam Hothi
Sales Associate
Anita Bansal
Receptionist/ Property Manager
Shop 1/52 Dunmore Street Wentworthville NSW 2145
Ph: 02 9636 2221
Fax: 02 9631 1827
www.globalrealestate.com.au
Email: info@globalrealestate.com.au
FREE conveyancing if you sell Property with global Real Estate

Jaura's Professional Driving Schoo
Blacktown and Castle Hill Areas
RTA approved Instructor
Jaura's Professional Driving School
STOP
1. We have been providing coaching to the car learners since 2012
2. We also do package deals until you get licence
3. Discounted prices for driving test.
Satpal Singh Jaura
Mob. 0412 467 017

Sat Sri Akaal, Sir!

(ਮੇਰੀ ਅਣਛਪੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਡੱਬਰੀ ਤੋਂ ਡਾਰਲਿੰਗ ਹਾਰਬਰ ਤੱਕ' ਦੇ ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ)

A short story

"No, Manmohan, not at all. I will not take the money from you. It was simply fun. We will plan it this way. New Year eve is quite at hand. We will sit in a restaurant on New Year eve for an eating and booze spree. Your $100 will be utilized along with our share in that common party."

ਅਵਤਾਰ ਐੱਸ. ਸੰਘਾ

Avtar S Sangha

0437641033

A couple of month ago I went out on a picnic in the Blue Mountains area near Sydney along with two Punjabi parents on visitor visa in this country. They were staying with their grown-up children but could not go back early because of Covid-19. At the initial stage they came close to me because of my journalist and literary tastes but by and by they became almost friendly with me. At last an outing was arranged with them and I drove them to Blue Mountains. As we had taken some eatables with us, we had our first halt at Springwood for refreshment. While doing justice to the eatables, we fed the pigeons too with the spare crumbs of muffin and Punjabi Prathas. They discussed with me my long teaching career in Punjab before immigrating to Sydney in 2000. They also discussed the private school of my wife by questioning me, "How come you were able to buy your own land for the school? How come you were able to construct your own building in a short span of ten years? How come you were able to get affiliation for the school?"

I started relating the story of my initiative for that venture:-

It was 1987. I was appointed Centre Superintendent for the university examinations at Govt. College Hoshiarpur. It was a very busy centre and both the morning and evening sessions were occupied with heavy examinations. I had to arrange my night stay in the city for the first at least two weeks or so. I contracted one of my remote relatives in a village near Hoshiarpur. He told me that somebody close to him had his big house in the city in which some tenants were living. He had kept one spare room with him for emergency stay. He would give the key of the room to me and that I could stay there when I felt I like doing so.

The examinations started on a good note. On the very first day I went to the Centre from my home town and conducted the morning session. I was free from it at 5:30 pm. Then I thought of staying for the night in that designated room. Reaching the mansion I coaxed the button of the call-bell and a young married lady came forward to open the gate. I was surprised to see her feeling delighted to receive me when she exclaimed 'Sat Sri Akaal, Sir!' What stunned me extraordinarily was the epithet 'sir' used by her. I responded her salutation with the same warmth and veneration. As soon as I stepped towards the specified room, she could not help addressing me with these words: 'Sir, come with me. Make yourself comfortable in our drawing room. My husband will be coming soon from the bank. I presume you have some appointment with him.' 'No, no I do not have any appointment. I have come to stay for the night.' 'Even then, you are welcome sir. After all you are my teacher.' The word 'teacher' made me seriously more thoughtful and inquisitive.

"But I am unable to remember, recollect and recognize you", I tried to peep into my past.

"Sir, my name is Anjala, I was your student in 1977."

"Oh, I see. It means you have your background somewhere in my area."

"Yes, sir. I belong to Noorpur but I am married at Wazirpur near here. My husband is loan officer in Bank of India here. He is on the way from the bank to home. He will be here in a few minutes. He will, of course, be pleased to meet you. His name is Raj Kumar. He is posted here and we are tenants in this Kothi. Sir, how come you have paid visit to our place? Do you have any bank related appointment? I am surprised how you can have a bank appointment at such a distant place. You have many bank branches in your city, Sir."

"Ok, I understand now. Now I am going to relate my story why I have come to this place. I am appointed Centre superintendent in the university examinations here at Government College. My evening paper was over at 5 pm and I am coming straightway from the college. Sardar BaKhtawar

Singh Sandhu of Talwandi is the owner of this mansion. My sister is married to one of his relatives. She gave me key of one room in this building so that I may stay for night here when I feel like doing so. However, It will be my pleasure to meet your husband."

My mates and I had now arrived at Lawson where we spent an hour, enjoying sightseeing and mild drips of rain. We shared meal with one another and then started sipping tea. When we were engrossed in light tete-a-tete, a young man of about 35 was on the way to slip past us by raising his hand and by loudly exclaiming, 'Sat Sri Akal, sir!'

"Come on, bro. Come and share hot tea with us. We have sufficient quantity in the thermos."

"Thanks you so much, sir. Enjoy yourself sir. How come you are here today? I am really pleased to see you, sir."

"Thanks a lot. But I have not recognised you."

"Sir, I was the student of your school. You were teaching in the college and your wife was running the school. I completed my schooling from there and then I came to Sydney on student visa. About three years ago I was selected as a teller in the bank. Now I finished my job in the bank and am going to catch the train from the railway station."

"Your name, dear?"

"Sir, my name is Harish. My dad had a paint shop in the city. Maybe you know him. His name is Joginder Pal."

"Oh, I know him. That shop in the corner of Handa Hospital. Now I remember you too. There is a wonderful change in your personality!!"

"Sir, you too are totally changed. Even then I recognized you. Okay sir, my train is coming in ten minutes. I should leave now."

Harish moved towards the Lawson railway station by bidding bye to us.

"Recapitulate the yarn of the same Story. What happened next with that bank couple of Hoshiarpur. Today you are greeted with the epithet 'sir' everywhere. Your students are spread all over the world," said one of my mates.

"Anjala's husband also arrived meanwhile. He too felt overjoyed to meet me," I told them. "How is madam, sir? Is she also lecturer somewhere?" Raj Kumar wanted to know the career my wife was pursuing.

"No, Raj Kumar. She is not lecturer. She had opened her own school two years ago. We have got it registered as a society. We will seek affiliation for it after a couple of years. What position do you have in the bank?"

"Sir, I am loan officer. Tell me all things frankly. Does anyone need subsidy based loan for any small business? As your wife has started her own school, she can avail of this facility of loan. The amount is Rs. 25000/-. People are hankering after this scheme. How do you feel?"

"Raj Kumar, I do not have much knowledge about banking and finance. If you guide me , then I can follow and practise your suggestions."

"Sir, we have received about 500 applications. You can also fill up the application form. We will approve your case on priority basis. You get it signed by your wife. She need not come to the bank the day the cheques will be disbursed."

"It is a miracle that a person does not want to take subsidy loan and the loan is coming towards him like a big sought after trophy," said Harcharan, "What next, sir? Did you avail of it?"

"I filled up the form. I was called after about fifteen days. A crowd of about 500 people were waiting for their turn in front of the bank. Raj Kumar came out of the bank and addressed me by exclaiming, 'Sat Sri Akal', Sir. Come in and take your cheque."

"I made my way through the crowd. The people were looking at me. I took the cheque and came out. Reaching home I discussed it with my wife and we planned to buy a block of land by adding some money to it. Within a year or so we had a small building built on it for her school. A managing body was formed and the affiliation was granted to it by the education department. The sudden windfall from the bank helped us a lot for starting this venture. Moreover, we had no plan to leave Punjab."

"What do you mean? Why did you then leave Punjab and come to Sydney," Harcharan seemed curious to know.

"Why I came to Sydney, it is a long story Harcharan. My immigration to Australia was also a chance. I will relate it some other time."

Then we felt like leaving Lawson for Katoomba. From Katoomba I turned my car towards Three Sisters. We saw a large number of people at Three Sisters as it is a historical place. Four or five tourist buses were also parked at one side of the botanical area. We went towards a cafe and started sipping coffee. I stealthily had a vast look around and saw some familiar face standing at a remote place on a cliff.

Meanwhile, our second mate Manmohan who was retired advocate from Punjab and Haryana High Court expressed his surprise by addressing me. "Dear, you are coming across your old students everywhere. A teacher's area of familiarity is really very vast."

"You have also been a renowned advocate of High Court for a long time. I presume you also must have vast area of familiarity and intimacy. I will be proud of you if you can find someday known to you at this place," I coaxed Manmohan.

"You seem to challenge me, bro. It is impossible to trace a familiar face in such a remote place across the seven seas. If you by chance got a student at Lawson, it does not mean you can trace a familiar face everywhere. Accept my challenge here, find someone here, you have become so much vainglorious that you have started challenging us. I provide one more privilege to you. We will stay here for two hours. The tourists are coming and going. Find someone in two hours. I am ready to bet too."

"Manmohan, let me brood over the issue for a couple of minutes."

Meanwhile, I had a stealthy squint of my eye towards the same familiar face. We moved closer to him too and I became cent percent sure that the familiar face was my old student.

"Manmohan, I accept your challenge and bet. How much is the bet?"

"$100," Manmohan felt conceited.

"Two hours time too?"

"Yes," hell with your boasting!

"Done? Sure?" I confirmed.

"Yes, yes, yes," Manmohan was overjoyed to accept the challenge.

Then all three moved towards Three Sisters. It is really a pleasant scene of valleys and mountains. We had hardly moved 15 or 20 steps when a guy who looked Punjabi stepped fast towards me and spoke out:

"Sat Sri Akaal, Sir!"

"Oh, Parmar, how come, you are here?"

"Same as you, sir! I am part of a tour."

"Parmar, you had once met me at Gurudwara too. When were you my student?"

"Sir, I had done my B.Sc in 1988."

"Oh, I see."

"Sir, the same year you had directed a play of Safdar Hashmi for the youth festival. The name of the play was perhaps 'Halla Bol'."

"Where do you live now?"

"I live in Oran Park, sir."

"It is really my pleasure to meet you, Parmar."

I introduced Harcharan and Manmohan to him.

Parmar went his way. Manmohan was stunned at this chance encounter which he called an apparition. Of course, he had lost the bet.

"Brother, a teacher really has a vast ambit of familiarity and social intimacy. I am foiled! Take this $100 note as I have lost the bet."

"No, Manmohan, not at all. I will not take the money from you. It was simply fun. We will plan it this way. New Year eve is quite at hand. We will sit in a restaurant on New Year eve for an eating and booze spree. Your $100 will be utilized along with our share in that common party."

It was a good outing. Then we came towards our car and I drove them towards Sydney. While parting company with one another Manmohan could not help exclaiming humorously the emphatic mimicry of my students' style of pronouncing the salutation: 'Sat Sri Akaal, Sir!'

Harcharan and I also reciprocated the same in our own day-today style.

Waratah
Estate Agents
TEAM WARATAH WISHES YOU AND YOUR FAMILY A
MERRY
CHRISTMAS
& HAPPY
NEW YEAR
G13/35 Furzer Street, Phillip ACT 2606
4 Tulloch Street, Blacktown NSW 2148
235 Elara Boulevard, Marsden Park NSW 2765
02 9131 2030
waratahestateagents.com.au
canberra@waratahestateagents.com.au
AGENCY OF THE YEAR
2018 & 2019 SCHOFIELDS
2018 & 2020 MARSDEN PARK